

ZONDER RUIMTE GEEN BEWEGING

ONTWERP - OMGEVINGSVISIE
BUITENGEBIED LAARBEEK
JUNI 2021

ZONDER RUIMTE GEEN BEWEGING

**ONTWERP - OMGEVINGSVISIE
BUITENGEBIED LAARBEEK
JUNI 2021**

ZONDER RUIMTE GEEN BEWEGING

Voorwoord	5	7.8	historisch landschap	54
Publieksvriendelijke samenvatting	6	7.9	boslandschap	56
		7.10	Samenvatting verkeerslichtmodel	58
1. Opmaat naar de Omgevingswet	10	8. Visiekaart buitengebied	60	
2. De nationale, provinciale en regionale beleidscontext	14	9. Thematische benadering	62	
3. Kernkwaliteiten en identiteit van Laarbeek	20	9.1	Gezondheid	63
3.1 Landschap	21	9.1.1	Gezondheidsbevordering	63
3.2 groen & water	23	9.1.2	Gezondheidsbescherming	67
3.3 stedenbouw & architectuur	24	9.2	Verkeer en techniek	73
3.4 erfgoed	24	9.3	Grootschalige opwek van duurzame energie	74
4. Toepassing lagenbenadering	26	9.4	Veiligheid en criminaliteit	76
5. Trends en ontwikkelingen	30	9.5	Algemene omgevingskwaliteit	77
6. Doelstelling en visie	36	9.6	Toerisme en Recreatie	85
6.1 Toekomstbeeld	37	9.7	Water en klimaatverandering	89
6.2 De Brede Plattelandsbestemming	37	9.8	Natuur- en landschappelijke ontwikkeling	93
6.3 Bebouwingsvrije zones	38	9.9	Wonen in het buitengebied	96
6.4 Imagoversterking	38	10. Omgevingsagenda buitengebied	100	
6.5 Regionale positie van Laarbeek	39	11. Procesmatige uitgangspunten	104	
6.6 De ontwikkeling van de landbouw	39	11.1	Diepe, ronde en brede toetsing	105
7. Gebiedsgerichte benadering	40	11.2	Richtlijnen voor de omgevingsdialoog	106
7.1 Gebiedsindeling Laarbeek	41	11.3	Monitoring van beleid en ontwikkelingen	107
7.2 Pionierslandschap	42	11.4	Financiële aspecten	108
7.3 Mozaïeklandschap	44			
7.4 Biezenlandschap	46			
7.5 Lintenlandschap	48	Bijlage 1: Procesverantwoording	110	
7.6 Aa-landschap	50	Bijlage 2: Geraadpleegde literatuur	113	
7.7 Ontwikkelandschap	52	Bijlage 3: Colofon	114	

“Ik ben trots op deze visie! Een visie met lef, met het hoofd in de wolken en met beide benen op de grond.”

Voorwoord

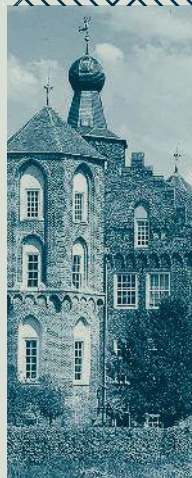

Foto: Joost Duppen fotografie

Dit is de Omgevingsvisie voor het buitengebied van Laarbeek. Een visie die broodnodig is, gezien de grote uitdagingen en complexe opgaven waarmee het landelijk gebied wordt geconfronteerd. Denk aan de sterke afname van het aantal agrarische bedrijven, de hiermee gepaard gaande vrijkomende bedrijfsgebouwen, dreigende verpaupering, verrommeling en toenemende criminaliteit die hiervan helaas mede het gevolg lijkt te zijn. Maar ook de afname van biodiversiteit, de gevolgen van klimaatverandering en de noodzakelijk energietransitie zijn majeure onderwerpen die onze volledige en continue aandacht vergen.

Het aantal agrarische bedrijven in Laarbeek is in veertien jaar tijd gehalveerd. En deze daling zet onverminderd door. Beëindiging van je levenswerk is een emotionele gebeurtenis voor de ondernemer in kwestie, maar de afname van het aantal bedrijven biedt het landelijk gebied ook kansen. De vermindering zorgt namelijk voor minder fijn stof en uitstoot van geur, hetgeen ruimte creëert voor andere, niet-agrarische functies. Het herinvullen van de ontstane ruimte en het vergroten van de weerbaarheid van het landelijk gebied, wil de gemeente graag een handje helpen met de introductie van ‘De Brede Plattelandsbestemming’.

Op dit moment zie ik een gebrek aan dynamiek in het buitengebied, er zijn weinig initiatieven, er is nauwelijks beweging. Dit heeft een verlamdende werking op de kwaliteit en het toekomstperspectief van het platteland. De brede plattelandsbestemming is een katalysator om functieverandering in het buitengebied eenvoudiger mogelijk te maken zonder energie-, tijd- en geldverslindende procedures. Mijn verwachting is dat de brede plattelandsbestemming een betekenisvolle impuls zal geven aan de investeringsbereidheid in het buitengebied. De titel van deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets:

Zonder ruimte geen beweging!

In deze omgevingsvisie is Laarbeek opgedeeld in acht samenhangende gebieden, elk met een eigen DNA en uitstraling, verankerd in een gebiedspaspoort. Deze gebieden vormen de basis voor de beleidskeuzes in de visie. Een werkwijze die wat mij betreft recht doet aan de aanwezige landschappelijke kwaliteit, diversiteit en de mogelijkheden en het absorptievermogen van elk deelgebied.

De Omgevingswet is misschien wel de grootste juridische stelselherziening uit de Nederlandse geschiedenis. Een wet die staat voor vermindering van de complexiteit van het omgevingsrecht, snellere procedures en voor versterking van de samenhang in beleid en regelgeving. Een wet ook die de verantwoordelijkheid voor goede kwaliteit nog steviger bij de initiatiefnemer legt. Een initiatiefnemer moet ontwikkelingsruimte verdienen, in een goede dialoog met de omgeving. Maar ook de overheid dient zich aan te passen, meer te ondersteunen, dient ontwikkelkansen actief mogelijk te maken. Dit betekent overigens niet dat de gemeente gedwee in elk initiatief mee zal gaan. De gemeente heeft immers een

Voorwoord

eindverantwoordelijkheid, als hoeder van het algemeen belang. En dit is precies de grote, gemeentelijke uitdaging van de Omgevingswet:

enerzijds ruimte geven aan de inwoner en anderzijds het sturen op kwaliteit. Ruimte bieden voor initiatief is essentieel, maar de gemeente is niet naïef: de vinger blijft aan de pols.

Een groot verschil met de voorganger van deze visie - structuurvisie ‘Groeï in Balans’ (2010) - is het dynamisch karakter. De Omgevingswet schrijft namelijk voor dat een omgevingsvisie actueel wordt gehouden. Om daadwerkelijk te investeren moet een potentiële investeerder immers kunnen zien wat het actuele beleid van de gemeente is. Deze visie beweegt daarom mee met de tijd, daarbij inspeland op de zich snel voltrekkende maatschappelijke veranderingen.

Ik ben trots op deze visie! Een visie met lef, met het hoofd in de wolken en met beide benen op de grond.

Tot slot: in dit voorwoord kan ik niet voorbijgaan aan de Coronacrisis. Het effect op de samenleving is groot en mogelijk blijvend. Maar of deze crisis ook ruimtelijke gevolgen zal hebben op een hoger schaalniveau, is niet te voorspellen. Wat de pandemie ons in elk geval heeft geleerd, is dat de mensheid niet buiten of boven de natuur staat. We maken deel uit van een complex ecologisch systeem waar we samen de zorg voor dragen.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Tonny Meulensteen

Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Help! Hoe houden we ons buitengebied aantrekkelijk?

Er liggen uitdagingen in het buitengebied

Het buitengebied van gemeenten in Nederland (waaronder Laarbeek) staat steeds meer onder druk. Het aantal agrarische bedrijven neemt er sterk af en er is sprake van een dreigende verpaupering en verrommeling en een mogelijke toename van criminaliteit.

In Laarbeek daalde het aantal agrarische bedrijven tussen 2004 en 2018 van 266 naar 134. Deze terugloop zet nog steeds door. De gemeente Laarbeek ontwikkelt daarom **actief beleid** om problemen aan te pakken en uitdagingen aan te gaan, vastgelegd in een zogenaamde *Omgevingsvisie*. Deze visie is speciaal voor het buitengebied geschreven.

De nieuwe Omgevingswet uitgelegd

Een omgevingsvisie is een – verplicht door de gemeenteraad op te stellen – politiek-bestuurlijk document dat het beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn integraal omschrijft. Integraal betekent dat de visie betrekking moet hebben op alle terreinen van de fysieke leefomgeving, aansluitend bij de reikwijdte van de Omgevingswet. De visie is gericht op het bereiken van een meer samenhangende benadering van de leefomgeving: **gezondheid, veiligheid en cultureel erfgoed dienen nadrukkelijker in de ruimtelijke ordening te worden meegewogen**.

De Omgevingswet treedt per 1 januari 2022 in werking en heeft als doel het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.

Nadat de omgevingsvisie voor het buitengebied door de gemeenteraad is vastgesteld, zal een omgevingsvisie worden opgesteld voor de vier kernen. Nationale en provinciale omgevingsvisies zijn hierbij richtinggevend, maar niet dwingend. Op 31 december 2024 dienen de visies vastgesteld te zijn.

Wat typeert Laarbeek?

Vertrekpunt voor de te varen koers zijn de kernkwaliteiten en de **identiteit van Laarbeek (hoofdstuk 3)**.

Typerend zijn:

- De nabijheid van de stadsregio Eindhoven;
- De zandruggen en beekdalen;
- De landschappelijke diversiteit;
- De hoeveelheid water (twee kanalen en een Zuid-Noord georiënteerd bekenstelsel);
- De contrastrijke kernen en het industrieel en agrarisch erfgoed.

Welke trends en ontwikkelingen beïnvloeden het buitengebied?

- **De schaalvergroting in de landbouw (en de gelijktijdige hang naar schaal - verkleining).**

Denk aan de multifunctionele landbouw (verbrede landbouw), waarbij landbouw wordt gecombineerd met zorg, kinderopvang, educatie, verkoop van streekproducten, natuurbeheer, plattelandstoerisme en caravanstalling. De omzet van multifunctionele landbouw is de laatste vijf jaar verdubbeld!

- **De toenemende technische innovatie en de wens/noodzaak om een duurzame samenleving te creëren.**

Denk aan de kringlooplandbouw, de 'stal van de toekomst' en de aanleg van zonneparken en windturbines.

Als gevolg van deze ontwikkelingen verandert de relatie tussen stad en platteland:

Waar de omgeving van de stad in het verleden vooral werd gezien als leverancier van voedsel voor de stedeling, is het platteland in de loop der jaren voor de stedeling uitgegroeid tot ontspanningsruimte (en in de toekomst zelfs als energieleverancier). De stad biedt werkgelegenheid en voorzieningen. **Er ontstaat meer en meer een gezonde wisselwerking tussen de stad en het omliggende gebied.**

Doelstelling en visie

Laarbeek omschrijft zichzelf in het ruimtelijk toekomstbeeld als een **'landelijke, zelfbewuste gemeente met een aantrekkelijk en multifunctioneel buitengebied en een goed woon- en leefklimaat'**. In Laarbeek moet het goed wonen én recreëren zijn in een authentiek en gewaardeerd boerenlandschap! De gemeente zet daarom in **op een gebiedsgerichte**

benadering. Aan de hand van een aantal instrumenten en acties wordt gestreefd naar een toekomstbestendig buitengebied, zoals:

1. De Brede Plattelandsbestemming

Ondanks de toenemende leegstand in het buitengebied en het verdwijnen van agrarische bedrijven, vindt er relatief weinig functieverandering plaats. De bestaande agrarische bestemmingen laten weinig andere functies toe en bij een vraag om verandering, dient het bestemmingsplan te worden herzien. Dit kost veel tijd, geld en energie.

De gemeente wil de investeringsbereidheid en creativiteit onder de burgers en ondernemers in het buitengebied van Laarbeek verhogen door toe te werken naar een bestemmingsplan (omgevingsplan genaamd in de toekomst), waarbij er meer activiteiten op één perceel of in één gebouw mogelijk zijn dan nu.

2. Bufferzone

Geografisch gezien zijn de kernen Lieshout, Aarle-Rixtel en Beek en Donk elkaar op een aantal plekken al heel dicht genaderd. Er is daarom een bebouwingsvrije zone ingesteld om het karakter van de kernen te behouden en te voorkomen dat de kernen op enig moment met elkaar versmelten. Binnen deze bufferzone zijn grootschalige ontwikkelingen (woningbouw en bedrijventerrein) niet toegestaan.

3. Toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden

Zoals gezegd, zijn in de landbouw twee tegenstrijdige bewegingen gaande: **Schaalvergroting én schaalverkleining**. Om beide bewegingen te kunnen faciliteren, zijn in Laarbeek twee zogenaamd toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden aangewezen. Het

betreft het pionierslandschap rondom Mariahout en het Aa-landschap aan de noordoostzijde van Beek en Donk. In deze gebieden is grootschalige landbouw toegestaan (met inachtneming van de volksgezondheid en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat). In het overige deel van het buitengebied van Laarbeek ligt de nadruk op schaalverkleining, multifunctionele landbouw, natuur-inclusieve landbouw en kringlooplandbouw.

Hoe komt een gebiedsgerichte benadering tot stand?

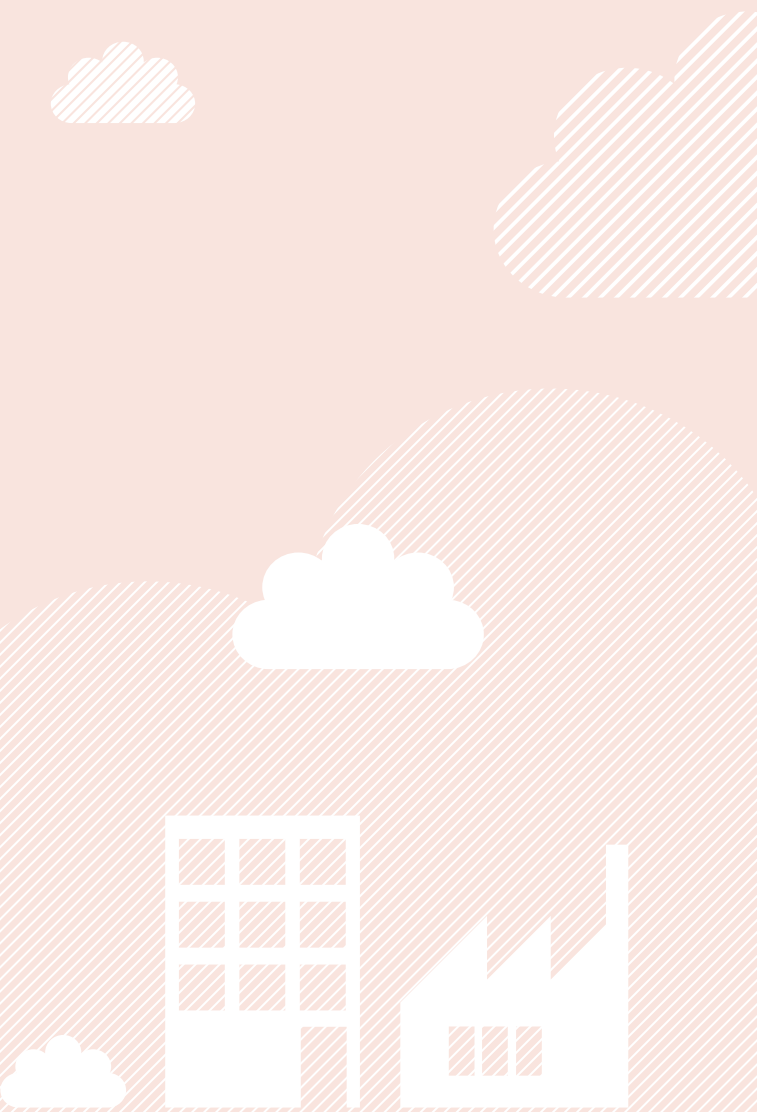
De gebiedsgerichte benadering die Laarbeek hanteert, wordt **aan de hand van acht samenhangende gebieden** vastgelegd in de Omgevingsvisie Buitengebied. De verschillende gebieden hebben een eigen naam en zijn gevormd op basis van de eigenschappen van de ondergrond en de verschijningsvorm van het landschap. Het ruimtelijk beleid wordt aan deze acht gebieden opgehangen en niet langer aan het generieke beleid; oftewel er geldt niet langer één beleidsvisie voor het gehele buitengebied (ongeacht de kenmerken van de gebieden). De acht gebieden worden in het **gebieds - paspoort** (hoofdstuk zeven) landschappelijk beschreven en voorzien van een ruimtelijke ontwikkelingsrichting.

Aan de hand van het 'verkeerslichtmodel' kleuren bepaalde ruimtelijke activiteiten voor een gebied vervolgens rood, oranje of groen.

- Rood:** Gemeente werkt binnen dat deelgebied niet mee aan activiteit;
- Oranje:** Gemeente maakt een afweging over de toelaatbaarheid;
- Groen:** Gemeente werkt mee aan het verzoek, mits het plan voldoet aan bepaalde basisvoorwaarden.

De gemeente laat zich graag verrassen door creativiteit! Hierdoor zijn niet alle denkbare activiteiten of verzoeken te toetsen aan de hand van het verkeerslichtmodel. Activiteiten die niet in het verkeerslichtmodel zijn opgenomen, kleuren automatisch oranje.

Het verkeerslichtmodel leidt uiteindelijk tot de **visiekaart voor het buitengebied** (hoofdstuk 8). De visiekaart is een functionele kaart die (bewust) abstract is opgezet, zodat de belangrijkste functies per deelgebied helder worden getoond. **Uit deze globale indruk kunnen een wens- en toekomstbeeld worden afgeleid.**

Publieksvriendelijke samenvatting

Thematische benadering: gezondheid, veiligheid en cultureel erfgoed

In hoofdstuk negen komen algemene onderwerpen die niet gebiedsgericht kunnen worden benoemd aan bod. Denk hierbij aan **thema's die onder de nieuwe Omgevingswet extra aandacht behoeven** zoals gezondheid, veiligheid en cultureel erfgoed. Het aspect gezondheid is verdeeld in gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming. Hieronder worden de belangrijkste aspecten kort aangestipt:

- Gezondheidsbevordering** (paragraaf 9.1.1)
Door de vergrijzingsgolf staat Nederland een explosieve toename van gevallen van dementie te wachten. Laarbeek wil hierop **anticiperen** door zorgboerderijen via De Brede Plattelands-bestemming eenvoudiger mogelijk te maken. Zorgboerderijen dienen veilig, hoogwaardig en relatief kleinschalig te zijn.

De gemeente doet onderzoek naar de behoefte aan een combinatieplek tussen gezondheid (eten en bewegen) en ontmoeten, bijvoorbeeld een volkstuin in Lieshout en Mariahout.

- Gezondheidsbescherming** (paragraaf 9.1.2)
Uit een evaluatie van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant blijkt dat de **concentratie fijnstof** in Laarbeek overal **lager** is dan de Europese normering.

In 2018 en 2019 deed zich in het buitengebied slechts een beperkt aantal situaties voor waarbij de kans op geurklachten aannemelijk is. Inmiddels is deze situatie verder verbeterd (nog steeds stoppen agrarische bedrijven).

- Verkeer en techniek** (paragraaf 9.2)
Het hele buitengebied van Laarbeek beschikt sinds 2018 over glasvezel.

Extra aandacht wordt gevraagd voor de 60 km/ uur wegen die qua inrichting niet (of beperkt) voldoen aan de Duurzaam Veilig richtlijnen. Dit geldt met name voor de Sonseweg waar geen sprake is van een vrij liggend fietspad.

- Grootschalige opwek van duurzame energie** (paragraaf 9.3)
Laarbeek staat **grootschalige opwek** van energie in het licht van het Klimaatakkoord toe. Om dit in goede banen te leiden, is een zorgvuldig afwegingsproces beschreven. Hierbij is gebruik gemaakt van de acht deelgebieden. Windmolens en grotere zonneparken zijn **met name** toegestaan **in het noordelijk deel van Laarbeek**.

- Veiligheid en criminaliteit** (paragraaf 9.4)
De wettelijk vastgelegde opkomsttijd voor de brandweer wordt in het buitengebied nergens overschreden. Een aantal objecten verdient aandacht, maar deze situatie verbetert doordat de meldkamers van Eindhoven en 's-Hertogenbosch zijn samengevoegd.

Door klimaatverandering (langdurige periodes van droogte) neemt de kans op natuurbranden toe. Dit vormt met name voor woonbos Molenheide een risico. De gemeente stelt voor dit gebied een risicobeheersplan op.

Agrariërs en andere ondernemers worden steeds vaker benaderd door criminelen om tegen een ruime vergoeding een loods, schuur of stal over te nemen. In de laatste vijf

jaar zijn er mede daarom een viertal grote, integrale ondermijningsacties gedraaid in het buitengebied. Deelnemers zijn het RIEC, het Peelland Interventie Team (PIT) en handhaving vanuit de gemeente Laarbeek.

- Algemene omgevingskwaliteit** (paragraaf 9.5)
Laarbeek wil de waarde van haar agrarisch erfgoed koesteren en stelt hiertoe een beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied op waarin de gewenste architectonische kwaliteit wordt omschreven. Met name in de benoemde historische bebouwingsconcentraties wordt gestreefd naar een **meer traditionele uitstraling**.

Teeltondersteunende voorzieningen zoals tunnelkassen en wandelkappen zijn om diverse redenen noodzakelijk. Maar ze hebben ook een grote invloed op de uitstraling van het buitengebied. Laarbeek wil de voorzieningen hoger dan 1,5 meter daarom slechts in een tweetal gebieden toestaan.

- Toerisme en recreatie** (paragraaf 9.6)
De gemeente Laarbeek wil op het gebied van toerisme en recreatie meer samenwerken met de regio vanuit de gedachte **'het geheel is meer dan de som der delen'**.

Er wordt vol ingezet op de ontwikkeling van **'t Gulden Land** (het gebied tussen de oude en de nieuwe Zuid-Willemsvaart in Aarle-Rixtel).

Binnen de gemeente is één terrein aangewezen voor het organiseren van grotere evenementen (Lekerstraat, Beek en Donk). In het bestemmingsplan zijn de voorwaarden

vastgelegd (aantal evenementen, aantal bezoekers, aantal dagen).

- Water en klimaatverandering** (paragraaf 9.7)
Het klimaat verandert. Met name droogte, hitte en wateroverlast kunnen zich **lokaal** in Laarbeek voordoen. In paragraaf 9.7 zijn de belangrijkste effecten opgesomd.

- Natuur- en landschappelijke ontwikkeling** (paragraaf 9.8)
In deze paragraaf vindt u een opsomming van een aantal landschappelijke kwaliteitsverbeteringen en te realiseren groene dwarsverbindingen. Daarnaast worden de deelgebieden aangewezen waarbinnen een voedselbos aangelegd kan worden.

- Wonen in het buitengebied (paragraaf 9.9)**
Laarbeek wil een andere koers varen ten aanzien van de zogenaamde Ruimte-voor-Ruimte woningen. Deze woningen worden alleen nog maar toegevoegd als onderdeel van grotere, samenhangende ontwikkelingen aan de rand van de kern. Indien met de toevoeging van enkele woningen aantoonbaar een planologisch of landschappelijk vraagstuk kan worden opgelost, wordt hierop een uitzondering gemaakt.

De woningbouwontwikkeling voor ouderen blijft achter bij de vraag. **Nieuwe woonvormen in het buitengebied - gebaseerd op sociale verbondenheid - kunnen van toegevoegde waarde zijn.** Laarbeek wil hiermee **experimenteren**, mits de ontwikkeling in de kernrand plaatsvindt en op relatief korte afstand van de voorzieningen.

Publieksvriendelijke samenvatting

enorme klus. De afspraak is daarom vastgelegd om de visie elke drie jaar te actualiseren.

Procesverantwoording
Alle Laarbeekse personen en instanties die zijn geraadpleegd om tot deze visie te komen, worden vermeld in de bijlage van de Omgevingsvisie.

Arbeidsmigranten vervullen een belangrijke rol in de Nederlandse economie. Hun rol wordt in de toekomst mogelijk nog uitgebreid naar de zorg. Een gebrek aan huisvestingsmogelijkheden vormt een remmende factor bij het aantrekken van buitenlands personeel. Dit wil de gemeente voorkomen. Het bestaande beleidskader in Laarbeek laat enkel huisvesting van arbeidsmigranten toe in het buitengebied. Dit beleid dient te worden verruimd, met inachtneming van de kwaliteit van huisvesting (welke te allen tijde dient te worden geborgd).

De Omgevingsagenda
Wat is nodig om de doelstellingen te bereiken? In hoofdstuk tien wordt een **opsomming** gegeven van **alle acties** die hiervoor nodig zijn, voorzien van prioriteit en financiering. Acties die een hoge prioriteit dragen, worden binnen een periode van drie jaar na vaststelling van deze omgevingsvisie opgestart.

Procesmatige uitgangspunten
Omgevingsdialoog
In de nieuwe Omgevingswet is opgenomen **omwonenden vroegtijdig bij ruimtelijke plannen te betrekken**. Dit wordt ook wel de **omgevingsdialoog** genoemd. Echter, in de wet zijn hiervoor geen regels opgenomen.

In de Omgevingsvisie is daarom een **stappenplan** ontwikkeld voor initiatiefnemers om tot een geslaagde dialoog te komen.

De omgevingsvisie is een levend document en dient daarom bij voorkeur constant actueel te zijn. Een verouderde inhoud kan potentiële initiatiefnemers op het verkeerde been zetten. Het actualiseren van de visie is echter ook een

Opmaat naar de Omgevingswet

INLEIDING

De Omgevingswet zal vermoedelijk op 1 januari 2022 in werking treden. Het gaat om een samenhangende stelselherziening waarbij o.a. 26 bestaande wetten opgaan in één nieuwe Omgevingswet. Bijzonder is dat de Omgevingswet betrekking heeft op de gehele fysieke leefomgeving hetgeen een bredere insteek betekent dan alleen ‘een goede ruimtelijke ordening’. Ook onderwerpen als gezondheid, klimaatverandering en techniek dienen te worden meegewogen in het ruimtelijk beleid.

Met het vernieuwen van het omgevingsrecht wil de wetgever vier verbeterdoelen bereiken:

- 1. **het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;**
- 2. **het bereiken van een samenhangende benadering van de leefomgeving;**
- 3. **het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte;**
- 4. **het versnellen en verbeteren van de besluitvorming.**

De omgevingsvisie is één van de zes planfiguren binnen de Omgevingswet. De voorliggende visie omvat het ruimtelijk beleid op hoofdlijnen voor het buitengebied van de gemeente Laarbeek. En ze vervangt daarmee voor wat betreft het buitengebied, de structuurvisie Groei in Balans die in 2010 werd vastgesteld. Aangezien de Omgevingswet een omgevingsvisie voor het gehele gemeentelijk grondgebied voorschrijft, volgt op deze notitie nadien een visie op de vier kernen van Laarbeek. Vervolgens worden bij nota's samengevoegd tot één omgevingsvisie.

Omgevingsvisies worden niet voor een bepaalde termijn gemaakt. Ze hebben geen einddatum, maar overspannen wel de lange en de korte termijn. De planhorizon voor deze visie is 2031. Waarom 2031? Een middellange termijnvisie

is in het licht van de huidige hoogdynamische en pluriforme samenleving het meest schokbestendig. Een kortere periode doet afbreuk aan het visionaire karakter van een omgevingsvisie. Een ruimtelijke visie voor een langere periode dan 10 jaar daarentegen, lijkt in de meeste gevallen nutteloos. Daarvoor volgen majeure ontwikkelingen en megatrends zich in het huidige tijdsgewricht te snel op.

De onderhavige visie kent een bepaalde mate van globaliteit om integraal de verbanden tussen de gewenste ontwikkelingen in beeld te kunnen brengen. Eenmaal tot stand gekomen vormt de visie voor het college en de raad het uitgangspunt voor de afweging bij elke concrete ruimtelijke beslissing en voor de inzet van bestuurlijke uitvoeringsinstrumenten zoals omgevingsplan en projectbesluit en de inzet van menskracht.

De omgevingsvisie geeft de ruimtelijke en functionele ontwikkeling in Laarbeek op hoofdlijnen weer en is het uitgangspunt voor de politieke agenda. Geen dichtgetimmerd eindplan, geen 11e gebod, maar het vertrekpunt van de gemeente voor gesprekken met hogere overheden, marktpartijen en partners om ontwikkelingen en investeringen in de gemeente te initiëren.

De omgevingsvisie dient ook als communicatie- en inspiratiemiddel. Bijvoorbeeld om duidelijk te

maken welke kernkwaliteiten Laarbeek heeft en welke kansen er zijn om deze kwaliteiten verder te versterken. De in de omgevingsvisie vastgelegde, ruimtelijke en functionele ontwikkelingen op hoofdlijnen, krijgen een verdere uitwerking in omgevings-plannen.

De omgevingsvisie gaat in hoofdstuk 10 (de omgevingsagenda) tevens in op de wijze waarop de raad zich voorstelt die voorgenomen ontwikkeling te doen verwezenlijken.

Leeswijzer

De opgave bestaat uit het opstellen van een omgevingsvisie voor de gemeente Laarbeek, waarbij op basis van de inventarisatie en analyse van maatschappelijke trends, de bestaande situatie en het vigerende beleid uitgangspunten zijn geformuleerd voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij zijn de verschillende waarden en belangen verbonden en afgewogen. De omgevingsvisie geeft een streefbeeld van de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente voor een periode tot 2031 en zij doet daartoe uitspraken op alle fronten voor zover deze ruimtelijk relevant zijn voor de fysieke leefomgeving.

De onderhavige omgevingsvisie bestaat uit de volgende onderdelen:

- een inzicht in de belangrijkste veranderingen onder de Omgevingswet (hoofdstuk 1);
- een samenvatting van de door het Rijk en de provincie opgestelde omgevingsvisies alsmede de regionale beleidscontext (hoofdstuk 2);
- een integrale visie die inzicht geeft in de ruimtelijke en functionele hoofdstructuur alsmede kernkwaliteiten van het buitengebied van de gemeente Laarbeek (hoofdstuk 3);
- een korte uiteenzetting van de toegepaste lagenbenadering (hoofdstuk 4);
- een beschrijving van de belangrijkste trends en ontwikkelingen die van belang zijn voor een doordacht visie op het buitengebied (hoofdstuk 5);
- een algemene profielschets voor Laarbeek met een algemene visie op een aantal zwaarwegende thema's (hoofdstuk 6);
- een opdeling van Laarbeek in acht deelgebieden op basis waarvan gebiedsgericht algemene, ruimtelijke beleidsuitgangspunten worden geformuleerd (hoofdstuk 7). Dit hoofdstuk sluit af met een verkeerslichtmodel (zie paragraaf 7.10);

- in hoofdstuk 8 is de functionele visiekaart voor het buitengebied weergegeven;
- een omschrijving van de belangrijkste ruimtelijk relevante thema's, waaronder de min of meer nieuwe ruimtelijke aspecten gezondheid, techniek en veiligheid (hoofdstuk 9);
- een omgevingsagenda die bepaalt welke acties noodzakelijk zijn om het streefbeeld te kunnen bereiken (hoofdstuk 10);
- in hoofdstuk 11 is onder andere een nieuw toetsingsmodel uiteengezet, alsmede de richtlijnen voor de omgevingsdialoog.

Om de ruimtelijke uitgangspunten zo helder mogelijk te kunnen presenteren is een verkeerslichtmodel geïntroduceerd. Hierbij wordt per geografisch deelgebied - het buitengebied is verdeeld in acht samenhangende deelgebieden - in de kleuren groen, oranje en rood aangeduid welke ontwikkelingen wel, niet of slechts onder voorwaarden door de gemeente worden ondersteund. Een uiteenzetting over dit verkeerslichtmodel is te vinden in de paragrafen 7.1 en 7.10.

Procedure

Een omgevingsvisie is in principe vorm- en procedurevrij en bindt alleen de gemeente zelf. Wél is de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Dit betekent dat de ontwerp-omgevingsvisie zes weken ter inzage wordt gelegd. Tijdens deze periode heeft 'een ieder' de gelegenheid om een zienswijze kenbaar te maken. De zienswijzen en de gemeentelijke reacties worden tezamen met de concept-omgevingsvisie, ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Gelet op het - uitsluitend - zelfbindend karakter staat er geen beroep open tegen het besluit tot vaststelling van de visie.

Maatschappelijke doelen in de Omgevingswet

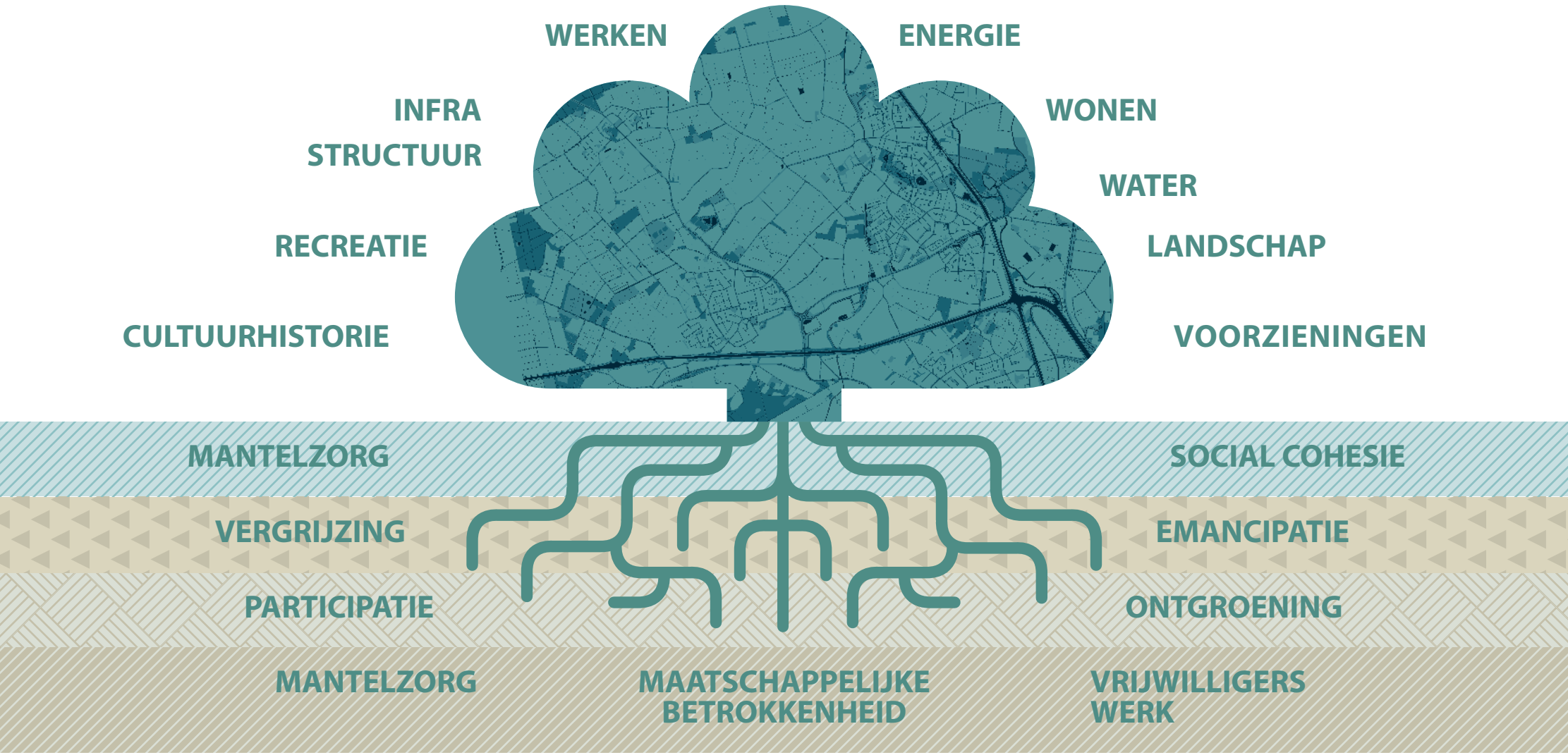
In de Omgevingswet is in artikel 2.1 een tweetal maatschappelijke doelen geformuleerd. Het gaat om het bereiken van een balans tussen:

- een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Met het formuleren van deze doelen legt de wetgever veel meer dan voorheen de nadruk op aspecten als veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit. Vandaar dat deze onderwerpen in de onderhavige visie nadrukkelijk worden benoemd. Zo is gezondheid onderverdeeld in gezondheidsbescherming en -bevordering. Ook worden gemeenten opgeroepen om landschappen en cultureel erfgoed - als onderdeel van de fysieke leefomgeving - explicieter te omschrijven. Daarom zijn in deze visie de aanwezige landschappen de basis voor de gebiedsgerichte benadering en worden de historische bebouwingsconcentraties onder de loep genomen.

Het tweede maatschappelijk doel wijst er niet ten onrechte op dat ruimtelijke ingrepen ten dienste staan van maatschappelijke behoeften. In onderstaande afbeelding wordt de samenwerking tussen ruimte en maatschappij, tussen het ruimtelijk en het sociaal domein treffend weergegeven. Dit impliceert de wens om de integraliteit tussen beide domeinen te waarborgen en te bewaken.

Indien aan deze bepalingen is voldaan, wordt de rechtsgeldigheid van de omgevingsvisie buiten twijfel geplaatst.

Een permanent en cyclisch proces

De omgevingsvisie heeft als integraal beleidsdocument niet alleen een toetsfunctie, maar ook een aanjaagfunctie. De visie dient te inspireren en duidelijkheid te verstrekken over de actuele gemeentelijke standpunten met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Enkel een actueel overzicht ondersteunt de investeringsbereidheid en een ondernemende houding onder inwoners, belangengroepen, instanties en bedrijven. Het is dan ook de bedoeling dat de omgevingsvisie zich aan nieuwe ontwikkelingen kan aanpassen, in een permanent en cyclisch proces. De visie als levend document. We gebruiken daarvoor onder andere de Regionale monitor brede welvaart

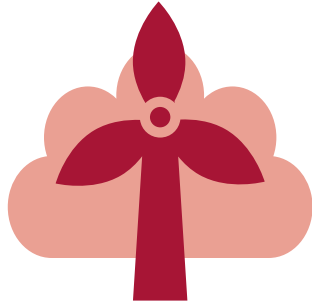
van het Centraal Bureau voor de Statistiek en de Brabantse Omgevingsscan (BrOS) van de GGD als thermometer van de samenleving (zie paragraaf 11.3). De BrOS is het kennisknooppunt voor gezondheidsinformatie over de provincie Noord-Brabant.

De nationale, provinciale en regionale beleidscontext

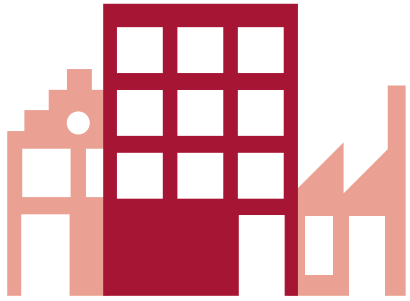
In dit hoofdstuk is een samenvatting opgenomen van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) van Noord-Brabant en de Omgevingsagenda Zuidoost-Brabant. Gemeenten, burgers en bedrijven zijn niet juridisch gebonden aan deze visies, maar het is wel wenselijk dat gemeenten met de inhoud terdege rekening houden. De omgevingsplannen die de juridische vertaling vormen van deze gemeentelijke omgevingsvisie, worden - met name in het buitengebied - in elk geval door de provincie beoordeeld. Het is voor het publieke beeld van de overheid bovendien onwenselijk dat mede-overheden elkaar voor de voeten lopen. Afstemming blijft dus van wezenlijk belang.

DUURZAAMECONOMISCH GROEIPOTENTIEEL

RUIMTE VOOR KLIMAATADAPTATIE EN ENERGIETRANSITIE

STERKE EN GEZONDE STEDEN EN REGIO'S

TOEKOMSTBESTENDIGE ONTWIKKELING VAN HET LANDELIJK GEBIED

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie is één van de instrumenten van het nieuwe omgevingsrecht. De visie biedt een duurzaam perspectief voor onze leefomgeving. Dit komt samen in vier prioriteiten:

1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie

Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. Voordeel is dat daarmee tegelijk de leefomgevingskwaliteit verbeterd wordt en het kansen biedt voor natuur. Wind op zee heeft de voorkeur, maar ook op land zijn windmolens nodig. Door deze zoveel mogelijk te clusteren, voorkomen we versnippering over

het landschap en benutten we de ruimte zo efficiënt mogelijk.

2. Duurzaam economisch groeipotentieel

Nederland werkt toe naar een duurzame, circulaire, kennisintensieve en internationaal concurrerende economie in 2050. Dit vraagt goede verbindingen via weg, spoor, lucht, water en digitale netwerken. Nederland zet in op een sterk en innovatief vestigingsklimaat met een goede quality of life. Tevens wordt een switch gemaakt naar het gebruik van duurzame energiebronnen en verandering van productieprocessen, zodat we niet langer afhankelijk zijn van eindige, fossiele bronnen.

3. Sterke en gezonde steden en regio's

Vooraf in steden en stedelijke regio's zijn nieuwe locaties nodig voor wonen en werken. Het liefst binnen de bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's

behouden blijven. Tegelijk dient de leefbaarheid en klimaatbestendigheid te worden verbeterd: schonere lucht, voldoende groen en water en genoeg publieke voorzieningen waar mensen kunnen bewegen (wandelen, fietsen, sporten, spelen), ontspannen en samenkomen.

4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

De Nederlandse landbouwsector dient zich te ontwikkelen als koploper in de duurzame kringlooplandbouw. Een goed verdienpotentieel voor de bedrijven wordt gecombineerd met een minimaal effect op de omgevingskwaliteit van lucht, bodem en water. Dit levert ook een noodzakelijke positieve bijdrage aan het verbeteren van de biodiversiteit. In alle gevallen wordt ingezet op ontwikkeling van de karakteristieke eigenschappen van het Nederlandse landschap. Dit vertegenwoordigt een belangrijke cultuurhistorische waarde.

In de NOVI worden drie afwegingsprincipes gehanteerd:

• **Combinaties van functies gaan voor eenvoudige functies**

Dit vraagt om meer inventiviteit en creativiteit. Het gaat om combineren, intensiveren en transformeren. In het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd.

• **Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal**

Wat de optimale balans is tussen bescherming en ontwikkeling, tussen concurrentiekracht en leefbaarheid, verschilt van gebied tot gebied

• **Afwentelen wordt voorkomen**

Het is van belang dat onze leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van die van toekomstige generaties. Afwentelen naar tijd en plaats moet worden voorkomen.

Aangezien deze gemeentelijke omgevingsvisie betrekking heeft op het buitengebied van Laarbeek, wordt nader ingezoomd op prioriteit vier: toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Met betrekking tot het landelijk gebied worden in de NOVI vier beleidskeuzes gemaakt:

Beleidskeuze 1: landgebruik in balans

We moeten zorgvuldiger omgaan met de natuurlijke systemen in het landelijk gebied. Kringlooplandbouw - een vorm van duurzame landbouw waarbij de kringloop van stoffen gesloten is - speelt in op lokale omstandigheden en maakt op duurzame wijze gebruik van het bodem- en watersysteem. Ook klimaatadaptatie vraagt in het landelijk gebied om natuurlijke klimaatbuffers (bijvoorbeeld wateropvang).

Beleidskeuze 2: biodiversiteit

Het kabinet wil dat de komende decennia de biodiversiteit herstelt. Dat vergt een robuust en verbonden geheel van natuurgebieden. Het Natuurnetwerk Nederland wordt in de toekomst daarom verder beschermd, vergroot en verbonden. De transitie naar kringlooplandbouw is ook noodzakelijk voor het verbeteren van de biodiversiteit en natuurherstel.

Beleidskeuze 3: kringlooplandbouw

Er wordt een duurzaam en vitaal landbouw- en voedselsysteem mogelijk gemaakt, gebaseerd op kringlopen en natuurinclusiviteit. In het regeerakkoord zijn maatregelen aangekondigd om gezondheids- en leefomgevingsrisico's in gebieden met zeer hoge veedichtheid te verminderen. Hiervoor zal een gecombineerde aanpak langs twee sporen worden ingezet: het saneringsspoor en verduurzamingsspoor.

Beleidskeuze 4: Landschapskwaliteit

Unieke landschappelijke kwaliteiten worden versterkt en beschermd. Nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied voegen landschapskwaliteit toe. Landschapskwaliteit is een zachte waarde, die moeilijk in geld is uit te drukken, maar wel van (economische) betekenis is.

De gemeente Laarbeek onderschrijft deze beleidskeuzes en verwerkt ze in de onderhavige omgevingsvisie.

In de aanvullingsbrief van 23 april 2020 kondigt de minister op een aantal thema's meer regie vanuit het Rijk aan. Onder invloed van een toenemende bevolkingsgroei moet de omvang van de woningbouwproductie verder omhoog

om tot 2035 een bouwopgave te realiseren van ruim 1 miljoen nieuwe woningen. Dit vraagt om nieuwe ruimtelijke keuzes voor woningbouw- en werklocaties. Ook de Brabantse stedenrij is nadrukkelijk in beeld als woningbouwgebied. Of dit ook van invloed is op de bouwmogelijkheden en bouwopgave in Laarbeek is nog onbekend.

De Brabantse Omgevingsvisie (POVI)

Provinciale Staten hebben op 14 december 2018 de Brabantse Omgevingsvisie vastgesteld. In deze visie wordt gewerkt vanuit doelen in plaats van instrumenten, door waarden boven normen centraal te stellen in ons handelen. Bestuurlijke afwegingsruimte maakt van maatwerk de nieuwe standaard.

Aan de hand van een beoordeling van drie thema's (mens & leefomgeving, natuurlijk & historisch kapitaal, welvaart & bereikbaarheid) en twaalf aspecten, is een verschil beschreven tussen doel en huidige situatie. Hieruit blijkt dat met name de wateropgave, de bescherming van de landschappelijke waarden, de energie-doelstelling en de teruglopende biodiversiteit aandacht vergen. Ook de beoordeling van de landbouwgrondkwaliteit is niet gunstig: de productiefunctie van de grond staat onder druk door verdichting en een grotere onttrekking van voedingsstoffen door gewassen, dan aan de bodem toegevoegd mag worden.

Vervolgens wordt een panorama voor 2050 geschetst, een wensbeeld dat richting geeft in het formuleren van doelstellingen. Om dit panorama te kunnen realiseren zijn vier hoofdpogaven geformuleerd:

- 1. **Brabantse energietransitie in een stroomversnelling brengen**
- 2. **Brabant klimaatproof maken**
- 3. **Werken aan de slimme netwerkstad**
- 4. **Werken aan een concurrerende, duurzame economie**

Ad.1

Het doel is om Brabant in 2050 energieneutraal te maken. Met een tussendoel in 2030: ten minste vijftig procent reductie van broeikasgassen ten opzichte van de uitstoot in 1990 en ten minste vijftig procent duurzame energie. Naast het verminderen van energieverbruik wordt via een groeisput grootschalig gebruik gemaakt van energie via wind, zon, water en duurzame energie. Met duurzame energieproductie kan Brabant - met de hier aanwezige kennisinstellingen en bedrijven - één van de leidende innovatieve regio's in Europa worden.

De provincie zet tot 2030 vol in op het mogelijk maken van zoveel mogelijk zon- en windprojecten. Draagvlak en sociale randvoorwaarden zijn daarbij belangrijk. Er is echter geen plek voor grootschalige zonneparken of windturbines in de Brabantse natuurgebieden. Ontwikkeling van geothermieprojecten kan alleen plaats vinden als er geen significante risico's ontstaan voor het grondwater.

Ad.2

De hetere zomers, de hevigere zomerbuien en nattere winters hebben effecten op een groot aantal terreinen. Deze klimaatverandering heeft maatschappelijke effecten: meer hittestress,

samenwerkingsagenda van gemeenten, waterschappen en provincie voor de fysieke leefomgeving van de regio Zuidoost-Brabant, een regio met bijna 800.000 inwoners. Het gebied maakt samen met de andere regio's van de Brabantse stedenrij onderdeel uit van het zogenaamde Stedelijk Netwerk Nederland.

Kenmerkend voor Zuidoost-Brabant is het mozaïeklandschap waarin de complementaire kwaliteiten van stad en land elkaar versterken. Stad en land zijn meer dan elders met elkaar verweven. Zuidoost-Brabant is een 'city of villages', een relatief gedeconcentreerd verstedelijkt gebied waar agrarische-, natuur- en recreatiegebieden vrijwel altijd in de nabijheid zijn. Voor de arbeids- en woningmarkt wordt de regio steeds meer één 'daily urban system', een samenhangend stedelijk systeem waarvan de onderdelen elkaar continu beïnvloeden. Door de sterke verwevenheid van stad en platteland draagt het landelijk gebied in belangrijke mate bij aan de leefomgevingskwaliteit van alle inwoners van de regio.

Zuidoost-Brabant is bovendien één van de belangrijkste voedselproducerende regio's van Nederland. De complete agrofoodketen ('van grond tot mond') is aanwezig, inclusief ondersteuning in de vorm van onderwijs, onderzoek, ontwikkeling en toeleverende bedrijvigheid.

De concentratie aan activiteiten is enerzijds een kwaliteit, maar stelt de regio ook voor uitdagingen. In delen van het landelijk gebied staan leefbaarheid, omgevingskwaliteit en milieukwaliteit (lucht, geur, bodem, water) onder druk, met name vanwege de hoge concentratie van intensieve veehouderijen (stikstofemissie) en de daaraan verbonden teelten. De effecten hiervan vormen een belemmering voor de

verstedelijkingsopgave van Zuidoost-Brabant. Een omslag naar kringlooplandbouw en emissiearme landbouw is noodzakelijk. Daarnaast spelen problemen en opgaven van leegstaand vastgoed, zoals vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB), de huisvesting van arbeidsmigranten en ondermijning.

In de omgevingsagenda wordt de ambitie van een vitaal landelijk gebied uitgesproken. Het buitengebied dient mooi, economisch gezond, landschappelijk aantrekkelijk en uitnodigend te blijven. Dit draagt ook bij aan een concurrerend vestigings- en verblijfsklimaat in de Brainportregio. Alleen zo kunnen stad, kernen en platteland elkaar aanvullen tot één sterk geheel. Het buitengebied moet ook fysiek en digitaal goed bereikbaar zijn, zodat stad en platteland optimaal als één samenhangend geheel kunnen functioneren.

Er worden drie hoofdogaven geformuleerd ten behoeve van een nieuwe balans voor het landelijk gebied:

1. Een herstel van de natuurlijke systemen en een ruimtegebruik dat daarmee in balans is;
2. Versterking van landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland. Creëren van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
3. Economische en sociale ontwikkeling van het landelijk gebied die bijdraagt aan de kwaliteit en vitaliteit van de regio.

De bovengenoemde nationale, provinciale en regionale visies zijn richtinggevend voor de lokale omgevingsvisie, maar niet dwingend. De gemeente heeft de gebiedskennis om op lokaal niveau de juiste ruimtelijke afwegingen te maken. Zij doet dat zoveel mogelijk met inachtneming van de bovenliggende beleidskeuzes.

Kernkwaliteiten en identiteit van Laarbeek

Kernkwaliteiten zijn de eigenschappen die tot het wezen van een gebied behoren, die een dorp of stad kleur en betekenis geven. In de onderhavige visie gaat het om het benoemen van de ruimtelijke kernkwaliteiten. Voor een stad is dit relatief eenvoudig: de ‘highlights’ liggen op een presenteerblaadje. Het benoemen van de kernkwaliteiten van een dorp is echter minder eenvoudig. Het is vaak een kwestie van ‘schatgraven’. Kleinere gemeenten hebben sneller de neiging om hun kwaliteiten te relativeren en te bagatelliseren. En daar is zeker geen reden toe.

Ook Laarbeek herbergt een aantal bijzondere, intrinsieke kwaliteiten. De combinatie van deze elementen heeft wel degelijk een onderscheidend vermogen ten opzichte van andere gemeenten. Zonder een limitatieve opsomming te pretenderen zijn onderstaand de belangrijkste kwaliteiten geïnventariseerd. Deze kernkwaliteiten vormen een belangrijk vertrekpunt voor de ruimtelijke koersbepaling. De kwaliteiten zijn verdeeld in landschap, groen en water, stedenbouw en architectuur en erfgoed.

3.1 Landschap

Laarbeek biedt rust in de nabijheid van de stad

Op korte afstand van zowel Helmond als Eindhoven is Laarbeek aantrekkelijk voor bewoners en forensen die een hoog voorzieningenniveau binnen handbereik willen hebben, maar evengoed voor wat betreft het woon- en leefklimaat geen concessies willen doen aan de rust en ruimte van het landelijk gebied. De peri-urbane ligging binnen de stadsregio Eindhoven verstrekt Laarbeek regionale zuigkracht die binnen de lokale promotie-activiteiten niet altijd wordt benut. Dit regionale concurrentievoordeel komt onder druk te staan indien Laarbeek niet in staat blijkt om een goede regionale ontsluiting te combineren met het behoud van de woon en leefkwaliteiten in het landelijk gebied. De gemeente dient behoedzaam doch gefocust met deze schijnbare tegenstrijdigheid om te gaan.

Zandruggen en beekdalen

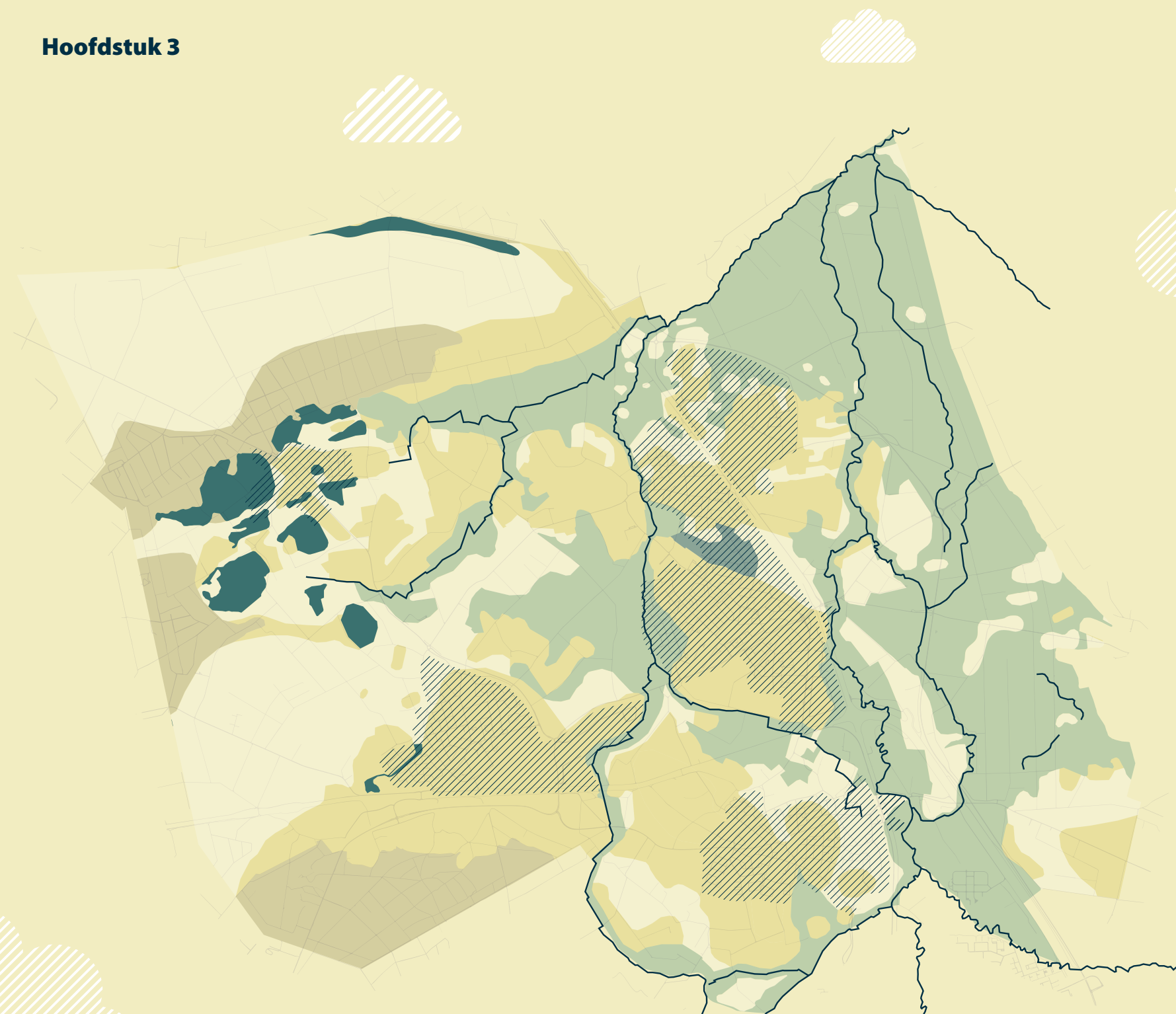
Het oorspronkelijke landschap in Laarbeek bestaat uit hoger gelegen dekzandruggen en zandvlaktes, waar beekdalen doorheen slingeren. De beken en beekdalen zijn ontstaan in de vroegere ijstijden toen de waterlopen veel breder waren en deze het landschap doorsneden. Dit samenspel van hoogtes, laagtes en natte gebieden is bepalend geweest voor de bewoning van onze contreien. De dorpen en akkers ontstonden op hoge en droge gebieden. Deze zijn later uitgegroeid tot de huidige kernen Lieshout, Beek en Donk, Mariahout en Aarle-Rixtel. De natte gebieden stonden bekend als broekgebieden en werden gebruikt als weidegebieden en productiebos. Onze voorouders hebben deze gebieden pas laat ontgonnen en in gebruik genomen voor bewoning en landbouw. Op twee plekken in Laarbeek was het zo droog, dat er zandduinen ontstonden. Deze plekken zijn nu bekend als het Mariahoutse bos en Molenheide. Dit oorspronkelijke landschap is nog steeds te herkennen in het ruimtegebruik in Laarbeek. Zo zijn er langs de Aa grote landbouwpercelen aanwezig en bevinden de meeste bebou-wingslinten zich op dekzandruggen tussen de kernen in. Het landschap is meer dan een kernkwaliteit, het is de basis en de toekomst voor de ruimtelijke invulling van Laarbeek.

De landschappelijke diversiteit is groot

Binnen de gemeentegrenzen van Laarbeek is de variatie in landschappen groot: het open

weidegebied en het naaldhoutbos van de Lieshoutse Heide, het heide- en vennengebied nabij Mariahout (Torrenven, het Moorselen), de open kampongtingningen ten westen van Aarle-Rixtel (Hoge Akkers), de beekdalen van de Goorloop en de Aa, het bosgebied en de vennen van Molenheide, de kleinschalige broekontgunningen en de populierenlanen in ‘t Lieshouts broek en de grote onregelmatig geblokte percelen in de Lieshoutse Beemden. Deze voortdurende beeldwisseling draagt bij aan de esthetische kwaliteiten van het Laarbeekse landschap. Het is zaak om deze variatie niet alleen in stand te houden, maar zelfs te versterken.

Fysisch landschap

- Lage zandgronden
- Dekzandrug
- Duinen
- Dal
- Rijt
- Overige laagte
- ▨ Kernen
- Beeklopen

3.2 Groen en water
Laarbeek is waterrijk

De meest in het oog springende eigenschap van de gemeente Laarbeek is de aanwezigheid van twee kanalen en een zuid-noord georiënteerd bekenstelsel. In het Brabantse land is dit bijzonder. De Aa, de Boerdonkse Aa, de Goorloop, alsmede de Donkervoortsche Loop, de Heieindsche Loop en de Snelle Loop vormen als het ware de bloedvaten van het Laarbeekse landschap. Dit is op zichzelf niet uniek, ware het niet dat deze beken een boeiend ruimtelijk spel spelen met de beide aanwezige kanalen: de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal. Dit levert Laarbeek op bepaalde plekken bijzondere ontmoetingen en specifieke ‘natte’ natuurwaarden op die aantrekkelijk zijn voor de inwoners, de recreatieve consument en de natuur/biodiversiteit. Niet voor niets profileert Laarbeek zich als de ‘Waterpoort

van de Peel’. Ook het bij de beken behorende beekdallandschap geeft het buitengebied van Laarbeek extra karakter.

Het Laarbeeks grondgebied wordt sinds het begin van de 19e eeuw respectievelijk het begin van de 20e eeuw doorsneden door de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal. De Zuid-Willemsvaart is in 1825 opgeleverd en verbindt Maastricht met ‘s-Hertogenbosch. Het Wilhelminakanaal werd een eeuw later voltooid en verbindt de Amer met de Zuid-Willemsvaart. De kanalen zijn prominent aanwezig en doorsnijden de Laarbeekse landschappen.

Met name de Zuid-Willemsvaart heeft Beek en Donk in economisch opzicht geen windeieren gelegd. Het industrieel erfgoed aan dit kanaal van de gebroeders Van Thiel, getuigt nog van deze bloeiperiode in het 2e deel van de 19e eeuw. De T-spitsing waarin beide kanalen elkaar

ontmoeten levert in ruimtelijk-visueel opzicht een uitzonderlijk beeld op. En niet alleen vanuit vogelvlucht. Dit beeld is voor de inwoners inmiddels zo vanzelfsprekend dat het wellicht niet meer op juiste waarde wordt ingeschat. Dat de splitsing ook in historisch opzicht een opmerkelijke rol heeft gespeeld blijkt uit de onderstaande passage uit een oorlogsreportage van de Engelse piloot Guy Gibson. De splitsing werd gebruikt als referentiepunt in de aanvliegroute van de befaamde aanval op de Möhne- en Ederstuwdammen (Uit: ‘In zoeklicht en afweervuur’ van Guy Gibson. Pag. 386).

‘Onze nieuwe koers zou langs een erg recht kanaal moeten lopen, dat uitkwam in een T-knooppunt, en daar voorbij lag dan de Hollandse grens en Duitsland. Alle ogen begonnen uit te kijken om te zien of we goed waren, want we konden ons geen vergissing veroorloven. En inderdaad, daar kwam het kanaal heel langzaam van onder de stuurboordvleugel te voorschijn en wij begonnen het zorgvuldig te volgen, recht erboven vliegend, want wij waren nu griezelig dicht bij Eindhoven, dat de reputatie had van een zeer sterke verdediging. Maar na enkele minuten verdween dat ook achter onze staart en wij zagen een glinsterende zilverachtige lijn recht voor ons uit. Dat was waar de twee kanalen in elkaar liepen, het tweede keerpunt. Spam zag meteen waar we waren; wij waren nu precies op de goede koers en Terry gaf alweer de nieuwe koers naar de Rijn’.

Groen in Laarbeek

Laarbeek is een groene gemeente. Tussen 2016 en 2019 won de gemeente Laarbeek vier ‘groene prijzen’ op rij, waaronder de titel ‘Groenste gemeente van Europa’. De internationale jury was lovend over de groene kwaliteiten van Laarbeek en met name de manier waarop het beheer en onderhoud met de lokale gemeenschap en met vrijwilligers van Laarbeeks Landschap en IVN Laarbeek, is georganiseerd. Inwoners van Laarbeek zijn trots op hun groene gemeente en een flink deel is bereid om zijn/haar bijdrage aan het behoud en de ontwikkeling hiervan te leveren. Groen in Laarbeek is overal aanwezig, zowel in de dorpen als in het buitengebied. De combinatie van een agrarisch landschap met bossen, houtsingels, zandpaden, natte natuur en groene kernen maakt Laarbeek prettig om in te wonen, te werken en te recreëren. De Groene Long en de ecologische verbindingszones aan de

kernranden laten zien hoe het groen de kernen en het buitengebied met elkaar verbinden.

3.3 Stedenbouw en architectuur De vier kernen van Laarbeek zijn contrastrijk

Met name Beek en Donk en in mindere mate Aarle-Rixtel hebben zich - profiterend van de logistieke mogelijkheden die de Zuid-Willemsvaart biedt - vanaf het midden van de negentiende eeuw meer industrieel ontwikkeld. De industriële ontplooiing van Lieshout is vanaf de jaren dertig van de twintigste eeuw ook zwaar gedomineerd door de explosieve groei van Bavaria aan het Wilhelminakanaal (inmiddels Swinkels Family Brewers). Mariahout daarentegen is een jong ontginningsdorp, in 1933 formeel ontstaan door de samenvoeging van enkele gehuchten. De verschillen in ontstaansgeschiedenis zorgen voor een differentiatie in stedenbouwkundige opzet

en in architectonische uitstraling van de dorpen. Daar waar Beek en Donk, Aarle-Rixtel en Lieshout zich op een organische manier als lintdorpen hebben ontwikkeld, is Mariahout meer planmatig ontstaan.

Gelijkwaardig maar niet gelijkaardig

Op 1 januari 1997 zijn drie nagenoeg gelijkwaardige gemeenten samengevoegd waardoor geen natuurlijke hiërarchie is ontstaan. De vier kernen vormen weliswaar een bestuurlijke en geografische entiteit maar nog geen maatschappelijke eenheid. De vraag dringt op of dit wenselijk is. De kernen mogen schitteren vanuit verscheidenheid hetgeen in elk geval de toeristisch-recreatieve ontplooiing van Laarbeek in de kaart speelt. Om de verscheidenheid in verschijningsvorm te benadrukken is het belangrijk dat de openheid tussen de kernen behouden blijft en deze niet met elkaar versmelten (zie ook paragraaf 6.3)

3.4 Erfgoed De aanwezigheid van imposante gebouwen in het buitengebied

nu bevestigingsmaterialen voor metalen bouwsteigers. Meer in zuidelijke richting is aan de Zuid-Willemsvaart de voormalige kousenfabriek van Coolen nog in volle glorie waarneembaar. Het pand aan de Willemstraat is gebouwd in 1895 in een ambachtelijk-traditionele stijl.

Deze gebouwen maken weliswaar geen deel uit van het Laarbeeks buitengebied, maar dragen wel bij aan het karakter en de identiteit van de gemeente.

Agrarisch erfgoed zorgt voor een authentieke uitstraling

De Laarbeekse dorpen hebben van oorsprong een sterk agrarisch karakter. Dit is terug te vinden in de bebouwing en inrichting van het buitengebied. De authentieke uitstraling van het buitengebied wordt voor een belangrijk deel vormgegeven door de oude boerderijen, bijgebouwen en landschapselementen die verspreid in Laarbeek aanwezig zijn. Deze gebouwen en elementen zijn deels beschermd als monument, groenstructuur, cultuurhistorisch waardevol gebied of pand met als doel het karakter van het buitengebied te behouden en te versterken.

In het buitengebied fungeert een drietal indrukwekkende bouwwerken als bakens in het landschap. Kasteel Croy, kasteel Eyckenlust en het missieklooster Heilig Bloed zijn op zichzelf al van een monumentale en cultuurhistorisch waardevolle schoonheid, maar ingebed in de open of juist besloten buitenruimte lijken deze parels extra te schitteren. Kasteel Croy en Kasteel Eyckenlust worden omringd door een natuurlijke en landschappelijke inrichting die behoren tot het monumentale complex. De oudste delen van de kastelen Croy en Eyckenlust dateren uit de Middeleeuwen en zijn van 1450, respectievelijk 1500. Het missieklooster uit 1903 is geen landgoed, maar ligt wel in een landgoedachtige setting dankzij de bijhorende tuin en landerijen. In Laarbeek waren meer landhuizen aanwezig, maar deze hebben de tand des tijds niet doorstaan. Denk hierbij aan Huis ter Hurkens (De Witte Poort) en het Gulden Huis. In de landschappelijke inrichting van de locaties zijn soms nog oude elementen te herkennen. De gebouwen vormen een dankbare pleisterplaats met het oog op het groeiend fietstoerisme.

Laarbeek is rijk aan industrieel erfgoed

Aan of in de directe nabijheid van de Zuid-Willemsvaart zijn nog enkele oude fabrieksgebouwen en -villa's te bewonderen uit de periode dat Beek en Donk en Aarle-Rixtel een aanzienlijke industriële ontwikkeling doormaakten. Met name de familie Van Thiel - sinds 1842 klinknagelfabrikant aan de Bosscheweg in Beek en Donk - heeft een fraaie industriële erfenis nagelaten. De fabriekshal dateert uit 1906-1907 en is gebouwd in een ambachtelijk-traditionele stijl. Aan de westzijde van de Zuid-Willemsvaart zijn twee fabrikantenvilla's gesitueerd van de familie Van Thiel, gerealiseerd in 1860 (Villa Leefdael) en 1896 (Villa Vrededael). Beide gebouwd in de Neo-Renaissancestijl. Van Thiel United produceert

Toepassing Lagenbenadering

OCCUPATIE

NETWERKEN

ONDERGROND

In de Interim-Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant wordt toepassing van de lagenbenadering veelvuldig aangehaald om locatiekeuzes in het buitengebied te kunnen verantwoorden. Bijvoorbeeld bij de keuze voor uitbreidingslocaties voor woningbouw. Deze methodiek gaat uit van het benoemen van lagen die fungeren als een zeef om de potentiële ontwikkellocaties te kunnen genereren. De benadering hanteert de volgende drie lagen:

1. De ondergrond: water, bodem en het zich daarin bevindende leven, ook wel de ruimtelijke drager genoemd. Dit is het laagdynamische niveau, omdat veranderingen zich langzaam voltrekken; verandertijd is langer dan 100 jaar.
2. De netwerken: alle vormen van zichtbare en onzichtbare infrastructuur, aangeduid als de ruimtelijke structuur. Deze vormen het middeldynamische niveau; de verandertijd is 20-80 jaar.
3. De occupatie: ruimtelijke patronen ten gevolge van menselijk gebruik, ofwel de ruimtelijke inrichting. Dit is het hoogdynamische niveau; de verandertijd is 10-40 jaar.

Behalve de drie dimensies van ruimte (lengte, breedte en hoogte) is ook de tijd een belangrijk element in de lagenbenadering. Alle lagen veranderen in de tijd, maar niet alle drie even snel. Kenmerkend voor de lagenbenadering is dat er eerst naar de mogelijkheden en beperkingen van de onderliggende lagen wordt gekeken. Dit heeft invloed op wat er in de hogere laag (de occupatielaag) kan worden gedaan. Hoe lager de dynamiek, des te minder mogelijkheden er zijn om op dit niveau in te grijpen. De grootste potentie voor het verminderen van de milieudruk ligt op het hoogdynamische niveau. Door de tijdhorizon van de processen in de ondergrond mee te nemen in de ruimtelijke planning en beheer, kunnen nadelige consequenties van de planning van het ‘platte vlak’ op korte termijn worden voor-

komen. Dit zijn bijvoorbeeld hoge beheerkosten, wateroverlast, verlies aan landschappelijke identiteit, verzakkende straten en woningen, bodemvervuilingen, lekkende bouwputten en bedreiging van de archeologische waarden. Ook kunnen de kansen die de ondergrond biedt voor maatschappelijke thema’s als duurzame energieproductie (geothermie en koude warmte opslag), voedselproductie landbouw, waterbeheer en klimaatverandering optimaal in de afweging van ruimtelijke keuzes worden betrokken.

Toepassing lagenbenadering op Laarbeek

In de structuurvisiePlus van de gemeente Laarbeek (vastgesteld door de raad in maart 2003) is de lagenbenadering uitgevoerd. Aangezien het bij de ondergrond om laagdynamische systemen gaat met een verandertijd van meer dan 100 jaar, is er geen reden om de lagenbenadering voor de onderhavige omgevingsvisie opnieuw uit te werken. Respect voor deze laagdynamische structuren vergt bovendien beleidscontinuïteit. De in 2003 uitgevoerde lagenbenadering is dan ook integraal overgenomen.

Aan de hand van de lagenbenadering is voor de gemeente Laarbeek een duurzaam ruimtelijk structuurbeeld (DRS) opgesteld, een ‘tijdloze’ waardering van basiskwaliteiten. Per zone is aangegeven wat de duurzame kwaliteiten zijn en wat de gebiedsstrategie is uitgaande van deze kwaliteiten en de gebiedsopgaven. Afhankelijk van de kwaliteiten ligt de nadruk op conserveren,

revitaliseren of ontwikkelen. Het betreft keuzes op hoofdlijnen. De essentiële keuze welke delen van het buitengebied duurzaam zijn (geen bebouwing meer gewenst) en waar eventueel nog ontwikkelingsruimte aanwezig is, wordt in het duurzaam structuurbeeld voorgekookt.

De deelgebieden zijn: 1 waterland

- (natte) natuurontwikkeling
- waterretentie

2 beken en kernen

- nadruk op herontwikkeling en structuurversterking
- inbreiding / uitbreiding (LET OP: geen vrijbrief; landschappelijke afweging blijft noodzakelijk)
- duurzaam afronden komranden (hoogwaardig groen woonmilieu)
- versterken van groen-blauwe dooradering

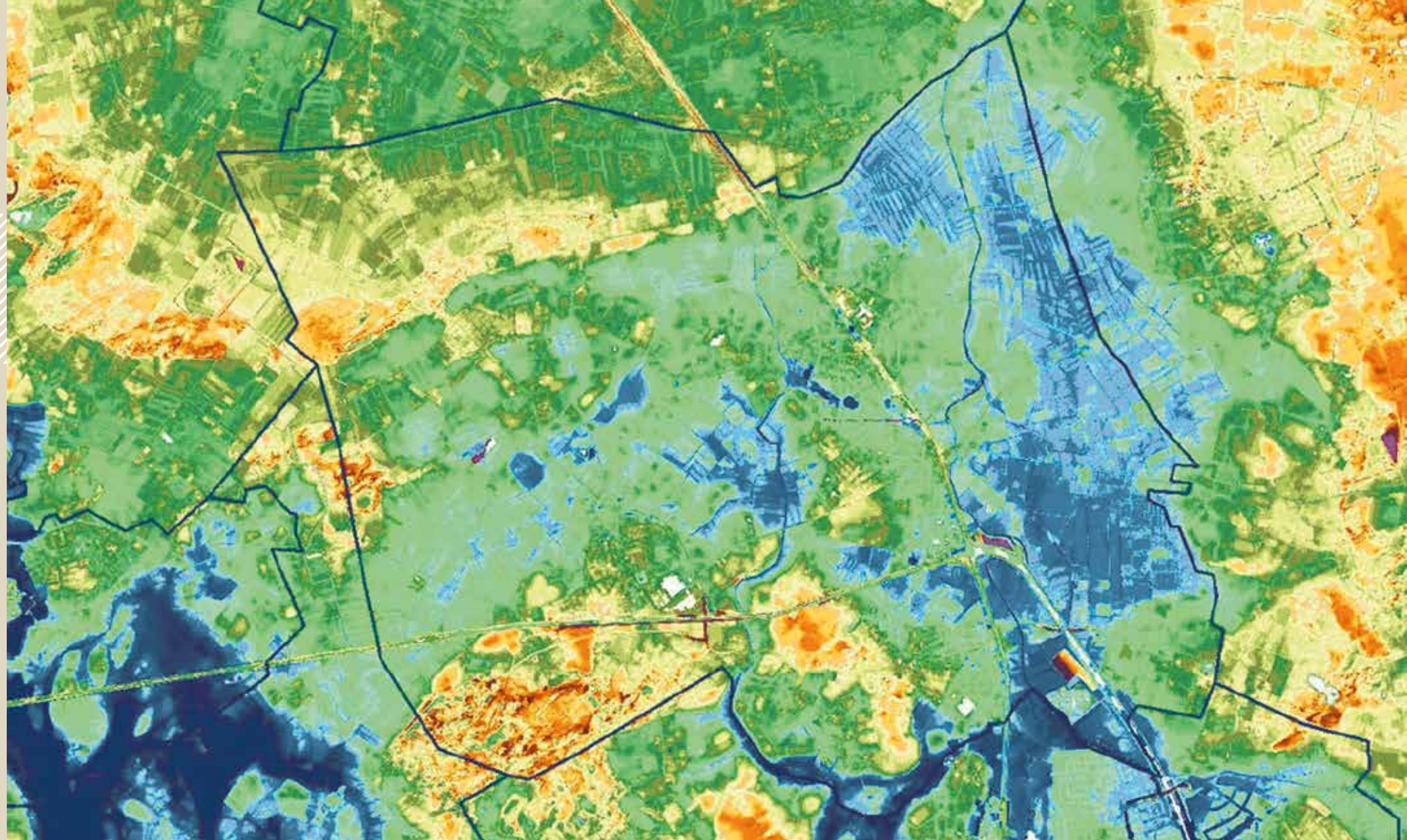
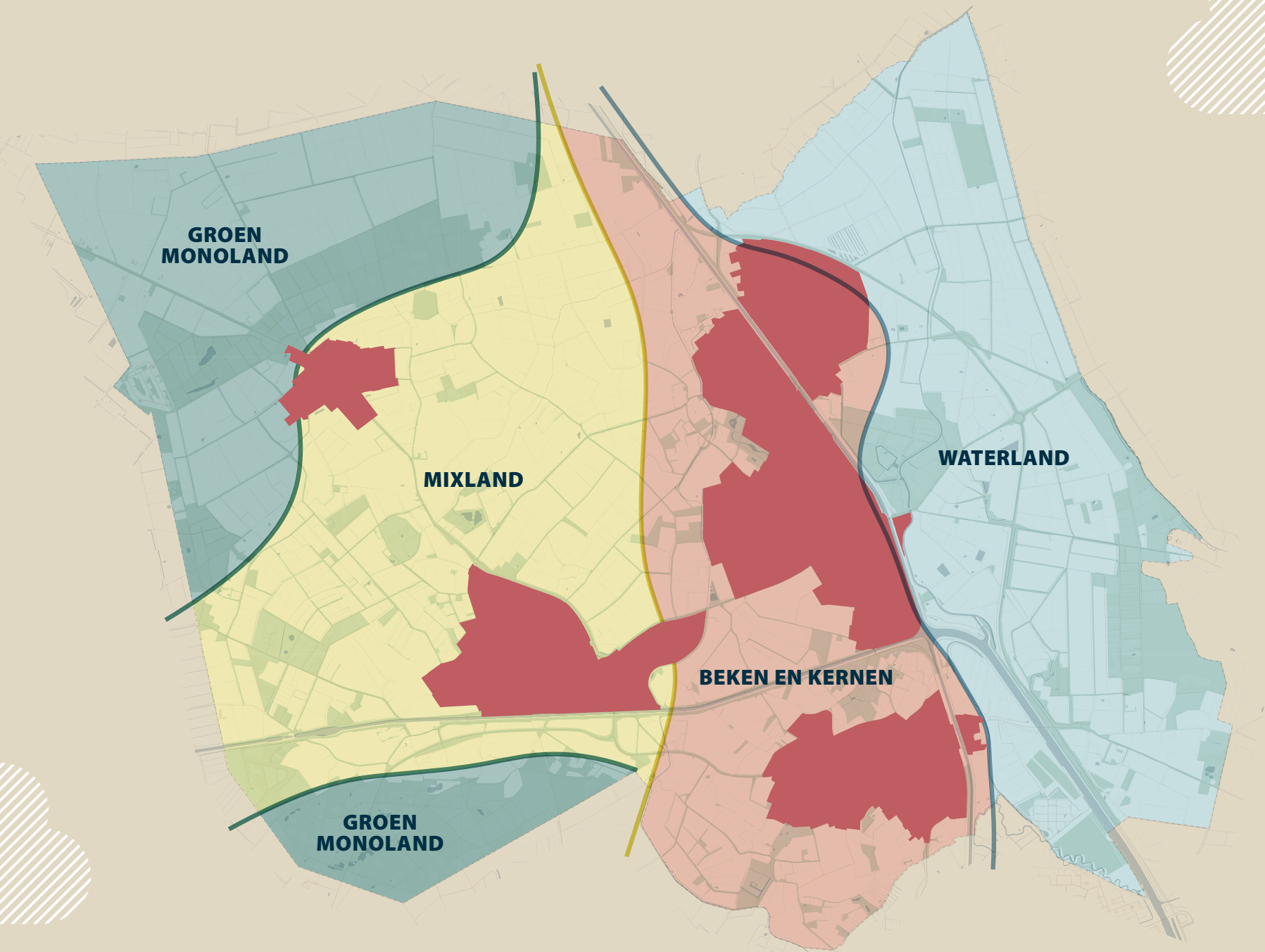
3 groen monoland

- nadruk op duurzaam beheer
- verhogen ecologische waarde van bossen
- zoneren recreatief medegebruik
- primair agrarisch gebruik

4 mixland

- nadruk op duurzaam beheer
- versterken oorspronkelijk landschapspatroon
- continueren landbouwkundig gebruik
- toeristisch-recreatief medegebruik stimuleren

Onderstaand is het duurzaam ruimtelijk structuurbeeld voor Laarbeek weergegeven.

In hoofdstuk 7 van deze omgevingsvisie wordt de gebiedsgerichte benadering geïntroduceerd aan de hand van een opdeling van Laarbeek in acht deelgebieden. Deze gebieden zijn niet in alle gevallen één-op-één te vertalen naar de bovenstaande lagenkaart, maar vormen meer een update en een verdiepingsslag. Het bovenstaande duurzaam ruimtelijk structuurbeeld (DRS) is gebaseerd op de ondergrond, de factor tijd en de netwerken. Het vormt de opmaat naar de

deelgebieden in hoofdstuk 7. De uitwerking van de acht deelgebieden (en de functionele uitwerking daarvan) houdt meer rekening met de visueel-ruimtelijke uitstraling van de landschappen.

De bovenstaande afbeelding geeft de hoge (en dus droge; geel en rood) en lage (en dus natte; blauw) delen van Laarbeek weer. Met name Groen monoland en Waterland zijn duidelijk herkenbaar op deze hoogtekaart.

Trends en ontwikkelingen

‘De toekomst is niet meer wat hij geweest is’. Een spreuk waarmee op komische wijze onze snel veranderende samenleving wordt omschreven. Verder vooruitkijken dan 10 jaar is dan ook weinig zinvol in de huidige, dynamische wereld waarin we leven. De Omgevingswet speelt hierop overigens in door niet meer uit te gaan van een vaste herzieningstermijn. De visie dient actueel te zijn en vervolgens zo vaak als nodig te worden herzien.

Dit hoofdstuk behandelt de belangrijkste trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het buitengebied van Laarbeek. Hierbij is dankbaar gebruik gemaakt van een trendverkenning van Alterra en een lezenswaardig boek van Gert-Jan Hospers (zie literatuurlijst). Er wordt geen uitputtende opsomming gepretendeerd.

Van productielandschap naar multifunctioneel landelijk gebied

Waar vroeger de overgrote meerderheid van de inwoners in het buitengebied in de landbouw werkzaam was is dit nu niet meer zo. Het aantal land- en tuinbouwbedrijven is in Nederland gestaag gedaald van 410.000 in 1950 tot 55.000 in 2016. En de afname zet door. Door schaalvergroting is het aantal agrarische bedrijven in heel Nederland tussen 1950 en 2016 dus met 86,5% afgenomen en kregen ook niet agrarische spelers de ruimte. Zo is er landelijk een toename te zien van het aantal niet-agrarische bedrijven, recreatie, natuurontwikkeling en (zorg)initiatieven op het platteland. Dit zijn losstaande initiatieven of nevenactiviteiten van de agrariërs zelf. Van een agrarisch productielandschap verandert het buitengebied dus steeds meer in een gebied waar op grote schaal functiemenging plaatsvindt.

Als bedrijven stoppen met hun agrarische activiteiten (zonder dat sprake is van een vervangende functie) kan dit leiden tot leegstand van stallen van voormalige landbouwbedrijven. Deze zogenaamde ‘vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen’ (VAB) dragen niet bij aan een

goede kwaliteit van de leefomgeving en kunnen uitnodigen tot verborgen criminaliteit.

Maar de toenemende leegstand van bedrijfsgebouwen biedt ook een kans. Mits de beeldkwaliteit van de panden en de omgeving nadrukkelijk in acht wordt genomen, kan de leegstand ook nieuwe dynamiek en keuzemogelijkheden brengen. In deze visie wordt een instrument aangedragen om de dynamiek een handje te helpen (zie paragraaf 6.2).

Schaalvergroting en gelijktijdige hang naar kleinschaligheid

In 2018 waren in Laarbeek 134 agrarische bedrijven (veehouderijen en tuinbouw) actief waarvan 39 intensieve veehouderijen (varkens, kippen en nertsen). De verwachting is dat binnen afzienbare tijd nog zo’n 24 veehouderijen - via sanerings- en stoppersregelingen - de bedrijfsvoering beëindigen. In 2004 telde Laarbeek nog 266 agrarische bedrijven, hetgeen neerkomt op een halvering binnen een periode van 14 jaar.

De landelijke en provinciale trend is dat hetzelfde aantal dieren wordt gehouden op minder bedrijven. Deze trend van schaalvergroting in de landbouw / veehouderij is al decennialang gaande en zal de komende jaren doorgaan is de verwachting. Dit zal in meerdere of mindere mate ook voor Laarbeek gelden.

Met schaalvergroting aan de ene kant en de hang naar kleinschaligheid aan de andere kant is dit een trend die eigenlijk twee kanten uitgaat. Kijkende naar de landbouw, dan zijn er agrarische bedrijven die steeds verder uitbreiden om te kunnen concurreren op de wereldmarkt, terwijl er ook agrarische ondernemers zijn die juist bewust kiezen voor een kleinschaliger aanpak. En die zich daarbij meer richten op biologische producten en het verkorten van de keten tussen boer en consument. Denk hierbij aan het voorbeeld van de Herenboerderij: een duurzaam opererend, kleinschalig coöperatief gemengd bedrijf. De leden betalen contributie en krijgen in ruil daarvoor biologisch geteelde en lokale, verse groente, fruit, vlees en eieren van hun eigen boerderij. De boer is in dienst van de coöperatie.

SOORT BEDRIJF	2004	2018	+/-
Rundvee	104	50	-54
Varkens	84	28	-56
Pluimvee	16	5	-11
Nertsen	8	6	-2
Paarden	4	14	+10
Geiten	2	1	-1
Konijnen	1	1	0
Schapen	0	3	+3
Tuinbouw	42	24	-18
Champions	5	2	-3
Totaal	266	134	-132

Multi-functionele landbouw

Op veel veehouderij-, akkerbouw- of tuinbouwbedrijven worden niet alleen dieren gehouden of gewassen geteeld, maar steeds meer agrariërs pakken ook andere activiteiten op. Ze zien nieuwe mogelijkheden om het eigen bedrijf te ontwikkelen en te versterken, door het agrarisch bedrijf te combineren met de levering van maatschappelijke producten en diensten. Hierdoor krijgt het bedrijf een multifunctioneel karakter en vandaar ook de term multifunctionele landbouw (MFL). De activiteiten die multifunctionele landbouwers ontwikkelen, variëren van o.a. zorglandbouw, agrarische kinderopvang, boerderijeducatie, boerderijverkoop (vaak ook met streek-producten), natuurbeheer, plattelandstoerisme en caravanstalling. Soms ontstaan er combinaties van meerdere activiteiten, zoals bijvoorbeeld een zorgboerderij met een boerderijwinkel. Voor veel ondernemers zijn deze activiteiten geen bijzaak, maar een belangrijke economische pijler

binnen het bedrijf. De omzet van multifunctionele landbouw is de laatste vijf jaar verdubbeld. Inmiddels heeft 42 procent van de agrarische bedrijven in Nederland in meer of mindere mate een multifunctionele vorm. De stijging is het grootst bij de productie van duurzame energie.

In deze visie wordt multi-functionele landbouw voor het gemak gelijkgesteld aan de term ‘verbrede landbouw’.

Technische innovatie verandert het landelijk gebied

Technische innovaties, zoals de vergaande digitalisering hebben de afgelopen decennia een grote rol gespeeld bij de veranderingen in het landelijk gebied. Verwacht wordt dat deze trend zal aanhouden. Voorwaarde is dan wel een hoogwaardige breedbandverbinding op elke locatie (in het gehele buitengebied van Laarbeek is hierin middels glasvezel voorzien).

Door middel van thuistechnologie kunnen ouderen langer thuis blijven wonen, ook in het buitengebied. Technologische ontwikkelingen kunnen bovendien nieuwe mogelijkheden bieden op het gebied van mobiliteit. Denk bijvoorbeeld aan het beter afstemmen van vraag- en aanbod in het openbaar vervoernetwerk.

Daarnaast kunnen technische innovaties een enorme invloed hebben op de landbouwbedrijven zelf. Voorbeelden zijn onbemande voertuigen op het land, plukrobots, landbouwdrone, robotvogelverschrikkers, experimenten met lichtkleur en precisielandbouw (ook wel ‘smart farming’ genoemd) waarbij gewassen tot op de millimeter nauwkeurig de behandeling krijgen die ze nodig hebben.

Toekomstbestendige stallen

Een belangrijke ontwikkeling is de ‘Stal van de toekomst’. Dit project gaat uit van dagontmesting waardoor geen schadelijke ammoniak ontstaat. Een monovergister elders op het perceel zet de mest om in energie (biogas), die weer wordt gebruikt op het bedrijf zelf. Zo ontstaat een gesloten kringloop.

Het creëren van een duurzame samenleving

De maatschappelijke wens om ‘energieneutraal’ te zijn neemt steeds verder toe. De technieken om dit ook daadwerkelijk haalbaar te maken verbeteren zich in rap tempo. Ook ligt er een behoefte om zelfvoorzienend te zijn in het beschikken over energiebronnen. Deze ontwikkeling zal landelijk voor een toename van het aantal zonneparken, windturbines en andere vormen van duurzame energieopwekking zorgen. Om de doelstellingen binnen het Klimaatakkoord te bereiken is Nederland opgedeeld in 30 regio’s waarbinnen lokale overheden samenwerken aan een Regionale Energie Strategie (RES). Voor Laarbeek betekent dit dat we in MRE-verband samenwerken om grootschalige opwek en besparing op een passende manier in de regio te realiseren.

Kringlooplandbouw en voedselbossen

Kringlooplandbouw is een vorm van duurzame landbouw waarbij de kringloop van stoffen gesloten is. Dit houdt in dat alle stoffen die door de landbouw uit een gebied verdwijnen ook

weer teruggebracht worden in het gebied. De reststromen van de ene keten zijn de grondstoffen voor een andere keten. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kiest voor een omslag naar kringlooplandbouw in 2030. Een centraal principe van kringlooplandbouw is dat er niet meer areaal en niet meer grondstoffen worden gebruikt dan strikt noodzakelijk. Een belangrijke rol is weggelegd voor dubbeldoelgewassen waarvan de resten (zoals bladeren en stengels) worden gebruikt als veevoer of bodemverbeteraar. Het optimaal benutten van reststromen betekent niet altijd dat kringlopen op bedrijfsniveau of zelfs op lokaal niveau gesloten kunnen worden. Een vorm van kringlooplandbouw die hierin een stap verder gaat is een ‘natuurinclusieve landbouw’, die specifiek is gericht op het behoud en het gebruik van natuur en biodiversiteit in en om het bedrijf in een natuurrijk boerenlandschap. Ook het voedselbos is bezig met een opmars. Een voedselbos is opgebouwd uit eetbare planten, bomen en struiken en gericht op duurzame voedselproductie.

Afname van biodiversiteit op landbouwgronden

In de gemeente Laarbeek bestaat een goed beeld van de stand van de natuur. Vanaf 2010 vindt er met enige regelmaat natuurmonitoring plaats om inzicht te krijgen in de natuurwaarden (nulmeting) en de veranderingen daarin in de loop der tijd. Dit geschiedt o.a. op basis van veldinventarisaties door bijna zestig vrijwilligers van IVN Laarbeek. De natuurmonitoring laat een wisselend beeld zien van flora en fauna. Met de natuurwaarden in het agrarisch gebied blijft het slecht gaan. De ontwikkelingen zijn positief, maar nog te klein-schalig (akkerranden) en te beperkt. Het extensief beheer van zandpaden daarentegen lijkt positief uit te werken. De natuurwaarde van bestaande bos- en natuurgebieden en poelen is redelijk stabiel.

De stijgende maatschappelijke druk op de agrarische sector

De laatste jaren hebben boeren steeds meer te maken met toenemende, beperkende regelgeving, maar ook met negatieve publiciteit. Denk aan de ophef over plofkippen, megastallen, mestzaken, gifeieren, hennepkwekerijen en melkveefraude. In deze discussies is de nuance soms ver te zoeken. Veel Nederlanders beseffen niet aan hoeveel regels en verplichtingen boeren moeten voldoen. Dit rechtvaardigt geen fraude, maar laat wel zien dat de sector onder druk staat.

In 2019 heeft de agrarische sector opnieuw een zware klap te verwerken gekregen. Op 25 september 2019 presenteerde de commissie Remkeshaar rapport over hoe het verder moet met de vergunningverlening naar aanleiding van de

zogenaamde PAS-uitspraak van de Raad van State ('Programma Aanpak Stikstof'). Nederland moet verregaande maatregelen nemen om de stikstof in overbelaste natuurgebieden te verminderen. De commissie schrijft gebiedsspecifieke reductie van de ammoniakemissies voor, door gerichte verwerving of sanering van agrarische bedrijven nabij kwetsbare Natura 2000-gebieden'. Nu de veehouderij voor een belangrijk deel verantwoordelijk wordt gehouden voor stikstofemissie, lijkt de geest uit de fles. De kans is groot dat de sector mede ten gevolge van de warme sanering, zal worden geconfronteerd met een aanzienlijke, verdere reductie van de veestapel.

Belang van diversiteit in aanbod van recreatie en toerisme neemt toe

Eén van de belangrijkste demografische ontwikkelingen in de komende jaren is de vergrijzing van de bevolking. Het percentage inwoners van 65 jaar of ouder zal in Laarbeek naar verwachting toenemen van 20% in 2015 naar 28% in 2030. Deze senioren hebben veel vrije tijd, zijn overwegend actief en vitaal en kunnen zich financieel wel wat permitteren. Service, comfort en kwaliteit staan hoog in het vaandel, ook tijdens vakanties of dagtrips. Tijdens een wandeling of fietstocht moet er in toenemende mate wel iets beleefd worden.

Bossen en agrarische gebieden zijn daarbij de gebieden waar verreweg de meeste personen in Nederland in hun vrije tijd naar toe gaan. De stijging van toerisme in het agrarisch gebied is ingegeven door de toenemende belangstelling voor individuele sporten als wandelen, hardlopen, fietsen, mountainbiken en wielrennen.

Ook wordt een trendesignaleerd dat de consument meer behoefte heeft aan zingeving, waarbinnen dan authenticiteit, puurheid, rust en

ruimte en een onbedorven, natuurlijke omgeving (agro-/plattelandstoerisme, streekproducten) hun plaats krijgen.

In de vraag van consumenten naar accommodaties en voorzieningen treedt een toenemende tendens op naar grenserving tussen recreatie, cultuur en sport om uiteindelijk uit te komen bij een totaal 'leisureconcept'. Het besef is steeds meer aanwezig dat deze drie poten van vrije tijdsbesteding in elkaar vervlochten raken en een onlosmakelijk geheel gaan vormen. Op nationale schaal begint de markt voor verblijfsrecreatie verzadigd te raken.

Doordat mensen bewuster omgaan met gezondheid, fitheid en algeheel welzijn enerzijds en zich anderzijds een groter wordende groep senioren aftekent met een zorgbehoefte, ontstaat er een onmiskenbare tendens naar vormen van 'wellness', zorgtoerisme, zorgboerderijen en beautyfarms.

Recreatie is bovendien steeds meer eventgeoriënteerd. De verhoogde omzet rondom

een evenement is ongekend. Festival- en evenementgangers zijn vaak minder prijsgeoriënteerd.

Veranderende relatie tussen stad en platteland

Het ommeland van de stad (waaronder de dorpen) werd in het verre verleden vooral gezien als leverancier van voedsel, als productielandschap voor de stedeling. Het platteland is in de loop der jaren echter uitgegroeid tot consumptieruimte, een 'therapeutisch landschap' voor de stedeling om zich te ontspannen. Maar in toenemende mate zal het platteland ook energieleverancier worden voor de stad. Het ontbreekt de stedelijke omgeving immers aan buitengebied om ruimteverslindende elementen als windturbines en zonneparken te kunnen plaatsen. De stad daarentegen biedt hoogwaardige voorzieningen, werkgelegenheid, beleving en nodigt uit tot recreatief en doelgericht winkelen. Meer en meer ontstaat er een gezonde wisselwerking binnen de regio tussen de stad en het omliggende gebied met respect voor elkaars kracht en aanbod.

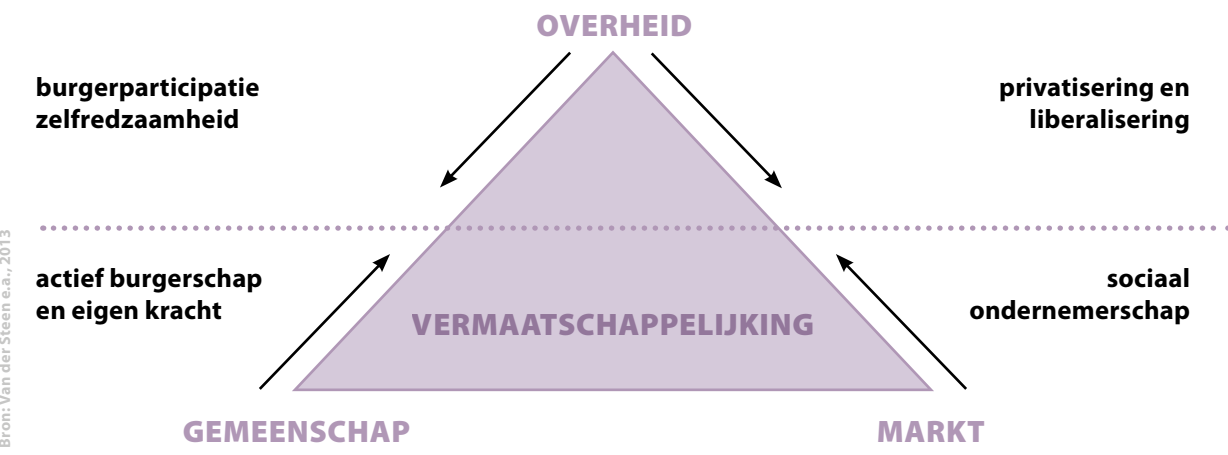
Het landelijk gebied levert meerdere belangrijke diensten aan onze samenleving: niet alleen voedsel, biomassa en energie, maar ook landschapsbeleving, een aantrekkelijke

woonomgeving, hoogwaardig werk, ruimte voor recreatie en toerisme, waterberging, zuivering van lucht en water, de opslag van CO2, en dergelijke (Uit: Nationale Omgevingsvisie).

Opkomst van de participatiesamenleving

Er is een trend zichtbaar waarbij burgers en bedrijven taken van de overheid overnemen (denk aan allerlei vormen van vrijwilligerswerk, mantelzorg en buurtbudgetten). Dit komt van twee kanten. Enerzijds bewegen burgers en bedrijven zich steeds meer richting het publieke belang, een terrein dat tot voor kort toch vooral aan de overheid was voorbehouden. En anderzijds bewegen overheden zich meer richting burgers en bedrijven. Deels vanwege krimpende budgetten, maar ook doordat de politiek meer ruimte en vertrouwen wil bieden aan maatschappelijke initiatieven.

Deze ontwikkeling vraagt een andere rol van de gemeente. De nieuwe initiatieven passen niet altijd binnen de bestaande regelgeving. Van de gemeente wordt een meer ondersteunende rol verwacht met een verschuiving van 'nee, tenzij' naar een 'ja, mits-houding'. 'Van vinken naar vonken'. Laarbeek heeft deze gewijzigde rolopvatting verwoord in de Toekomstvisie Laarbeek 'Samen daadkrachtig en energiek naar 2030'.

Doelstelling en visie

Beleidscontinuïteit en een lange termijn visie zijn belangrijk om doelen te kunnen bereiken. Het is dan ook zaak om te bepalen wat we willen zijn en waar we naartoe willen. Vervolgens is een vorm van ‘backcasting’ (terugredeneren) noodzakelijk: het bepalen van een toekomstperspectief en vanuit dit beeld strategisch terugredeneren naar het heden en vervolgens de nieuwe koers bepalen. Om deze werkwijze te kunnen doorzetten is ook politieke focus onontbeerlijk.

6.1 Toekomstbeeld

Het ruimtelijk toekomstbeeld voor Laarbeek is in de vorm van een profielschets als volgt geformuleerd:

Laarbeek is een landelijke, zelfbewuste gemeente die haar positie op korte afstand van Helmond en Eindhoven (peri-urbane ligging) benut door te werken aan een aantrekkelijk buitengebied en woon- en leefklimaat. Aantrekkelijk voor zowel de inwoner als de (stedelijke) recreant die rust en ruimte ambieert. Om dit te bereiken streeft Laarbeek door een gebiedsgerichte benadering naar een gevarieerd, multifunctioneel landelijk gebied. Hierbij wordt ingezet op behoud en versterking van een authentiek en gewaardeerd boerenlandschap. De gemeente Laarbeek neemt hierbij haar duurzame verantwoordelijkheid in het kader van grootschalige energie-opwek.

Onderstaand wordt een aantal belangrijke planologische thema's en ontwikkelingen beschreven die de bovenstaande profielschets ondersteunen.

6.2 De Brede Plattelandsbestemming

Het aantal agrarische bedrijven in Laarbeek is in de periode 2004 - 2019 ongeveer gehalveerd van 266 naar 134. De verwachting is dat het aantal bedrijven de komende jaren verder zal dalen. Dit resulteert in een toenemend aantal vrijkomende en leegstaande agrarische bedrijfsgebouwen. Gebouwen die zonder nieuwe functie verder zullen verpauperen met alle gevolgen van dien voor de uitstraling, de cultuurhistorische waarde en de economische waarde van het platteland. En helaas moeten we constateren dat ondanks de toenemende leegstand, de planologische dynamiek in het buitengebied - de noodzakelijke herinvulling ten behoeve van een multi-functioneel landelijk gebied - beperkt is. De investeringsbereidheid op het platteland is op dit

moment verre van afdoende om de economische weerbaarheid op peil te houden.

De gemeente Laarbeek wil deze onwenselijke situatie aanpakken. Het vermoeden bestaat dat de huidige bestemmingsplanpraktijk mede debet is hieraan. Het bestemmingsplan buitengebied bestaat uit ‘functie-eilanden’: eenzijdige, beperkte bestemmingen waarbij omzetting naar een andere functie (herziening of ontheffing) veel tijd, geld en energie vergt van de initiatiefnemer, maar ook van de gemeente. Zeker als sprake is van een juridische procedure (bezwaar en/of beroep) wordt het doorzettingsvermogen van de aanvrager danig op de proef gesteld. Het is niet ondenkbaar dat alleen al deze gedachte de investeringsbereidheid van burgers en ondernemers in het buitengebied ondergraaft.

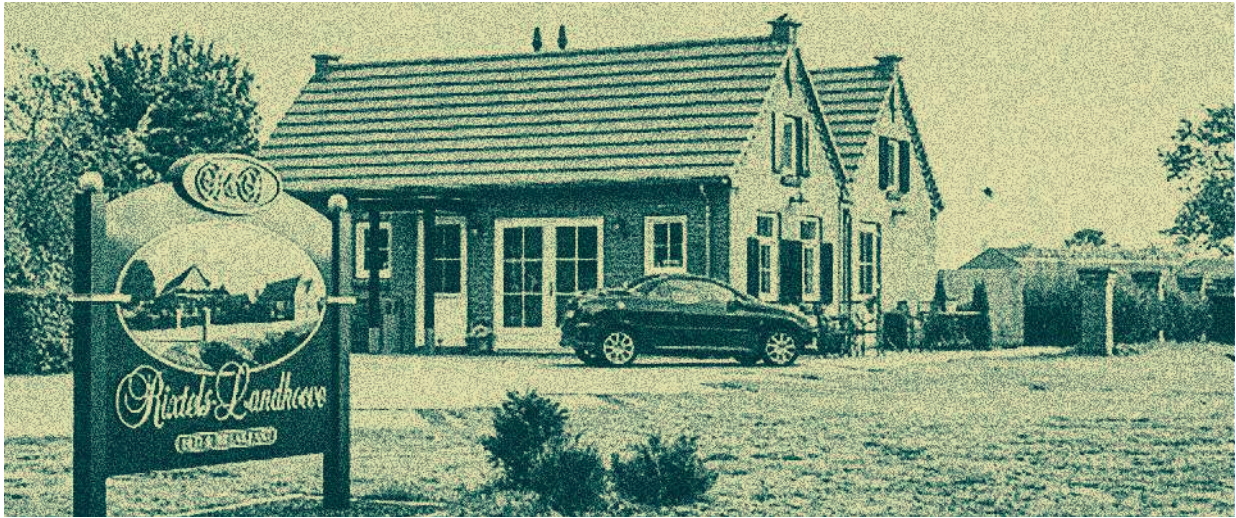
Laarbeek streeft naar bredere bestemmingen met een verregaande vorm van functiemenging, afgestemd op de kenmerken van het gebied. Op die manier wordt dynamisch invulling gegeven aan de leegstand. Functiemenging en bredere bestemmingen zijn overigens geen onbekend fenomeen. In de centra van dorpen zijn brede centrumbestemmingen eerder regel dan uitzondering en ze bewijzen daar hun meerwaarde.

Kortweg luidt de doelstelling van ‘De Brede Plattelandsbestemming’ als volgt:

- per gebied (dus gebiedsafhankelijk)
- een zo breed mogelijk pakket aan gebruiksfuncties formuleren
- met een directe titel
- onder zo min mogelijk voorwaarden
- waarbij de bovengrens van de intensiteit van de ontwikkeling - per individuele ontwikkeling - wordt gemaximeerd (bijvoorbeeld een maximum aantal B&B-bedden per locatie).

Het pakket aan gebruiksmogelijkheden kan derhalve variëren afhankelijk van de kenmerken van het gebied. Deze keuzes zijn omschreven in hoofdstuk 7 (‘Gebiedsgerichte benadering’). Het resultaat dat met deze Brede Plattelandsbestemming wordt beoogd:

- Hogere investeringsbereidheid
- Doorbreking van de monotonie van het buitengebied
- Weerbaarheid /veerkracht van het buitengebied
- Deregulering conform de doelstelling van de Omgevingswet
- Economische waardecreatie voor de aanvrager
- Een kleinere kans op verdere verpaupering
- Een kleinere kans op criminaliteit
- Een grotere kans op behoud van de cultuurhistorische waarde

Een belangrijke voorwaarde bij het toepassen van de Brede Plattelandsbestemming is vertrouwen op de marktwerking. Niet de gemeente bepaalt - bijvoorbeeld - hoeveel Bed & Breakfast-ondernemingen in een gebied zijn toegestaan, maar de vrije markt. De gemeente intervenueert dus niet in de vrije markt (en mag dit ook niet). Maar de mogelijkheden worden zeker niet volledig vrijgegeven. Functies met een directe titel worden qua omvang aan banden gelegd en controversiële functies zoals een hondenkennel blijven - mits het college medewerking wil verlenen - enkel toegestaan middels een herziening van het bestemmingsplan of het omgevingsplan.

6.3 Bebouwingsvrije zones

Om het karakter van de kernen te kunnen behouden is de instelling van bebouwingsvrije zones van levensbelang. Elke kern en gehucht moet zelfstandig waarneembaar blijven. Laarbeek mag niet het visueel-ruimtelijke imago krijgen van een aaneengesloten landelijke agglomeratie. Dit zou het kenmerkende verschil met het stedelijk gebied, sluipenderwijs kunnen verzwakken.

Vanuit een helikopterview begint de afstand van bedrijventerrein Beekseweg-Zuid in Lieshout, tot aan de westzijde van Beek en Donk (Laarsche Velden West) een kritische grens te bereiken. Daarmee komt de cultuurhistorische waarde van gehucht Het Laar in het gedrang. De geslaagde herinrichting van de Goorloop is een belangrijke stap geweest om Het Laar duurzaam los te koppelen. Nog belangrijker is dat op een hoger schaalniveau paal en perk wordt gesteld aan het oprukken van Beek en Donk in westelijke richting. Vandaar dat aan de westzijde van Beek en Donk een bebouwingsvrije zone wordt ingesteld. Woonwijk Laarsche Velden maakt geen sprong over de Goorloop en woningbouwplan De Beekse Akkers blijft na de eventuele realisatie van de derde

fase op gepaste afstand van Het Laar. Ook de instandhouding van de groene buffer tussen de noordrand van Aarle-Rixtel enerzijds en bedrijventerrein Beekerheide en De Beekse Akkers anderzijds, is van eminent belang om het beeld en een gevoel van samensmelting te voorkomen. Het landelijke imago van Laarbeek is gebaat bij fysiek duidelijk onderscheidbare kernen.

Op de volgende afbeelding is door middel van een bufferzone de huidige en kritische open ruimte tussen de kernen aangeduid.

BUFFERZONES EN BEBOUWINGSVRIJE GEBIEDEN

6.4 Imagoversterking

De gemeente Laarbeek hoopt in de toekomst het woon-, werk- en recreatieklimaat te kunnen versterken en daarvoor worden vele maatregelen voorgesteld. Het initiëren van maatregelen is belangrijk, maar minstens zo belangrijk is het beïnvloeden van het beeld dat bewoners, potentiële recreanten, werknemers en doorkruisende forensen van Laarbeek hebben. Een trotse bewoner draagt zijn gemeente en kern met meer enthousiasme uit. Daartoe is het belangrijk de visuele kwaliteit van knooppunten, entrees, randen

en belangrijke infrastructurele lijnen te verbeteren. Verbijzondering kan bijvoorbeeld plaatsvinden door het plaatsen van kunstvoorwerpen, het aanbrengen van beplanting (bloemrijke bermen) of het situeren van een markant gebouw of ‘landmark’. Visuele kwaliteit kan ook worden verbeterd door juist zaken weg te laten, bijvoorbeeld door het straatbeeld te ontdoen van visuele ruis, denk aan overbodige verkeersborden.

6.5 Regionale positie van Laarbeek

Laarbeek maakt meer en meer onlosmakelijk deel uit van een regionale en boven-regionale context. De tijd van een onafhankelijk spoor is voorbij. Maar dit betekent niet dat elk vraagstuk vanuit een hoger schaalniveau zal worden aangevlogen. In de Toekomstvisie Laarbeek (‘Samen daadkrachtig en energiek naar 2030’) is in dit verband de term ‘goedschaligheid’ geïntroduceerd. Dit betekent dat de opgave bepaald op welke schaal wordt samengewerkt.

Voor een deel van de maatschappelijke opgaven kan de uitvoering het best plaatsvinden op lokale, Laarbeekse schaal. Het gedachtegoed achter de grote transformaties in het sociale en ruimtelijke domein gaat immers uit van aansluiting op de sociale infrastructuur en lokale kennis van de gemeenschap en de ruimtelijke opgaven. En Laarbeek staat voor nabijheid. De belangrijkste schaal is lokaal: dichtbij inwoners, verenigingen en bedrijfsleven.

Bij andere opgaven ligt het echter voor de hand om de samenwerking met omliggende gemeenten op te zoeken. Zo werkt Laarbeek voor wat betreft een aantal taken samen met de gemeente Gemert - Bakel. Samenwerking op Peelniveau vindt bijvoorbeeld plaats bij handhaving en het bestrijden van ondermijnende criminaliteit.

Op het gebied van recreatie en toerisme wil de gemeente meer samenwerken met omliggende

gemeenten en de regio. Een goed voorbeeld van bovenlokale samenwerking is het project ‘t Gulden Land waarbij grensoverschrijdend (met de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas) wordt gewerkt aan gebiedsontwikkeling (zie onder). Maar ook de aanhaking bij het Van Gogh Nationaal Park in oprichting en Peelmarketing zijn voorbeelden van het profiteren van regionale samenwerking.

Omgekeerd dient Laarbeek ook concessies te doen bij samenwerking op bovenlokaal of streekniveau. Denk aan de openstelling van de brug bij Aarle-Rixtel waardoor pleziervaartuigen kunnen doorvaren naar het centrum van Helmond. Bij het promoten van het platteland als vakantiebestemming werkt ‘dorpisme’ - het blijven denken in dorpsdimensies - contraproductief. Buurdorpen moeten elkaar niet beconcurreren, maar naar elkaar doorverwijzen. Zo helpen ze elkaar aan klandizie. Paradoxaal genoeg is de beste dorpsmarketing regiomarketing: door samen te werken op streekniveau vergroot je de kans dat toeristen ook jouw dorp aandoen’(citaat uit Slimme streken van Gert-Jan Hospers).

6.6 De ontwikkeling van de landbouw

Zoals in hoofdstuk 5 omschreven zijn er in de landbouw twee tegenstrijdige bewegingen gaande waarbij zowel sprake is van schaalvergroting als schaalverkleining. Bovendien stijgt de maatschappelijke druk om de stikstofemissie (onder andere) vanuit de landbouw en de veestapel verder te reduceren.

Om beide bewegingen in Laarbeek te kunnen faciliteren zijn gebiedsgericht twee zogenoemde ‘toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden’ aangewezen, waar de schaalvergroting zou kunnen plaatsvinden. Bij voorkeur met een ‘stal van de toekomst’. Het gaat om het pionierslandschap en het Aa-landschap. Een deel

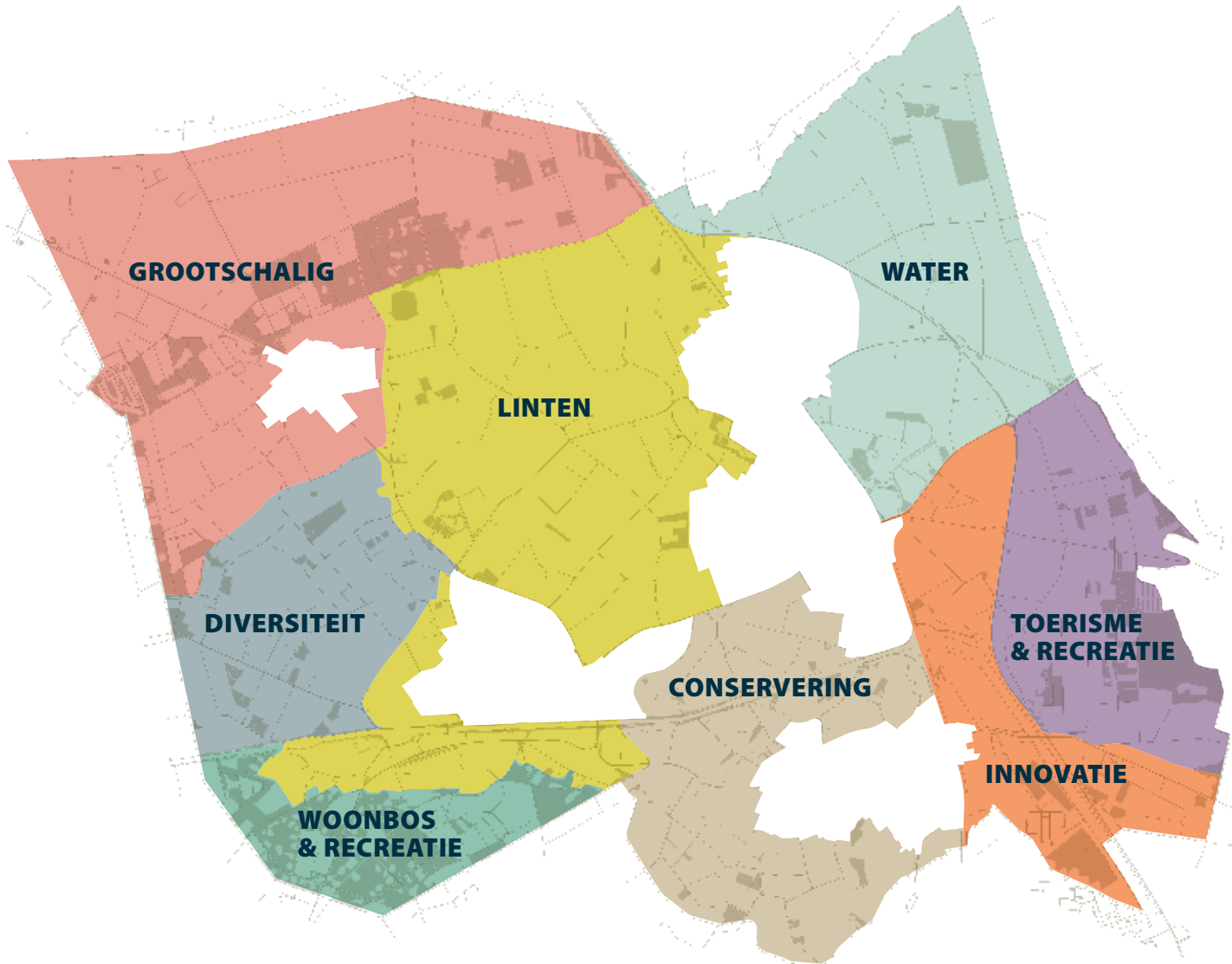
van het pionierslandschap is in het verleden - in het kader van de Reconstructiewet - overigens ook al aangewezen als ‘landbouwontwikkelingsgebied’ (LOG). In het toekomstbestendig agrarisch ontwikkelgebied krijgen agrarische bedrijven de ruimte zich te ontplooiën, uiteraard met inachtneming van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en de volksgezondheid.

In de overige zes deelgebieden ligt de nadruk meer op schaalverkleining. Hier worden biologische en innovatieve varianten van de landbouw ondersteund die in de literatuur bekend staan als multifunctionele landbouw (of verbrede landbouw), natuur-inclusieve landbouw, kringlooplandbouw en pixellandbouw. Uiteraard dienen in deze deelgebieden de bestaande agrarische rechten - ook al leiden die tot grootschaligheid - te worden gerespecteerd.

In het licht van De Brede Plattelandsbestemming (zie paragraaf 6.2) staat Laarbeek toe dat de nevenactiviteit binnen de multifunctionele landbouw, de aanvankelijke hoofdactiviteit op enig moment ontgroeit. Dit is een noodzakelijk uitgangspunt om de transformatie in de landbouw met een gezond verdienmodel te kunnen ondersteunen.

Om ontstening van het buitengebied te bereiken wordt een sloop prikkel geïntroduceerd en uitgewerkt. De bekostiging van de sloop vindt plaats via de inkomsten uit een aantal regelingen: de Landschapsinvesteringsregeling, de ruimte-voor-ruimte regeling en de Bio-regeling (Buitengebied in Ontwikkeling). Een deel van deze gelden wordt geoormerkt ten behoeve van de ondersteuning van sloop van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen.

Gebiedsgerichte benadering

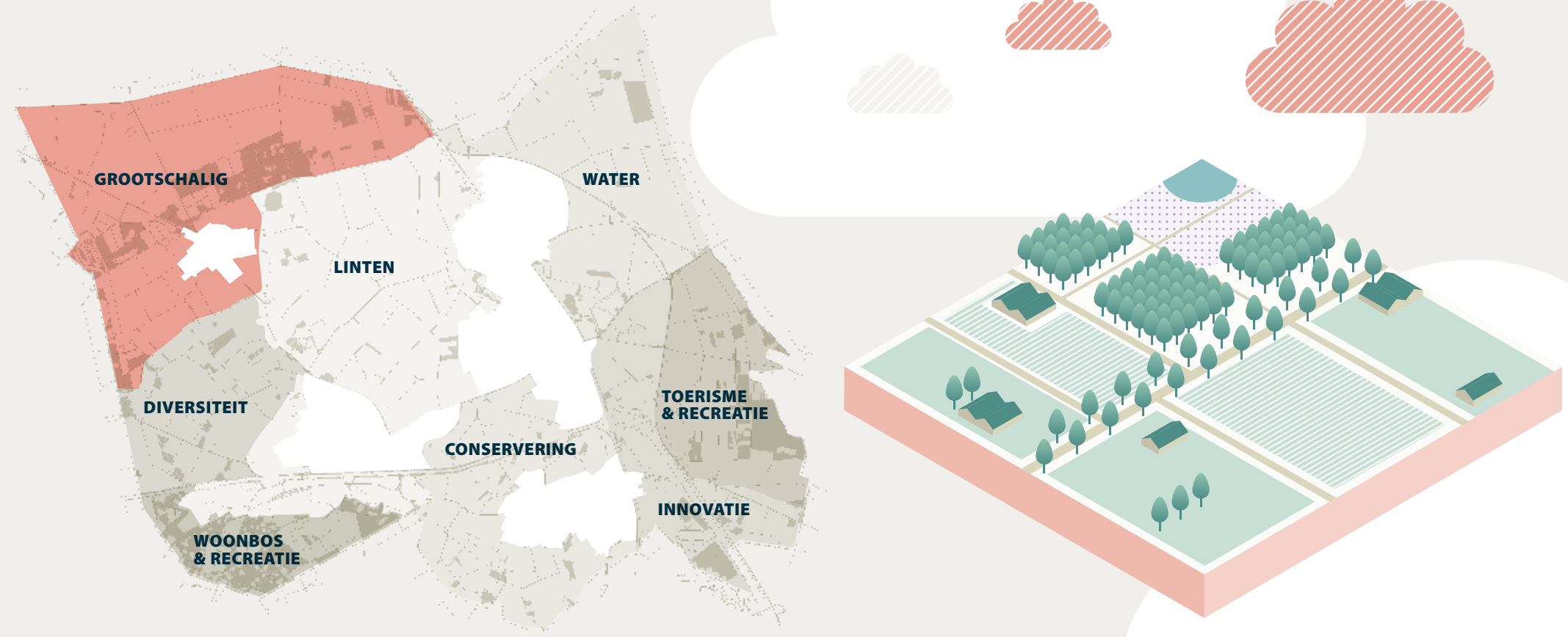
7.1 Gebiedsindeling Laarbeek

In het verleden en recente verleden werden ruimtelijke beleidskeuzes in Laarbeek generiek (dus voor het gehele grondgebied) toegepast, dus zonder inachtneming van de afzonderlijke gebiedskenmerken. Sommige landschappen lenen zich door bepaalde kenmerken echter beter voor specifieke ontwikkelingen en functies dan andere. Als basis voor deze omgevingsvisie Buitengebied is het grondgebied van de gemeente Laarbeek daarom opgedeeld in acht samenhangende, landschappelijke beschrijvingen. Deze gebieden zijn samengesteld op basis van de eigenschappen van de ondergrond en de verschijningsvorm van de bovengrond. Elk gebied heeft een eigen DNA en uitstraling, verankerd in een gebiedspaspoort

en bestaande uit een ontstaansgeschiedenis, ontwikkeling van het landschap en een ontwikkelingsrichting. Onder het motto: 'functie volgt vorm' zijn deze gebieden de basis voor alle ruimtelijke beleidskeuzes op hoofdlijnen. Deze werkwijze doet recht aan de aanwezige landschappelijke kwaliteit, diversiteit, de mogelijkheden en het opnamevermogen van activiteiten in elk deelgebied. Onderscheidende factoren zijn onder andere grootschalig/kleinschalig, wijds/gesloten, nat/droog, historisch/niet-historisch, dynamisch/conserverend, regelmatig/divers, rechte patronen/natuurlijke patronen. Bovenstaand zijn de acht gebieden - met elk een eigen benaming - aangeduid.

In de volgende paragrafen zijn de 'algemeen aanvaardbare en niet-aanvaardbare ontwikkelingen' per gebied in de vorm van een verkeerslichtmodel uitgewerkt (zie ook paragraaf 7.10).

Het gevolg van het hanteren van een strikte gebiedsindeling is dat grenzen hard worden getrokken. Dit betekent dat een functie aan de ene zijde van de weg niet toelaatbaar kan zijn en aan de andere zijde wel, hetgeen in sommige gevallen zou kunnen resulteren in een gevoel van onrechtvaardigheid. De gemeente is zich bewust van deze consequentie. Desalniettemin zal niet van de scherpe gebiedsafbakening worden afgeweken, aangezien afwijking hiervan ontegenzeggelijk leidt tot willekeur.

7.2 Pionierslandschap

Oorspronkelijk landschap

Tijdens de laatste ijstijd ontstond de Midden-Brabantse dekzandrug. Deze loopt van west naar oost door het noorden van Laarbeek, door Mariahout. Tijdens het Holoceen ging op verschillende momenten het zand op deze ruggen stuiven en ontstonden er duinen. De laatste grote stuifperiode was in en na de middeleeuwen. Ten zuiden van de dekzandrug ligt een gebied van lage zandgronden, die zijn ontstaan als overstromingsvlakten in het vroegere stroomdal van de Heieindseloop. Op de dekzandrug en aan de randen zijn lokaal vennen ontstaan door winderosie.

Ontwikkeling van het landschap

Het oorspronkelijke landschap is bepalend geweest voor de omgang met het gebied. De lage zandvlaktes (‘woeste gronden’) waren niet geschikt voor bewoning, met uitzonderingen van de lagere zandhoogtes. De gebieden werden wel gebruikt voor het begrazen, waardoor de uitgestrekte heiden ontstonden zoals de Lieshoutse Heide. Het buurtschap de Hei ontstond op de Midden-Brabantse dekzandrug.

De grootschalige ontginningen zijn gestart rond 1920. Dankzij de invoering van kunstmest was het mogelijk om de heidegebieden te ontginnen. Deze ontginningen zijn vooral te herkennen aan de rechtlijnige rationele verkaveling in grote blokken zonder een duidelijke hoofdrichting. De

wegen worden veelal begeleid door bomen. Een deel van het gebied werd bebost als productiebos, waardoor de Mariahoutse bossen ontstonden. In 2005 werd het gebied ten noorden van de bossen aangewezen als Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG). Dit is inmiddels van de baan door de vervallen Reconstructiewet.

Ontwikkelingsrichting

Het wijdse landschap met rechte structuren leent zich goed voor grootschalige ontwikkelingen. In het verkeerslichtmodel wordt in dit gebied dan ook groen licht gegeven voor grootschalige landbouw, wind- en zonneenergie en recreatie (Mariahoutse bossen). Samen met het Aa-landschap is dit gebied aangewezen als ‘toekomstbestendig agrarisch

PIONIERSLANDSCHAP

Hoofdthema	GROOTSCHALIG
Kenmerken	• grootschalige ontginningen, • (herstelde) vennen, • heide, • blokerven met erfbeplanting
Beleving	• Mariahoutse bossen • Torreven en andere vennen • ommetjes Mariahout
Identiteit	• pioniersgeest • groenstructuren • wegen en paden • ontginningen

ontwikkelgebied’. Hiermee (mogelijk) wringende belangen als zorgboerderijen, kinderdagverblijven en bed & breakfast zijn toegestaan mits een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden aangetoond en de bestaande agrarische belangen niet worden geschaad.

Uiteraard worden de duurzame, verbrede en natuurinclusieve vormen van landbouw (zoals de Stal van de Toekomst en voedselbossen) in dit gebied eveneens van harte aangemoedigd.

In de kernrand van Mariahout zal door de gemeente de komst van een volkstuin worden gefaciliteerd, zodat ook de inwoners van dit dorp op korte afstand van deze gezonde activiteit gebruik kunnen maken.

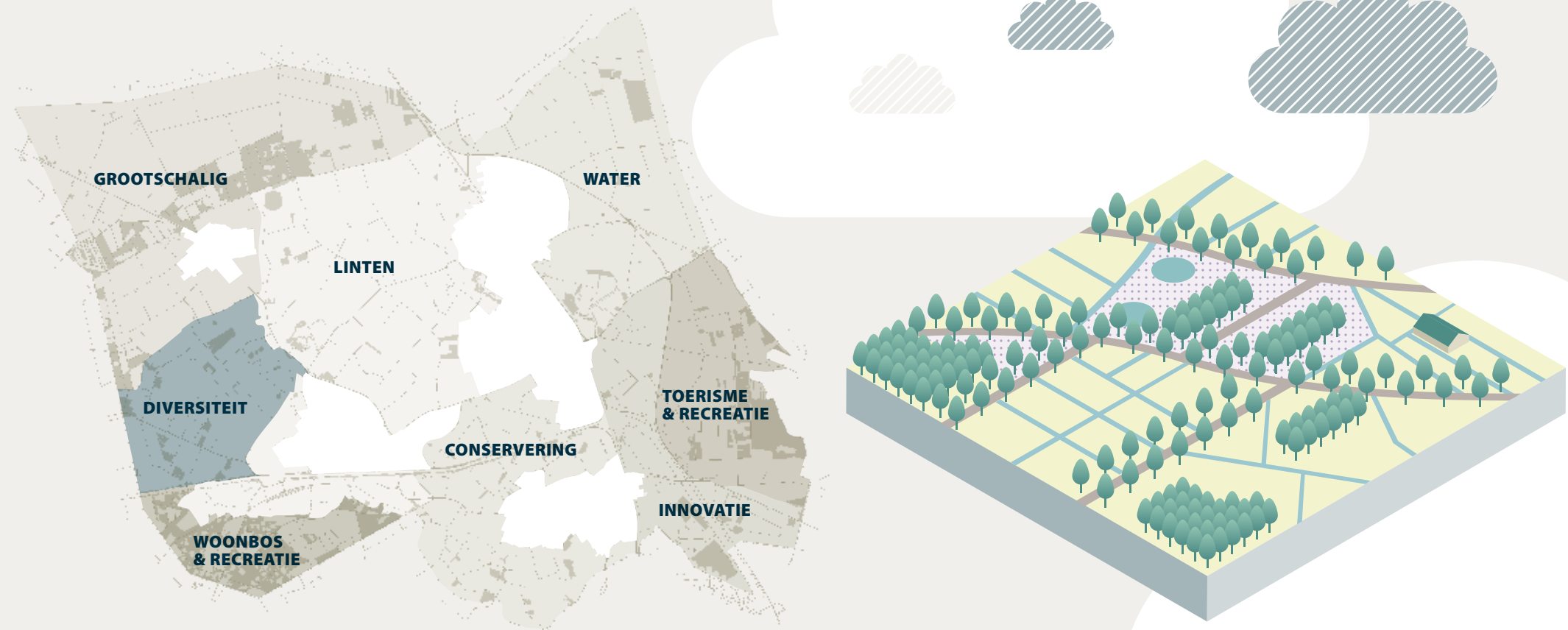
Bij een eventuele toekomstige functieverandering van het MOB-complex dient de relatie met de natuur behouden te blijven. Het complex is immers gesitueerd binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB).

De zandgronden ten noorden en westen van Mariahout zijn in het kader van de klimaatverandering gevoelig voor (een toename van) gewasschade als gevolg van droogte. Dit vraagt om verhoogde aandacht.

• Alternatieve woonvormen

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Zorg
- Bed & Breakfast (max. 7 kamers)
- Teelt ondersteunende voorzieningen
- > 1,5 meter
- Plattelandswoning
- Natuurbegraafplaats
- Kinderdagverblijf
- Mestbewerking/mestverwerking

- Wind- en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Stal van de Toekomst
- Verbrede landbouw
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Natuurontwikkeling
- Recreatie (bossen)
- Volkstuin (mits in de kernrand)
- Voedselbos

7.3 Mozaïeklandschap

Oorspronkelijk landschap

Het gebied bestaat uit lage zandgronden die deel uitmaken van een verspoelde dekzandvlakte. Deze is ontstaan tijdens de laatste ijstijd.

Ontwikkeling van het landschap

Door de natte ondergrond, werd het gebied zowel in het verre als recente verleden gekarakteriseerd door extensieve vormen van landgebruik. In het gebied lag enkel het buurtschap Broek voordat er gestart werd met de ontginningen. Het gebied werd in de 19de eeuw ontgonnen. De broekontginningen resulteerden in kleinschalig en afwisselend landschap met karakteristieke sloten en kleine bos- en natuurpercelen,

populierenlandschap en waardevolle oude landschapselementen. Door de ruilverkaveling is het uitzicht van het gebied beperkt veranderd. Veel van de typische elementen zijn nog steeds in het gebied terug te vinden. Later is hier ook ruimte gemaakt voor waterwinning.

Ontwikkelingsrichting

Het merendeels kleinschalig coulisselandschap is niet geschikt voor grootschalige landbouw. Ontwikkeling van landbouw is alleen mogelijk in z'n alternatieve, biologische en kleinschalige vorm (tenzij sprake is van bestaande rechten). Grootschalige ontwikkelingen zijn hier niet passend, een project met een kleine landschap-pelijke impact zou overwogen kunnen worden. In dit gebied past een diverse mix van wonen,

werken, agrarische bedrijven, recreatie, zorg en natuur. De omvang van mogelijke ontwikkelingen moet passen binnen de schaal van het gebied. Belangrijk is een goede landschappelijke inpassing.

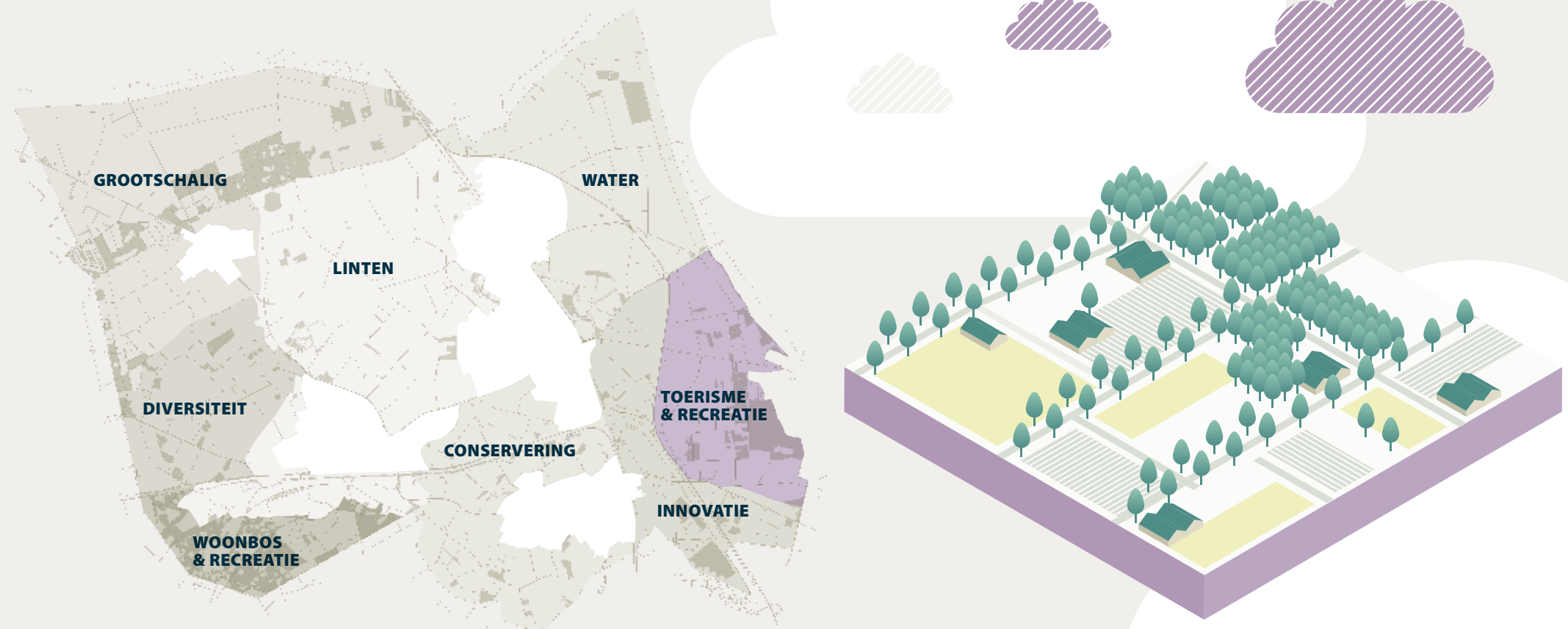
In het Mozaïeklandschap bevinden zich drie waterwingebieden voor drinkwater, met daar-omheen een boringsvrije zone. De bodem beschermt het grondwater tegen verontreiniging. Binnen dit gebied geldt een bijzondere zorgplicht voor het grondwater.

MOZAÏEKLANDSCHAP	
Hoofdthema	DIVERSITEIT
Kenmerken	• ontginningen met klein en versnipperd landschap • kleine bos- en natuurpercelen met oude landschapselementen • populieren- en bomenlanen
Beleving	• Moorselen
Identiteit	• natuur: o.a Moorselen • wegen en paden, o.a bomenlanen en populierenlandschap • kleinschalig • coulisselandschap

- Windenergie
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen
- > 1,5 meter
- Natuurbegraafplaats

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Kleinschalig zonne-energie
- Alternatieve woonvormen
- Plattelandswoning

- Natuurbehoud
- Grondwaterbescherming
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Zorg
- Landschappelijke versterking
- Verbrede landbouw
- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Stal van de Toekomst
- Volkstuin (mits in de kernrand)
- Kinderdagverblijf
- Voedselbos

7.4 Biezenlandschap

Oorspronkelijk landschap

Het biezenlandschap maakt deel uit van het langgerekt en noord-zuid gesitueerde Broek (dat doorloopt tot ver in het Aa-landschap) en de Biezen. Het gebied ligt in een overstromingsvlakte die is ontstaan in de laatste ijstijd. Toen werden grote, langgerekte dekzandruggen in het stroomdal geblazen, die de afwatering van de Aa en de andere (beek)lopen bemoeilijkten. De naam Broek heeft betrekking op de natte biotopen en vegetaties die hier van oudsher het aanzien van het landschap hebben bepaald (broek=moerasbos). De naam Biezen verwijst naar de plant bies, die gebruikt werd voor vlechtwerk. Deze plant kwam in vochtige grond voor.

Ontwikkeling van het landschap

Het natte gebied werd pas laat in cultuur gebracht. De gronden werden lang gebruikt als gemeenschappelijke weidegronden (gemene gronden) voor het vee. In de loop van de 19de en 20ste eeuw is het areaal voor gemeenschappelijk gebruik voortdurend ingekrompen, en is het gebied in toenemende mate ontgonnen. Het landgebruik bleef echter extensief van karakter. Het meest oostelijke deel van het Biezenlandschap vormt een overgang naar de hoger gelegen Peelhorst. Daar ligt ook het bos- en natuurgebied ‘Biezen en Milschot’ van Staatsbosbeheer. Natuurgebied de Biezen bestaat uit voormalige rabatten, duidelijk herkenbaar in de wintermaanden. Ooit werden hier ‘wissen’ (wilgen) geteeld voor o.a. de beschoeiing van het kanaal.

Bij de ruilverkavelingen in de periode 1970-1985, is de verkaveling van het gebied deels gewijzigd en uitgedund. In bepaalde delen van het gebied, met name bij De Biezen, is de verkaveling echter nog relatief gaaf.

Het gebied kent een samenhang met het landgoedachtig gebied rond het klooster van het Heilig Bloed, dat in 1902 in gebruik werd genomen. Bij de Biezen is er ruimte ontstaan voor natuurontwikkeling. De voorbije tien jaar is er specifiek in de Heikant veel ruimte geboden aan recreatieve-toeristische initiatieven. Deze zorgen ervoor dat het ooit natte gebied nu aantrekkelijk is om te verblijven.

BIEZENLANDSCHAP	
Hoofdthema	TOERISME EN RECREATIE
Kenmerken	• afwisselend en recreatief landschap met bos, houtwallen en lanen. • beekdalontginningen • beekdal en overstromingsvlakte van de Aa, maar kleinschaliger dan het Aa-landschap • onregelmatige verkaveling • ontsluiting via rechte lijnen in het landschap
Beleving	• de Heikant • de Biezen • missieklooster Heilig Bloed en Brabantse kluis • natuur
Identiteit	• recreatief landschap • icoon Missieklooster • sportcomplex

Ontwikkelingsrichting

Het Biezenlandschap leent zich door het attractieve landschap goed voor verdere recreatieve en toeristische ontwikkeling. Van belang is de kwaliteitsverbetering door herstel van historische elementen en patronen. Daarbij moet in de eerste plaats worden gedacht aan groenstructuren, zoals de vegetatie op de hogere zandkoppen in de stroomdalvlakte en houtwallen, heggen en erfbeplanting.

Gezien het industriële karakter van zonneparken en windmolens en de toeristische aantrekkingskracht van het gebied, is het Biezenlandschap verboden terrein voor grootschalige opwek van wind- en zonneenergie.

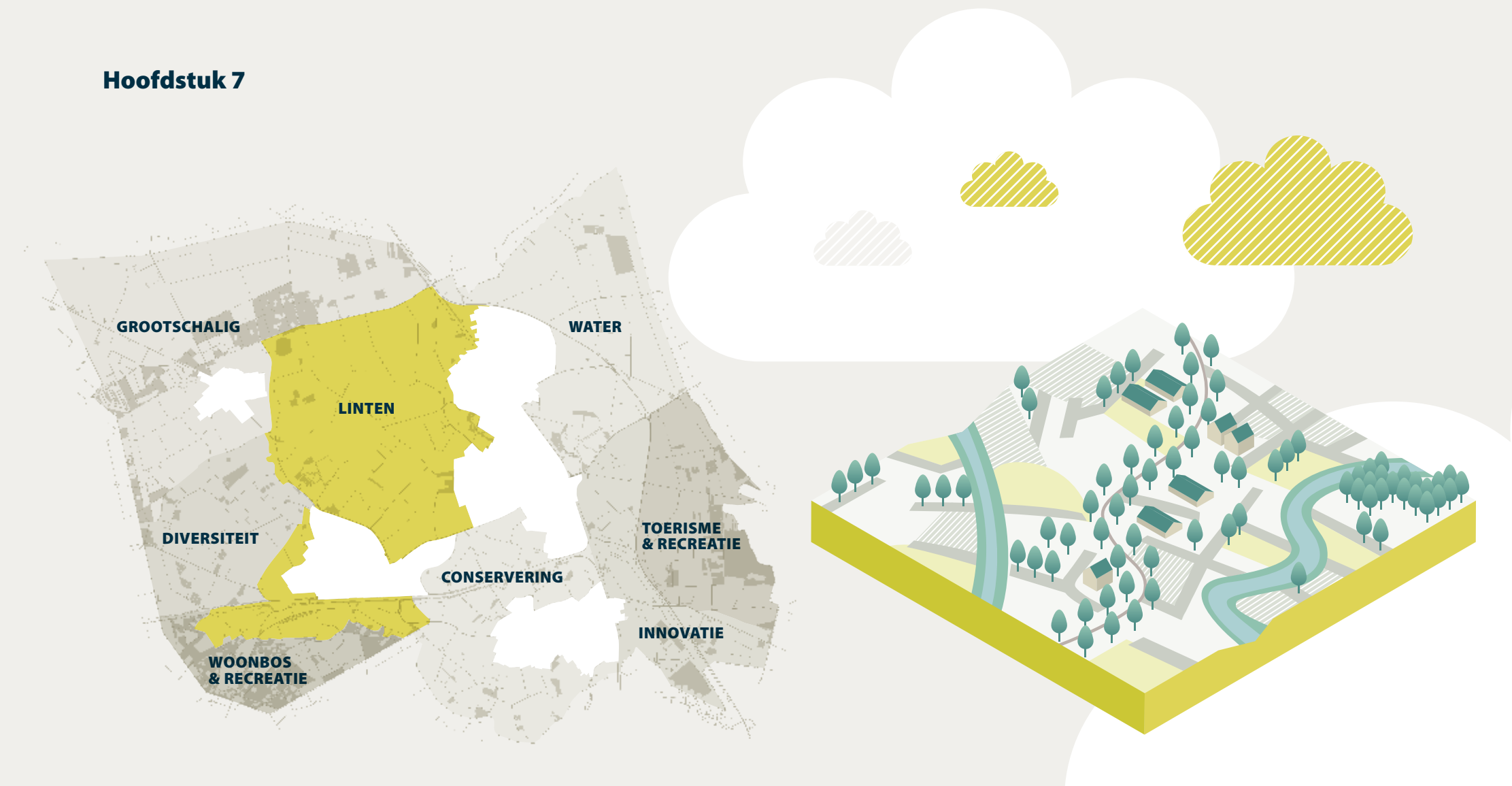
Alternatieve, kleinschalige, natuurinclusieve en biologische vormen van landbouw zijn wel passend binnen dit deelgebied. Ook een voedselbos zou goed inpasbaar kunnen zijn.

In de toekomst zou het Missieklooster Heilig Bloed een rol kunnen spelen in de verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief product binnen het Biezenlandschap.

- Wind- en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Plattelandswoning
- Natuurbegraafplaats

- Recreatie en toerisme
- Natuurontwikkeling
- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Verbrede landbouw
- Zorg
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Kinderdagverblijf
- Voedselbos

7.5 Lintenlandschap

Oorspronkelijk landschap

Dit landschap vormt een combinatie van beekdalen, lage zandgronden en dekzandruggen. Dit zorgt voor een combinatie van natte en droge gronden in het gebied.

Ontwikkeling van het landschap

In dit gebied vond de bewoning plaats op de hogere delen van het landschap in de vorm van lintbebouwing. De lagere gedeelten waren de beemden. De ruimtelijke hoofdstructuur heeft vorm gekregen tijdens de middeleeuwen. Nu is het gebied in een zuidelijk en noordelijk deel gesplitst door het Wilhelminakanaal. De eerste bewoning in het noordelijke deel vond plaats op

een hoogte op Heereind. Vanuit deze nederzetting verplaatste de bewoning naar andere hoger gelegen gebieden: de buurtschappen Ginderdoor (13/14de eeuws), Donkersvoort (14/15de eeuws), Karstraat (15de eeuws), Beemdkant en het Hool. De eerste bewoning in het zuidelijke deel is terug te vinden bij buurtschap 't Hof, hier was in de 8ste eeuw al bewoning en werd later de eerste kerk van Lieshout gebouwd. Hier werd Lieshout gesticht. Het gehucht Deense Hoek dateert al uit de 11de eeuw. Het Achterbosch is een buurtschap dat voor het einde van de 17de eeuw is gesticht. Zowel de Deense hoek als 't Hof zijn door het Wilhelminakanaal doorsneden.

Op de hogere gebieden zijn kampontginningen terug te vinden. Deze bestaan uit open akkers

(bolle akkers) met onregelmatige verkaveling. De open akkers werden in de 19de eeuw aan de buitenzijde begrensd met een levende haag, eventueel op een wal. De interne verdeling bestond meestal uit een ondiepe greppel, of markering met stenen of dergelijke.

De broekontginningen in de lagere gebieden vonden plaats in de 19de eeuw. Tijdens de ruilverkaveling is het landschap in sterke mate veranderd. Het heeft zijn hoofd-karakteristiek echter nog grotendeels behouden.

In verband met de hoeveelheid agrarisch erfgoed wordt het gebied ook wel hoevelandschap genoemd.

LINTENLANDSCHAP

Hoofdt thema	LINTEN
Kenmerken	• open landschap met zicht op veel landmarks • linten als lanen, beken (Goorloop en Donkersvoortloop) en buurtschappen (Ginderdoor, Donkersvoort, Hereneind en Karstraat, Beemdkant) • combinatie van beekdalen, lage zandgronden, en dekzandruggen
Beleving	• 't Hof • kanalen • molens
Identiteit	• wegen, paden en landschap • gehuchten • lintbebouwing • beken

Ontwikkelingsrichting

Het karakter van dit gebied wordt met name bepaald door de talrijke historische buurtschappen, linten en hoeven. Deze historische bebouwingsconcentraties zijn waardevol om de uitstraling van het authentieke boerenlandschap (zie de profielschets van Laarbeek in paragraaf 6.1) te kunnen handhaven en waarborgen. Een belangrijk speerpunt in de visie is dan ook de bescherming hiervan, onder andere door de opstelling van een beeldkwaliteitsplan.

Het heeft de voorkeur om de zichtlijnen van de grote infrastructurele assen niet te doorsnijden maar te begeleiden. De cultuurhistorisch waardevolle bolle akkers dienen gerespecteerd te worden. De hoek ten zuiden van de Herendijk tussen de kernen van Beek en Lieshout dient haar open karakter te behouden om zodoende de scheiding tussen beide kernen te bewaren. Grootchalige ontwikkelingen zijn hier in principe mogelijk, met uitzondering van het gebied ten zuiden van de Herendijk. Hier zijn

deze niet passend, maar zou een project met een kleine landschappelijke impact overwogen kunnen worden (zoals een kleiner formaat zonnepark). Voor inpassing moet gedacht worden aan houtsingels of houtwallen, fruitteelt en waterloopjes, in lijn met de diversiteit aan kleinschalige landschapselementen en multifunctionele erven die dit landschap typeren. Voor meervoudig ruimtegebruik gaat de voorkeur uit naar agrarisch medegebruik, natuurontwikkeling en/of waterretentie.

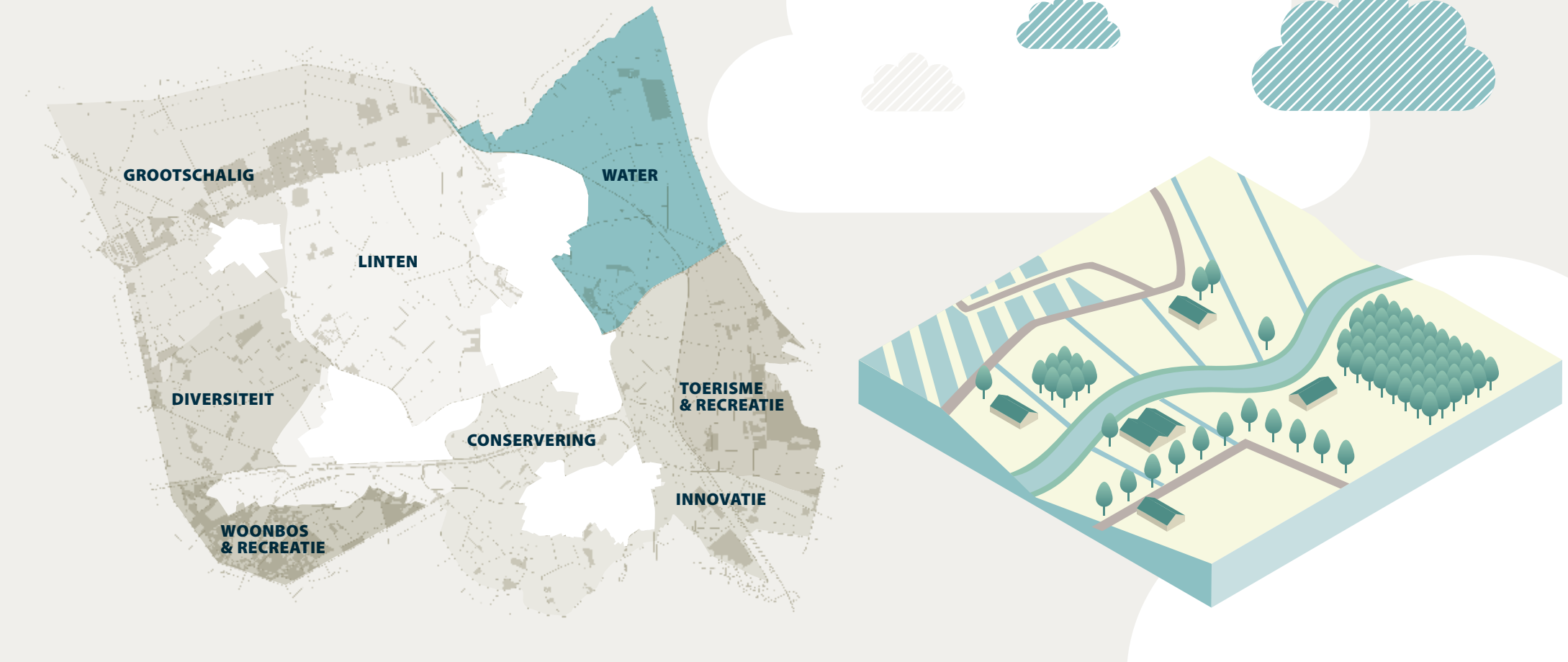
In de kernrand van Lieshout zal door de gemeente de komst van een volkstuin worden gefaciliteerd, zodat ook de inwoners van dit dorp op korte afstand van deze gezonde activiteit gebruik kunnen maken.

- Windenergie, tenzij ten noorden van de Herendijk
- Grootchalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Kleinschalig zonne-energie
- Alternatieve woonvormen
- Natuurbegraafplaats
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Landschappelijke versterking
- Beekdalversterking
- Bedrijvigheid cat. 1 - 2
- Zorg
- Reservering waterberging
- Bescherming historische bebouwingsconcentraties
- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Verbrede landbouw
- Stal van de Toekomst
- Volkstuin (mits in de kernrand)
- Kinderdagverblijf

7.6 Aa-landschap

Oorspronkelijk landschap

Het Aa-landschap maakt deel uit van het plaatselijk stroomdal (overstromingsvlakte) van de Aa, dat is ontstaan tijdens de laatste ijstijd. Toen werden grote, langgerekte dekzandruggen in het stroomdal geblazen, die de afwatering van de Aa en de andere (beek)lopen bemoeilijkten. In de dalvlakte zijn in de afgelopen duizenden jaren leempakketten (en mogelijk veen) afgezet. Boven het oppervlak van de stroomdalvlakte steken hier en daar dekzandkoppen (donken) uit. De westelijke rand van het gebied bestaat uit lage dekzandgronden en lage dekzandruggen.

Ontwikkeling van het landschap

Door de natte ondergrond, werd het zowel in het verre als recente verleden gekarakteriseerd door extensieve vormen van landgebruik. De namen Broek en Broekkant slaan op de natte biotopen en vegetaties die hier van oudsher het aanzien van het landschap hebben bepaald ('broek' = 'moerasbos'). Voorafgaande aan de ontginning was bewoning enkel mogelijk op de hoger gelegen donken.

Door het gebied loopt de Snelle Loop met een landweer, een gegraven wetering met aarden wal die mede diende ter markering van de grens tussen Gemert enerzijds en Beek, Aarle en Rixtel anderzijds. Oorspronkelijk was zelfs sprake van een dubbele landweer. Hier zijn nog resten van

streepjesverkaveling terug te vinden. Dit waren kleine onderhoudsvakken om de landweer te onderhouden.

De broekontginning is met name tot stand gekomen in de periode 1850-1900. Ze worden gekarakteriseerd door lanen, landbouwgronden en productiebossen met loofhout. Veel per-ceelscheidingen worden nog gemarkeerd door greppels en (resten van) houtwallen. Het is een gebied met relatief veel zandpaden en met relatief weinig bebouwing.

Ook landgoed Eyckenlust maakt deel uit van dit gebied. Op dit fraaie landgoed bevinden zich een omgracht kasteel dat vermoedelijk uit de tweede helft van de 17de eeuw stamt met een

Aa-LANDSCHAP	
Hoofdthema	WATER
Kenmerken	• beekdal en overstromingsvlakte van de Aa. • broekontginningen, bossen en boomlanen. • open landschap
Beleving	• Clerkx bos • de Blauwe Poort • landgoed Eyckenlust • de Aa
Identiteit	• wegen, paden • kasteel Eyckenlust • landschap en natuur • water: Aa en stroompjes

poortgebouw, kasteelboerderij en verschillende bijgebouwen en hoeves.

Ontwikkelingsrichting

Samen met het Pionierslandschap is dit gebied aangewezen als 'toekomstbestendig agrarisch ontwikkelgebied' met kansen voor grootschalige landbouw. Hiermee (mogelijk) wringende belangen als zorgboerderijen, kinderdagverblijven en bed & breakfast zijn toegestaan mits een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden aangetoond en de bestaande agrarische belangen niet worden geschaad.

Uiteraard worden de duurzame, verbrede en natuurinclusieve vormen van landbouw (zoals de Stal van de Toekomst en voedselbossen) in dit gebied eveneens van harte aangemoedigd.

Het open karakter van het landschap moet, waar mogelijk, behouden blijven. Bij projecten in de beekdalen dient een bijdrage te worden geleverd aan de natuur, bijvoorbeeld door beekherstel of aanleg van ecologische verbindingzones (EVZ), eventueel op de lange termijn.

Vanwege het historische karakter van het landgoed rondom kasteel Eyckenlust, zijn grootschalige ontwikkelingen daar niet passend. In het resterende Aa-landschap zijn grootschalige ontwikkelingen zoals de opwek van wind- en zonne-energie in principe wél mogelijk.

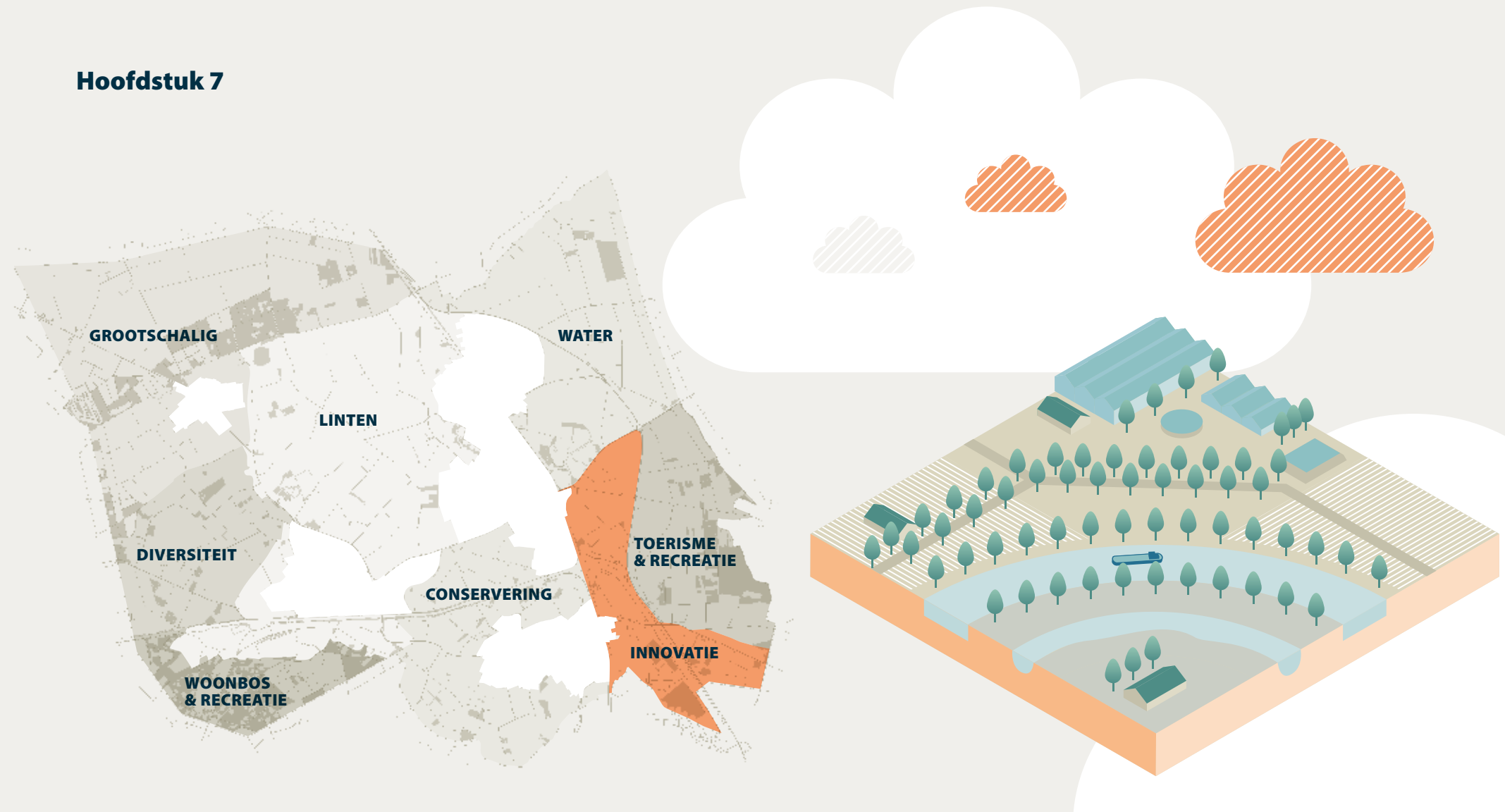
Aan de noordoostzijde van het Aa-landschap komt een aantal regionale beken samen. In dit gebied is benedenstrooms dan ook sprake van een overstromingsrisico. Vandaar ook de aanleg van waterhouderij De Blauwe Poort, een gebied met extensieve, recreatieve potentie.

In het Aa-landschap is tevens het evenemententerrein gesitueerd, waar onder voorwaarden een grootschalig evenement kan worden georganiseerd.

• Alternatieve woonvormen

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Zorg
- Bed & Breakfast (max. 7 kamers)
- Evenementen (WISH)
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter
- Plattelandswoning
- Kinderdagverblijf
- Voedselbos

- Wind- en zonneenergie
- Grootschalige landbouw
- Stal van de Toekomst
- Verbrede landbouw
- Bedrijvigheid cat. 1 - 2
- Beekdalontwikkeling
- Reservering waterberging
- Bescherming landgoed Eyckenlust
- Extensieve recreatie
- Infrastructuur (N279)

7.7 Ontwikkellandschap

Oorspronkelijk landschap

Het ontwikkellandschap maakt deel uit van hetzelfde stroomdal als het Aa-landschap en het Biezenlandschap. Het is van oorsprong een natter gebied. Het bestaat voornamelijk uit een beekdal van de Aa, lage zandgronden en lage dekzandruggen.

Ontwikkeling van het landschap

Dit gebied bestond uit beemden: gronden tussen de broekgronden en de gehuchten. De boeren gebruikten de natte gronden in de lente vooral als privé hooiland en in de zomer, wanneer de bodem wat opgedroogd en steviger was, als gemeenschappelijke weidegrond. Deze gronden

zijn pas laat ontgonnen voor landbouw en zijn nog steeds vrij nat.

De kampontginningen aan de zuidzijde bij de Wolfspuiten-Bakelseweg zijn ouder. Ze worden gekenmerkt door blokvormige open akkers. Ze zijn veelal herkenbaar als restanten van relatief grote, open ruimte met een gebogen belijning en een bol reliëf.

In de 19e en 20e eeuw hebben er veel grote ruimtelijke veranderingen plaatsgevonden in het gebied: de Zuid-Willemsvaart en de nieuwe kanaalomleiding zijn aangelegd, evenals de N279. Dit heeft ervoor gezorgd dat het gebied als een denkbeeldig eiland werd afgescheiden van het omringende land. Er is weinig van de oorspronkelijke inrichting te herkennen.

Ontwikkelingsrichting

Het ontwikkellandschap heeft een ambivalent karakter. Ingesloten door de N279 en de oude Zuid-Willemsvaart is het een gebied met meerdere verschijningsvormen. Aan de noordzijde de dominantie door de grootschalige glastuinbouw en aan de zuidzijde zijn natuur, water en de rioolwaterzuivering de overheersende beelden. Een deel van het landschap wordt in de komende jaren herontwikkeld volgens de gebiedsvisie ‘t Gulden land (zie paragraaf 9.6). Tevens wordt de N279 opgewaardeerd.

Het open karakter van het landschap dient behouden te blijven, ook in de bebouwingsconcentraties Wolfspuiten/Bakelseweg. Hierbij zou een ‘duurzaam landschap’ als innovatieve optie overwogen kunnen worden. Grootschalige

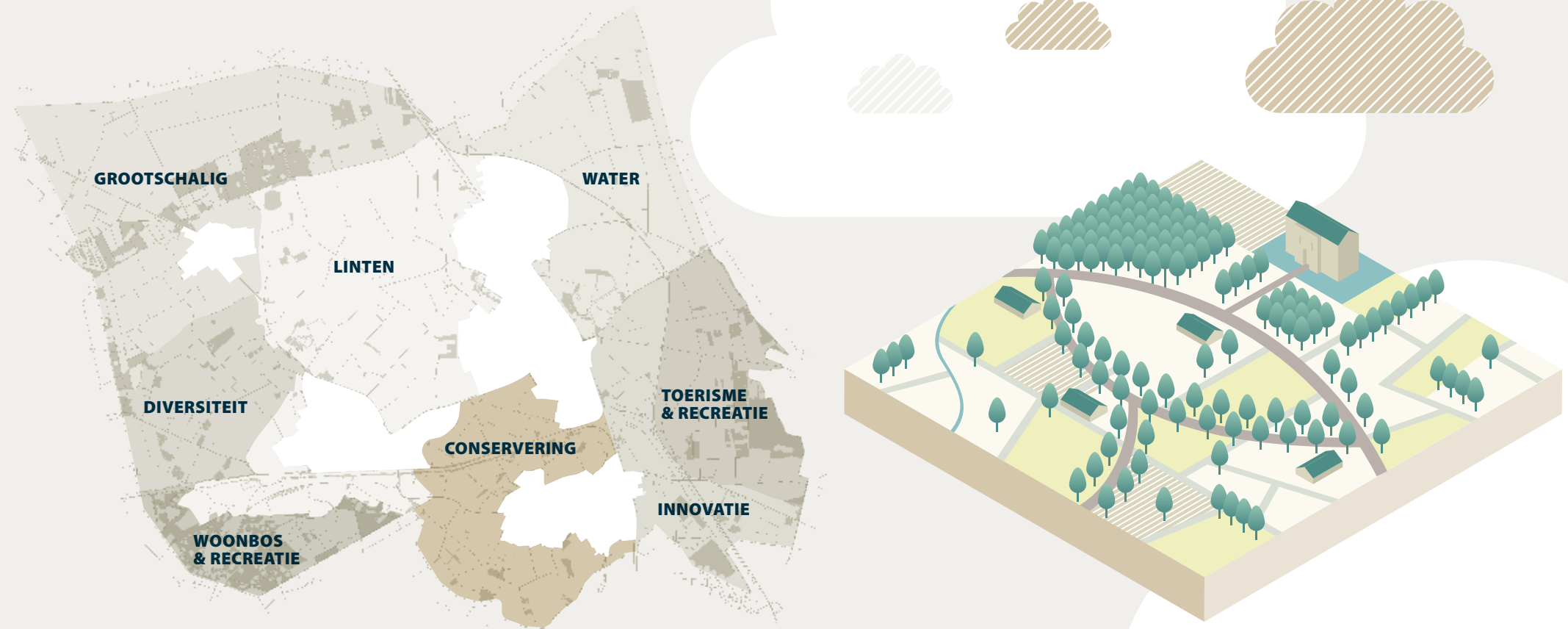
ONTWIKKELLANDSCHAP

Hoofdthema	INNOVATIE
Kenmerken	- late ontginningen van beemdgronden - landschap wordt doorsnede door N279 en Zuid-Willemsvaart - beekdal Aa
Beleving	- waterboulevard (‘t Gulden land) - natte natuurplek bij RWZI - de Bundertjes - kruising kanalen
Identiteit	- water: bruggen, beken, waterzuivering, kanalen en passantenhaven - infrastructuur speelt een prominente rol - kassengebied

ontwikkelingen zijn hier in principe mogelijk, maar projecten met een beperkte ruimtelijke impact hebben de voorkeur. Landschappelijke inpassing is hierbij een mogelijke beperking, met name vanwege de aanwezige en te ontwikkelen infrastructuur. Het ontwikkellandschap is ten dele aangewezen als doorgroeigebied glastuinbouw. Ook de opwek van windenergie en (kleinschalig) zonne-energie behoren tot de mogelijkheden.

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Kleinschalig zonne-energie
- Windenergie
- Zorg
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Recreatieve ontwikkeling
- Natuurontwikkeling
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Energie
- Infrastructuur (N279)
- Beekdalontwikkeling (Aa)
- Waterberging
- Grootschalige tuinbouw
- Kinderdagverblijf

7.8 Historisch landschap

Oorspronkelijk landschap

Het historische landschap bestaat uit een samengaan van dekzandruggen, dekzandvlaktes en beekdalen bij de Goorloop. De combinatie van deze hoge droge en nattere lage gebieden nabij een beek maakte dit landschap een uitstekende bewoningslocatie. De welvarende ontwikkeling van Aarle en Rixtel door de eeuwen heen is grotendeels te danken aan dit vruchtbare landschap.

Ontwikkeling van het landschap

Dit gebied laat zich omschrijven als een hoogwaardig landschap bestaand uit akkercomplexen (kampontginningen) op dekzandruggen, dekzandvlaktes en het beekdal van de Goorloop. Door het grotendeels achterwege blijven van

ruilverkaveling (behoudens de noordzijde / De Beekse Akkers) is deze zone oorspronkelijk gebleven in zijn verschijningsvorm. Het akkercomplex Strijp wordt gekenmerkt door de openheid, zandpaden, bolle akkers en enkele steilranden. Bij het akkercomplex Hoge Akker zijn de bolle ligging en de zandwegen typerend. Het Wilhelminakanaal doorsnijdt nu het akkercomplex. De broekontginningen in het beekdal van de Goorloop bestaan uit kleinschalige strookvormige percelen met mooie overgangen naar de aangrenzende overige gebieden. Typerend voor de beemdgronden in het Laar en de Beemd zijn de kleinschalige smalle percelering (deels uit late Middeleeuwen) en (resten) van houtwallen. Landgoed Croy bestaat uit een kasteel, historische boerderijen en een mozaïek van grasland, bouwland en loofbossen, doorsneden door

houtsingels en lanen. Bijzonder aan dit gebied is de onderlinge samenhang tussen de hoge en lage gebieden, wat het in zijn geheel een hoogwaardig landschap maakt.

Ontwikkelingsrichting

De kern Aarle-Rixtel wordt omsingeld door waardevolle en aantrekkelijke landschappen (oud akkerland en beekdal) met een historisch karakter. Door het grotendeels achterwege blijven van ruilverkaveling is het gebied grotendeels oorspronkelijk gebleven. Deze authenticiteit en cultuurhistorie verdienen bescherming en conservering. Grootschalige opwek van energie past niet in deze omgeving, evenals grootschalige landbouw. Ontwikkeling van landbouw is alleen mogelijk in z'n alternatieve,

HISTORISCH LANDSCHAP	
Hoofdthema	CONSERVERING
Kenmerken	• open akkercomplexen (kampontginningen) (Bolle akkers (akkercomplex de Hoge Akker, akkercomplex Strijp, landgoed Croy)) • broekontginningen bij de Goorloop • beemdgronden op de dekzandvlaktes (Beemdgronden de Beemd en Het Laar) • beekdal van de Goorloop
Beleving	• landgoed Croy • Hoge Akkers (ook voor lintenlandschap) • Strijp • de Bimd • het hagelkruis • huize Stienendael • de Goorloop met EVZ
Identiteit	• kasteel Croy met landgoed • zandwegen • de Goorloop

biologische en kleinschalige vorm (tenzij sprake is van bestaande rechten). Op de oude akkers passen ook graanakkertjes (rogge, gerst, vlas) met bijbehorende bloemenranden die van educatieve waarde zijn. Door z'n aantrekkelijke verschijningsvorm is het gebied ook geschikt voor extensieve recreatie, waarbij het absorptievermogen een aandachtspunt is. De smalle wegen en de beperkte ontsluiting maken intensievere vormen van recreatie onmogelijk. De focus ligt op wandelen, fietsen en educatie.

Binnen het historisch landschap wordt ingezet op landschappelijke versterking, beekdalontwikkeling, een kwaliteitsimpuls van de zandpaden, protectie van landgoed Croy en aan de zuidzijde van Aarle-Rixtel, reservering voor waterberging.

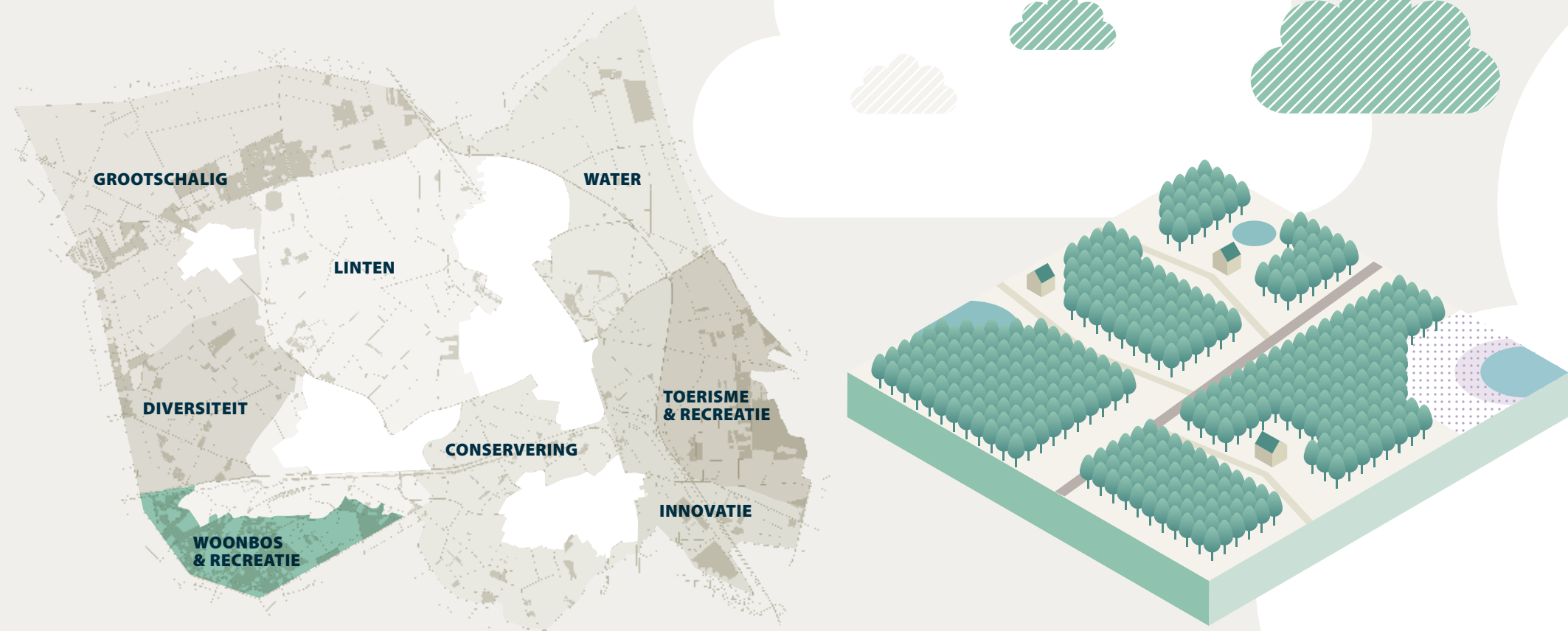
De noordzijde van de kern Aarle-Rixtel maakt deel uit van een beschermende bufferzone om te voorkomen dat Aarle-Rixtel en de kern Beek en Donk (bedrijventerrein Beekerheide) met elkaar vergroeien (zie paragraaf 6.3). Dit gebied is aangewezen als bebouwingsvrije zone.

Het gebied 'Historisch landschap' wordt sinds het begin van de 20e eeuw doorsneden door het Wilhelminakanaal. Ten noorden hiervan heeft wél een invloedrijke ruilverkaveling plaatsgehad, hetgeen voor een deel ten koste is gegaan van de landschappelijke kwaliteit. Dit gebied leent zich dan ook voor verdere uitbreiding van woonwijk De Beekse Akkers.

- Wind en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Kleinschalig zonne-energie
- Windenergie
- Zorg
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Verbrede landbouw
- Extensieve recreatie
- Kwaliteitsimpuls zandpaden
- Beekdalontwikkeling
- Landschappelijke versterking
- Bescherming landgoed Croy
- Reservering waterberging
- Zorg
- Bescherming cultuurhistorie
- Kinderdagverblijf
- Woningbouw (De Beekse Akkers)

7.9 Boslandschap

Oorspronkelijk landschap

De stuifduinen werden rond 1900 bebost, ervoor was het heidegebied. Een stukje van het akkercomplex ‘t Hof is mee bebost.

Ontwikkeling van het landschap

In de loop van de 14de eeuw werd een korenmolen gebouwd in een heidegebied ten zuid-oosten van Lieshout. In de eeuwen daarna werd de naam Molenheide gaandeweg gebruikt om de gehele heide ten zuiden van Lieshout aan te duiden. Aan het eind van de 17de eeuw werd bepaald dat Molenheide gemeenschappelijk bezit werd van de inwoners van de heerlijkheid Lieshout. Het was ten strengste verboden om in de Molenheide zand af te halen van de duinen

en de zandbergen. Dit om zandverstuivingen zo veel mogelijk te voorkomen. Het heidegebied werd rond 1900 bebost. De Ruweeuwsels is vanaf einde 19de eeuw tot ca. 1950 gebruikt voor populierenteelt. Daarvoor maakte het deel uit van het Lieshouterbos.

Pas in 1955 werd het plan ‘Villaterrein’ opgesteld en werd een deel van de Molenheide woongebied, aanvankelijk voor vakantiehuizen ten behoeve van welgestelde Eindhovenaren. Dit ‘weekend- en vakantieoogmerk’ bracht met zich mee dat woonbos Molenheide zich decennialang autonoom en anoniem ontwikkelde.

Op dit ogenblik wordt een groot deel van het bos gebruikt voor permanente bewoning, anno 2020 voor de huisvesting van 121 huishoudens.

De bewoners hebben zich de recente jaren meer georganiseerd en streven meer erkenning als woonwijk na.

Ontwikkelingsrichting

Het gebied boslandschap dient met name voor wonen en extensieve vormen van recreatie. Vanwege de natuurwaarde en bebossing zijn grootschalige energieprojecten (wind en zon) hier onwenselijk dan wel onmogelijk.

De woongemeenschap Molenheide - met ongeveer honderd huishoudens - profileert zich meer en meer als een georganiseerde buurt en wenst ook als zodanig te worden erkend.

De recreatieve ontwikkeling van het gebied ondervindt hinder van de ligging van het totale

bosgebied op het grensvlak van drie gemeenten, met elk hun eigen invalshoek en accenten.

Door de toenemende droogte neemt de kans op bosbranden toe. In het geval van woonbos Molenheide zou een bosbrand (kunnen) resulteren in een ongekend menselijk en economisch drama. De gemeente neemt daarom het initiatief voor een brandveiligheidsplan. De prioriteit is hoog.

- Wind- en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Teeltondersteunende voorzieningen
- Alternatieve woonvormen
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Huisvesting arbeidsmigranten

- Voedselbos

- Wonen
- Extensieve recreatie
- Bed & Breakfast (max. 2 kamers)
- Natuurbehoud

BOSLANDSCHAP	
Hoofdthema	WOONBOS EN RECREATIE
Kenmerken	• stuifduinen op dekzand • bebost met een mix van oud bos, jong bos, woonbos en Ruweeuwsels. • exclusief wonen in bosomgeving • akkercomplex ‘t Hof • zandwegen
Beleving	• Ruweeuwsels • Duvelsberg
Identiteit	• natuur en bossen • rust en stilte

7.10 Samenvatting verkeerslichtmodel

Het verkeerslichtmodel is gebruikt om op een heldere wijze te kunnen communiceren over de ruimtelijke mogelijkheden en onmogelijkheden binnen een gebied. In tabelvorm zijn zoveel als mogelijk de richtinggevende standpunten per gebied weergegeven.

De kleur rood betekent dat de gemeente niet (meer) zal meewerken aan de introductie of uitbreiding/ontwikkeling van de hierbij genoemde ruimtelijke functies. De reden is dat het verzoek niet past bij de identiteit, het wensbeeld of de ontwikkelingsrichting van het gebied. Deze verzoeken worden niet gehonoreerd.

De kleur groen betekent dat de gemeente wél medewerking zal verlenen aan de introductie van een nieuwe functie of de uitbouw van een bestaande functie, mits het plan aan de gebruikelijke voorwaarden voldoet. Code groen laat dus onverlet dat mogelijk voorwaarden aan de medewerking worden verbonden.

In het geval het verkeerslicht oranje kleurt zal de gemeente in het specifieke geval tot een afweging komen over de toelaatbaarheid, waarbij de breed-rond-diep methode wordt toegepast (zie paragraaf 11.1). Uiteraard speelt hierbij niet alleen het lokale beleid een rol, maar dient de functie ook te worden getoetst aan nationaal en/of provinciaal beleid. Uitgangspunt van de gemeente is een ja, mits-houding conform toekomstvisie van Laarbeek: ‘Samen daadkrachtig en energiek naar 2030’. De gemeente beziet samen met de initiatiefnemer of onder voorwaarden toch medewerking kan worden verleend.

Toepassing van het verkeerslichtmodel bieden zowel de aanvrager en potentiële investeerder als de ambtelijk toetser - in een vroeg stadium - zoveel mogelijk klaarheid over de haalbaarheid van een initiatief.

Ruimtelijke functies en aspecten welke niet in het verkeerslichtmodel zijn opgenomen - een limitatieve opsomming is immers onmogelijk - worden automatisch als code ‘oranje’ aangemerkt.

Hoofdstuk 7

Pionierslandschap
GROOTSCHALIG

Mozaïeklandschap
DIVERSITEIT

Biezenlandschap
**TOERISME &
RECREATIE**

Lintenlandschap

- Alternatieve woonvormen

- Windenergie
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter
- Natuurbegraafplaats

- Wind- en zonne-energie
 - Grootschalige landbouw
 - Teelt ondersteunende voorzieningen
- > 1,5 meter

- Windenergie, tenzij ten noorden van de Herendijk
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Zorg
- Bed & Breakfast (max. 7 kamers)
- Teelt ondersteunende voorzieningen > 1,5 meter
- Plattelandswoning
- Natuurbegraafplaats
- Kinderdagverblijf
- Mestbewerking / mestverwerking

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Kleinschalig zonne-energie
- Alternatieve woonvormen
- Plattelandswoning

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Plattelandswoning
- Natuurbegraafplaats

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Kleinschalig zonne-energie
- Alternatieve woonvormen
- Natuurbegraafplaats
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Recreatie en toerisme
- Natuurontwikkeling
- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Verbrede landbouw
- Zorg
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Kinderdagverblijf
- Voedselbos

- Landschappelijke versterking
- Beekdalversterking
- Bedrijvigheid cat. 1 - 2
- Zorg
- Reservering waterberging
- Bescherming historische beb. concentraties
- Alternatieve en kleinschalige landbouw / biologische voedselproductie
- Verbrede landbouw
- Stal van de Toekomst
- Volkstuin (mits in de kernrand)
- Kinderdagverblijf

Aa-landschap

WATER

Ontwikkel-
landschap
INNOVATIE

Historisch
landschap
CONSERVING

Boslandschap
**WOONBOS &
RECREATIE**

- Alternatieve woonvormen

- Wind en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Teelt ondersteunende voorzieningen
> 1,5 meter

- Wind- en zonne-energie
- Grootschalige landbouw
- Teeltondersteunende voorzieningen
- Alternatieve woonvormen
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Huisvesting arbeidsmigranten

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Zorg
- Bed & Breakfast (max. 7 kamers)
- Evenementen (WISH)
- Teelt ondersteunende voorzieningen
> 1,5 meter
- Plattelandswoning
- Kinderdagverblijf
- Voedselbos

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Kleinschalig zonne-energie
- Windenergie
- Zorg
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Huisvesting arbeidsmigranten
- Alternatieve woonvormen
- Bedrijvigheid cat. 1 – 2
- Natuurbegraafplaats
- Plattelandswoning
- Voedselbos

- Voedselbos

Visiekaart buitengebied

De visiekaart buitengebied is functioneel opgebouwd rond de acht deelgebieden. Om de boodschap helder over te brengen is gebruikgemaakt van een abstracte vormgeving. De cirkels geven per deelgebied de belangrijkste toegestane functies weer, opgehaald uit het verkeerslichtmodel in paragraaf 7.10. Er is nadrukkelijk geen sprake van een uitputtende opsomming: het gaat om een globale indruk waaruit een wensbeeld en een toekomstbeeld kan worden afgeleid.

Thematische benadering

In dit hoofdstuk wordt een aantal belangrijke thematische onderwerpen onder de loep genomen, die individueel niet gebiedsgericht kunnen worden benoemd. Bovendien is het thema gezondheid (paragraaf 9.1) expliciet in de maatschappelijke doelstellingen van de Omgevingswet verankerd. Dit onderwerp verdient derhalve afzonderlijke aandacht.

9.1 Gezondheid

Relatie met de Omgevingswet

De Omgevingswet heeft als subdoel het stimuleren van een gezonde, fysieke leefomgeving. Gezondheid dient een hogere prioriteit te krijgen in de ruimtelijke afweging. De leefomgeving moet ertoe uitnodigen dat mensen meer bewegen, minder stress ervaren, elkaar kunnen ontmoeten en kunnen participeren in de maatschappij. Gemeenten kunnen hun eigen gezondheidsambities vastleggen en uitwerken via de omgevingsvisie, regels in een omgevingsprogramma of in het omgevingsplan. Gezondheid kan zo zelfs een rol spelen bij het weigeren of aanpassen van vergunningen. Onder de Omgevingswet moet integraal vanuit zowel het ruimtelijk als het milieuspoor worden nagedacht, terwijl dat voorheen vanuit de twee afzonderlijke sporen gebeurde. Er is sprake van een bredere belangenafweging, waarin alle aspecten van de fysieke leefomgeving worden meegewogen, waaronder gezondheidsbescherming en -bevordering.

Ruimtelijke relevantie

Gezondheid is een breed begrip. In de onderhavige omgevingsvisie - die hoofdzakelijk een ruimtelijke insteek heeft - worden enkel de elementen van gezondheid behandeld die ruimtelijke relevant zijn. Die met andere woorden invloed hebben op - of een relatie hebben met - de leefruimte om ons heen, op de openbare ruimte, op recreatie, natuur en ander grondgebruik. De medische, lichamelijke en communicatieve aspecten van gezondheid komen in deze omgevingsvisie dus niet in directe zin aan de orde.

Gezondheidsfactoren

Factoren die van invloed zijn op de gezondheid van de mens zijn te onderscheiden in:

- Biologische factoren (leeftijd, erfelijkheid)
- Leefstijl (roken, drinken, bewegen)
- Toegang tot gezondheidszorg
- Leefomgeving

Vanzelfsprekend heeft de gemeente geen of weinig invloed op de biologische factoren. De overige factoren daarentegen zijn in meer of mindere mate beïnvloedbaar. Het gaat dan met name om het stimuleren van bewegen, fysieke bereikbaarheid van gezondheidszorg (nabijheid) en de drie leefomgevingsfactoren:

1. fysieke leefomgevingsfactoren (luchtkwaliteit, geluidbeleving),
2. sociaal-maatschappelijke omgevingsfactoren (sociale relaties, werk, cultuur)
3. ruimtelijke inrichtingsfactoren (fiets- en wandelpaden).

Kort gezegd is gezondheidswinst te behalen door een optelsom van gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming. Deze worden onderstaand afzonderlijk toegelicht.

$$\begin{matrix} \text{Gezondheidswinst} \\ = \\ \text{gezondheidsbevordering} \\ + \\ \text{gezondheidsbescherming} \end{matrix}$$

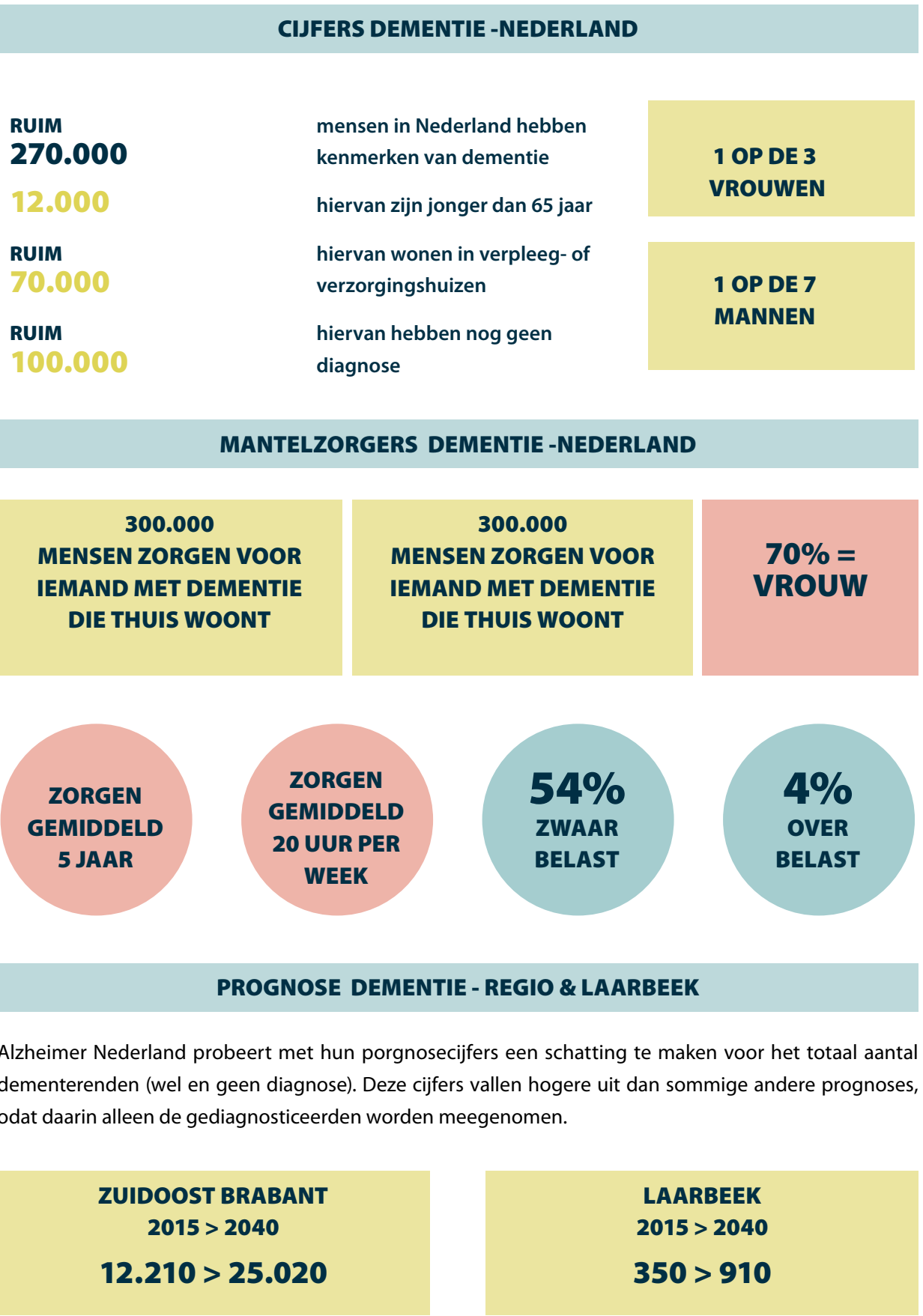
9.1.1 Gezondheidsbevordering

Zoals gezegd dient gezondheidsbevordering in dit verband te worden gezien vanuit een ruimtelijk perspectief. Het gaat dus enkel om die vormen van gezondheidsbevordering waarop ruimtelijke ordening invloed uit kan oefenen. Om verder focus te geven aan de gezondheidsbevordering wordt in deze visie ingezet op vier concrete speerpunten.

Speerpunt 1: Stimulering start zorgboerderijen door 'brede plattelandsbestemming'

In de samenleving groeit de aandacht voor dementie. In feite zijn er meer dan 75 soorten dementie. De belangrijkste zijn Alzheimer, vasculaire dementie, Lewy body dementie, Parkinson en fronto-temporale dementie. De term dementie verwijst naar een groep symptomen die het functioneren in het dagelijks leven beïnvloedt. De symptomen kunnen onder meer zijn; geheugenverlies, verkeerd inschattingsvermogen, problemen met taal en aandacht en veranderingen in de persoonlijkheid. Er wordt veel onderzoek verricht naar dementie en de meest voorkomende vorm: Alzheimer. Onderzoek naar de symptomen, de diagnose, oorzaken en de behandeling. En er worden belangrijke ontdekkingen gedaan. Helaas is de ziekte nog niet te genezen, maar er bestaan wel middelen en therapieën die het leven van mensen met alzheimer enigszins kunnen verlichten.

In 2015 is een grote groep vrijwilligers en professionals gestart om Laarbeek dementievriendelijker te maken. Op dit moment zijn nog steeds twee werkgroepen actief, een werkgroep Beeldvorming en Informatie en een werkgroep Ketenzorg. Neemt de dementie dermate vormen aan dat zelfstandig wonen onder druk komt te staan, dan kan de werkgroep Ketenzorg worden

Alzheimer Nederland probeert met hun prognosecijfers een schatting te maken voor het totaal aantal dementerenden (wel en geen diagnose). Deze cijfers vallen hogere uit dan sommige andere prognoses, odat daarin alleen de gediagnosticeerden worden meegenomen.

ingeschakeld. Zij hebben contacten met de verschillende professionele organisaties zodat zorg op maat geboden kan worden.

Nevenstaand is een overzicht opgenomen, afkomstig van Alzheimer Nederland, met daarin cijfers over dementie, mantelzorgers en de toekomstverwachting daarvan.

Binnen een tijdvak van 25 jaar neemt het aantal dementiegevallen in Laarbeek ongeveer met een factor 3 toe, terwijl dat in Zuidoost-Brabant een factor 2 is. Oorzaak is het aantal 65+ers dat in het landelijk gebied sneller stijgt dan in de stadsregio.

Deze verwachte, sterke toename van het aantal dementerenden in Laarbeek vraagt om een reactie. Zodra thuis wonen niet meer mogelijk is, moeten alternatieven worden geboden. Het is niet mogelijk om dit aantal ‘patiënten’ onder te brengen in het reguliere zorgaanbod, denk aan verzorgingshuizen en verpleeghuizen. Geïnspireerd door het succes van en de geboden kwaliteit op ouderenlandgoed Grootenhout, wil de gemeente initiatiefnemers van woonzorg constructies in het buitengebied tegemoetkomen door de planologische omzetting naar zorg eenvoudiger mogelijk te maken. Er wordt ingezet op de introductie van een ‘brede plattelandsbestemming of -functie’ (zie paragraaf 6.2) waar het bieden van zorg rechtstreeks onderdeel van uitmaakt. De gemeente gaat ervan uit dat de zorgmarkt zichzelf op enig moment reguleert en wildgroei voorkomt.

Het mag duidelijk zijn dat een groter aanbod van huisvesting en zorg voor dementerenden ook een positief effect heeft op de naaste omgeving (meekoppelkans). Zoals nevenstaand omschreven combineert 54% van de mantelzorgers de zorg met een baan en/of de opvoeding van kinderen. Deze groep is ‘zwaar belast’ door de combinatie. Vier procent is overbelast. Op dit moment hebben partners van mensen met dementie vier keer zo veel kans op een depressie vergeleken met mensen met een partner zonder dementie. Hulp voor de dementerenden betekent dus ook hulp voor de mantelzorger. Deze indirecte verlichting is niet in geld of uren uit te drukken, maar uitbreiding van het zorgaanbod heeft een onmiskenbare gezondheidswinst tot gevolg die veel verder gaat dan de hulp aan de dementerenden zelf.

Inmiddels (december 2020) zijn in Laarbeek acht zorgboerderijen actief.

Het blijft belangrijk om de veiligheid en de kwaliteit van de zorgboerderijen te blijven controleren. Veiligheid en kwaliteit zijn immers geen vanzelfsprekendheid in een groeiende zorgmarkt. Bovendien is het zaak om de relatieve

kleinschaligheid van de zorgboerderijen te bewaken. Grootschalige zorgboerderijen kunnen op termijn leiden tot transformatieproblemen bij een mogelijk noodzakelijke omzetting naar een andere functie (bijvoorbeeld ten gevolge van een verzadiging van de zorgmarkt).

In deze omgevingsvisie wordt de nadruk gelegd op zorgboerderijen voor dementerenden. De reden is dat deze ziekte - zoals op de vorige pagina omschreven - zich in absolute zin, explosief lijkt te ontwikkelen. Een ontwikkeling waarop geanticipeerd kan en moet worden. Maar dit laat onverlet dat de zorgboerderij zich ook voor de behandeling van bijvoorbeeld gehandicapten of zorgjongeren zou kunnen lenen. Hierbij dient te worden bedacht dat het draagvlak en de impact in en op de omgeving te allen tijde moet worden meegewogen.

Speerpunt 2:
Stimulering van ontmoeting

Gezondheid is een breed begrip. Het gaat zeker niet alleen om fysieke gezondheid of afwezigheid van ziekte. Anders denken, niet in ziekte maar in gezondheid. Een gezondheidszorg die uitgaat van mogelijkheden van mensen en die kijkt naar verschillende perspectieven, die een antwoord geeft op wat mensen nodig hebben in plaats van een uniform aanbod doen. Het gaat bijvoorbeeld ook om aanpassingsvermogen en je realiseren dat tegenslagen soms bij het leven horen. Gezondheid draait ook om het ontwikkelen van activiteiten die leiden tot ontmoeten, bewegen, gezond eten en recreëren. Welzijn leidt tot een gevoel van gezondheid. Voorbeelden hiervan zijn een volkstuin of een speeltuin. De inzet van speeltuinen wordt meegenomen in de Omgevingsvisie voor de vier kernen (die separaat van de onderhavige visie voor het buitengebied tot stand komt).

Binnen de gemeente Laarbeek zijn drie volkstuincomplexen gesitueerd: volkstuin De Koppel aan de Beekseweg in Aarle-Rixtel en volkstuinvereniging Beek en Donk, onderverdeeld in de complexen De Laarsche Velden en De Voorbeemd. De totale oppervlakte van de drie volkstuincomplexen bedraagt om en nabij 27.000 m2. Deze drie volkstuincomplexen zijn niet volledig verhuurd. Maar opvallend is dat in Lieshout en Mariahout een volkstuincomplex ontbreekt. En dat terwijl volkstuinieren een concrete impuls geeft aan de geestelijke en lichamelijke gezondheid van gebruikers, in meerdere opzichten. Volkstuinen hebben een functie als ontmoetingsplek, buiten werken is gezond, het levert lekkere en gezonde producten van eigen bodem op (korte voedselketens) en men is in beweging. Daarnaast zijn het op een natuurlijke manier platforms voor integratie en multiculturele uitwisseling, zorgen ze

voor hotspots van biodiversiteit, bieden ze ruimte voor regionale oude en bedreigde plantenrassen en bestuivers en is er ruimte voor sociale projecten en partnerschappen, bijvoorbeeld met scholen, kinderopvang en natuurbescherming.

De gemeente wil in samenspraak met de Dorpsraden de behoefte aan een combinatieplek tussen gezondheid (eten en bewegen) en ontmoeten onderzoeken. Een voorbeeld hiervan is een volkstuin. Andere initiatieven die bijdragen aan de bovenstaande aspecten van gezondheid zijn natuurlijk van harte welkom.

Speerpunt 3:
Bewegingstimulerend inrichten van natuurgebieden

Meer dan twintig procent van de ziekte en sterfte in Nederland is volgens de jongste Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) toe te schrijven aan leefstijl, zoals rookgedrag, voedings- en drinkgewoonten, tekort aan beweging en - in samenhang daarmee - (ernstig) overgewicht.

De positieve uitwerking van bewegen op de gezondheid en welzijn is evident. Laarbeek zal bij het ontwerpen en inrichten van groenvoorzieningen, parken, pleinen en natuurgebieden - meer nog dan voorheen - inzetten op het stimuleren van bewegen. Een beweegvriendelijke omgeving is een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen en te sporten. Maar altijd met inachtneming van de bestaande natuurwaarden. De onderhavige omgevingsvisie is gericht op het buitengebied, vandaar het speerpunt gericht op natuurgebieden. In de separate omgevings-visie voor de bebouwde kommen zal de beweegvriendelijke focus liggen op de inrichting van groenvoorzieningen, parken en pleinen.

Speerpunt 4:
het verder optimaliseren van fiets- en wandelroutes

Nederlanders zien fietsen en wandelen als een belangrijke vorm van ontspanning. Laarbeek beschikt al over een uitgebreid netwerk aan fiets- en wandelpaden, al of niet in routevorm. Toch zijn er nog enkele interessante toevoegingen aan dit netwerk mogelijk en wenselijk. Te denken valt aan een snelfietspad aan één van de zijden van het Wilhelinakanaal of een wandelommetje in het historisch landschap rondom de kern van Aarle-Rixtel. Inwoners en recreanten kunnen

hierdoor kennis maken met het prachtig landschap rondom deze kern, maar altijd met respect voor de natuurwaarden.

Themaroutes winnen de laatste jaren aan populariteit, zowel voor wandelaars als fietsers. Ze kunnen bezoekers en inwoners van de kernen verleiden om te recreëren in het buitengebied. Met behulp van themaroutes kunnen inwoners nieuwe dingen ontdekken over het eigen dorp of de streek.

9.1.2 Gezondheidsbescherming
Omgevingswaarden onder de Omgevingswet

In de Omgevingswet wordt het nieuwe begrip 'omgevingswaarde' geïntroduceerd. Dat zijn normen voor de kwaliteit die een gemeente, provincie of Rijk voor (een onderdeel van) de fysieke leefomgeving wil bereiken. Omgevingswaarden vervangen de milieukwaliteitseisen van de Wet milieubeheer. Ze zijn wel breder: de milieukwaliteitseisen gelden alleen voor het milieu, de omgevingswaarden kunnen ook gelden voor de staat of kwaliteit van de hele fysieke leefomgeving. De waarden zijn vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Gemeenten mogen alleen omgevingswaarden opstellen op terreinen waar Rijk of provincie geen waarden hebben vastgesteld. Dit wordt de 'vrije regelruimte' genoemd. Voorbeelden zijn omgevingswaarden voor lichthinder of roet.

Ook kunnen gemeenten voor geluid, geur, trilling en bodem omgevingswaarden kiezen die strenger of minder streng zijn dan de landelijke standaardwaarden, binnen een bepaalde bandbreedte. Dit is niet voor alle omgevingsaspecten toegestaan. Bij luchtkwaliteit en externe veiligheid zijn alleen strengere omgevingswaarden toegestaan dan de landelijke standaardwaarden.

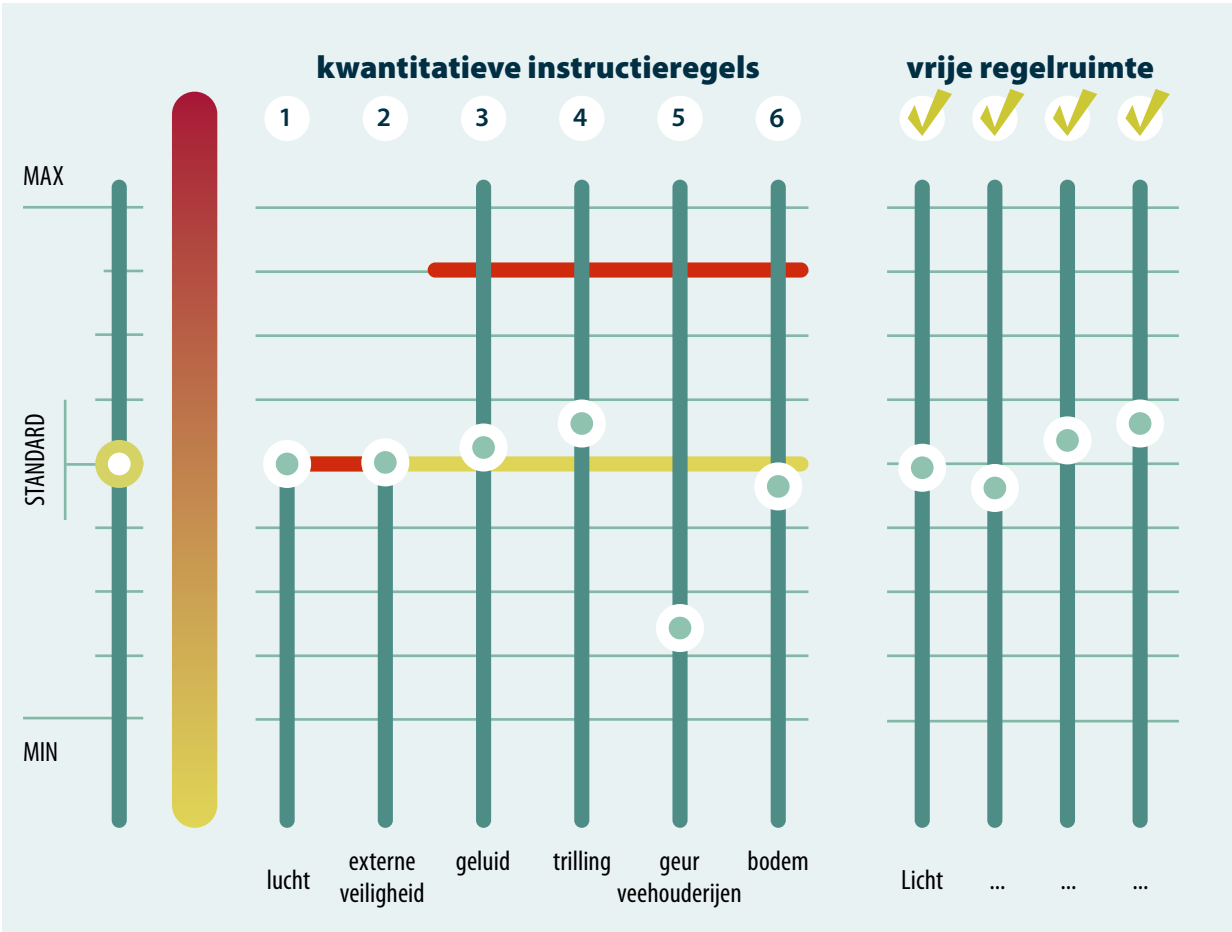
Als een overheid een omgevingswaarde vaststelt, moet de waarde vervolgens ook worden gemonitord.

De gemeente Laarbeek past geen eigen (striktere of soepelere) regelgeving bovenop de landelijke en provinciale normen toe. Alleen met betrekking tot veehouderijen en geur wordt, in het kader van De Brede Plattelandsbestemming (zie paragraaf 6.2), onderzocht of een meer buigzame gemeentelijke geurverordening onder omstandigheden nodig is. Dit omdat, generieke regels ervoor kunnen zorgen dat de innovatieve oplossingen - die vaak gewenst zijn - worden tegengehouden. Gebieden 'gaan op slot'. In dat geval kan onder de Omgevingswet het instrument van de programmatische aanpak

een uitweg bieden, waarbij functies en projecten mogelijk worden gemaakt die onder normale omstandigheden in een milieubelaste omgeving niet mogelijk zouden zijn. Er wordt als het ware ruimte gecreëerd.

Een andere optie is dat tegenover milieubelastende projecten of activiteiten, maatregelen komen te staan die de omgevingskwaliteit verbeteren (saldering), waardoor de vereiste of gewenste omgevingskwaliteit toch kan worden bereikt.

Onderstaand mengpaneel geeft de schuifruimte weer die gemeenten ter beschikking hebben bij het vaststellen van de omgevingswaarden.

De Omgevingsvergunning (onder de Omgevingswet)

De mogelijkheden voor gezondheidsbescherming zijn uitgebreid. Een gemeente mag onder de Omgevingswet een vergunning weigeren, intrekken of wijzigen als er onvoldoende passende, preventieve maatregelen worden getroffen om de gezondheid te beschermen. De gemeente dient hiervoor een goede motivering te geven en goed te onderbouwen dat de gezondheid in het gedrang komt. Ze kan dat doen door de GGD om advies te vragen.

Evaluatie veehouderij, geur en gezondheid 2019

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant heeft in 2019 een evaluatie geschreven over de veehouderij in de gemeente Laarbeek in relatie tot geur en gezondheid. Peildatum voor de resultaten zijn de milieuvergunningen op 4 juni 2019. In Laarbeek waren op dat moment 146 veehouderijen actief.

Laarbeek telt momenteel bovendien 19 zogenaamde IPPC bedrijven, waarvan 3 pluimveebedrijven, 13 vleesvarkensbedrijven en 3 zeugenhouderijen. Een intensieve veehouderij is op grond van Europese regels een IPPC-bedrijf als er meer dan 2.000 vleesvarkens of 750 zeugen of 40.000 stuks pluimvee worden gehouden. Voor de IPPC-bedrijven gelden de meest strenge milieuregels. Dit zijn de grotere veehouderijen.

De landelijke en provinciale trend is dat hetzelfde aantal dieren wordt gehouden op minder bedrijven. Deze trend van schaalvergroting in de landbouw / veehouderij is al decennialang gaande en zal de komende jaren doorgaan is de verwachting. Dit zal in meerdere of mindere mate ook voor Laarbeek gelden. Nevenstaand is het totaal aantal gehouden dieren per diercategorie weergegeven in Laarbeek (2019).

Een veehouderij emitteert ammoniak, geur en fijnstof. In nevenstaande tabel zijn de hoeveelheden emissie in Laarbeek weergegeven en de verdeling over de dieren. Hierbij moet worden aangetekend dat de ammoniakemissie (kg per jaar) van 2004 tot 2019 is gedaald van 351.296 kg/jaar tot 263.585 kg/jaar. De reden is de explosieve daling van het aantal agrarische bedrijven in deze periode in Laarbeek (van 266 bedrijven in 2004 naar 134 bedrijven in 2019). Inmiddels is het aantal bedrijven verder gedaald ten gevolge van deelname aan de stoppersregeling intensieve veehouderij en de Subsidieregeling sanering varkenshouderij (Srv). Het ligt voor de hand te veronderstellen dat ook de ammoniakemissie daarmee verder is afgenomen.

Dierencategorie 2019	
Biggen	30464
Dekberen	27
Geiten	70
Konijnen	13560
Leghennen	41306
Melkrundvee	10779
Paarden	1322
Pelsdieren	45394
Schapen	1578
Vleeskuikens	360184
Vleesvarkens	64425
Vleesvee	3995
Zeugen	8667
Totaal aantal dieren	581.771

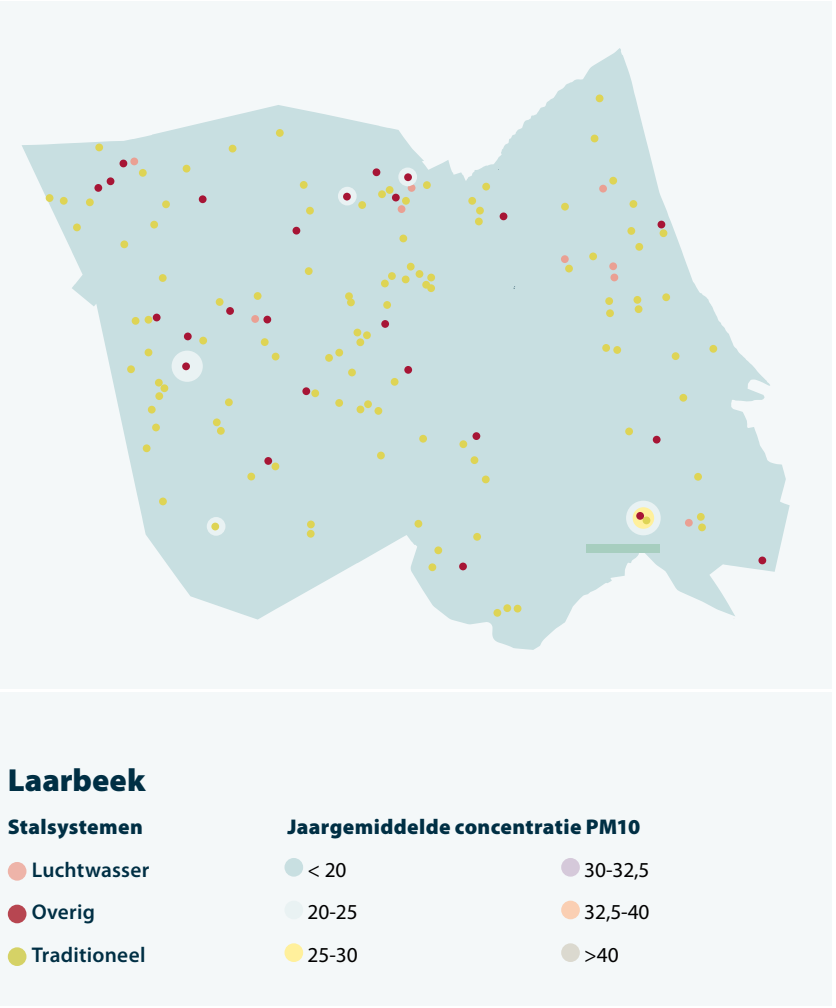
De varkenshouderij (vleesvarkens) en de melkveehouderij leveren de grootste bijdrage aan ammoniakemissie. De vleesvarkenshouderij draagt bovendien in de hoogste mate bij aan geuremissie. De pluimveehouderij (leghennen en vleeskuikens) en de vleesvarkenshouderij leveren de grootste bijdrage aan de emissie van fijn stof.

In Nederland komen hoge concentraties fijn stof in de buitenlucht voor in de stedelijke gebieden met veel verkeer en industrie en in de gebieden met veel intensieve veehouderij in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. De veehouderij levert lokaal een belangrijke bijdrage aan de hoge concentraties fijn stof. De belangrijkste bronnen zijn het dier, het voer, de uitwerpselen en het strooisel. Het betreft hier de intensieve veehouderij en vooral de pluimveehouderij.

Uit de evaluatie blijkt dat de concentratie van fijn stof in Laarbeek bijna overal lager is dan de gezondheidskundige advieswaarde (20 µg/m3) van de World Health Organization. Dit wordt bevestigd in de Monitoringsrapportage NSL 2019 van het RIVM. Alleen zeer lokaal wordt deze overschreden (Zie de lichtere delen in de nevenstaande afbeelding). Hierbij dient te worden bedacht dat de advieswaarde van de WHO zelfs strenger is dan de Europese normering en de norm in de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant.

Ten aanzien van geur is sprake van een overbelaste situatie als de geurbelasting op geurgevoelige objecten (zoals een woning) gelegen in een woonkern hoger is dan 10 odour units of als de geurbelasting hoger is dan 20 odour units op geurgevoelige objecten in het buitengebied.

Emissies in 2019	Ammoniak kg per jaar	%	Geur Odour untis	%	Fijn stof kg per jaar	%
Biggen	5.405	2,1	164.208	0,3	1.262	5,9
Dekberen	106	0,0	449	0,0	4	0,0
Geiten	133	0,1	1.316	0,0	1	0,0
Konijnen	2.641	1,0	-	0,0	-	0,0
leghennen	3.533	1,3	14.075	0,0	3.129	14,7
Melkrundvee	91.883	34,9	-	0,0	1.067	5,0
Paarden	5.737	2,2	-	0,0	-	0,0
Pelsdieren	12.866	4,9	-	0,0	363	1,7
Schapen	1.105	0,4	12.308	0,0	-	0,0
Vleeskuikens	26.050	9,9	140.611	0,2	8.685	40,7
Vlesesvarkens	79.817	30,3	60.141.710	99,0	5.519	25,9
Vleesvee	15.365	5,8	137.024	0,2	227	1,1
Zeugen	18.944	7,2	148.540	0,2	1.070	5,0
Totaal	263.585	100%	60.760.241	100%	21.328	100%

Kwaliteit woon- en leefklimaat geur	Geurklassen Woonkernen (ou)	Geurklassen Buitengebied (ou)	Toelichting	Weergave in figuren
Zeer goed	0-2	0-5	Het geurhinderniveau is laag, de kans op geurklachten is daarom gering.	
Goed - redelijk	2-5	5-10	Het geurhinderniveau is redelijk laag, de kans op geurklachten is daarom beperkt.	
Matig	5-10	10-20	Het geurhinderniveau is vrij hoog en overschrijdt gezondheidkundige advieswaarde GGD de kans op geurklachten is aanwezig (aandacht klasse);.	
Matig - slecht	>10	>20	Het geurhinderniveau is hoog en overschrijdt de normen uit de Verordening ruimte Noord-Brabant. De kans op geurklachten is aannemelijk.	

Op de afbeelding hiernaast is het woon- en leefklimaat samengevat met betrekking tot geurbelasting in 2018. In Beek en Donk en Aarle-Rixtel was in slechts enkele gevallen sprake van situaties die als matig tot slecht kunnen worden beoordeeld. In Lieshout en Mariahout is dit in 12 respectievelijk 8 situaties het geval. Inmiddels heeft deze situatie zich al verbeterd doordat meerdere agrarische bedrijven zijn gestopt of nog gaan stoppen.

Het saneren van overbelaste situaties (lees: het fysiek wegcopen van een bedrijf of de rechten van het bedrijf) is echter een zeer kostbare aangelegenheid die de gemeente zich financieel niet kan veroorloven. Toch poogt de gemeente

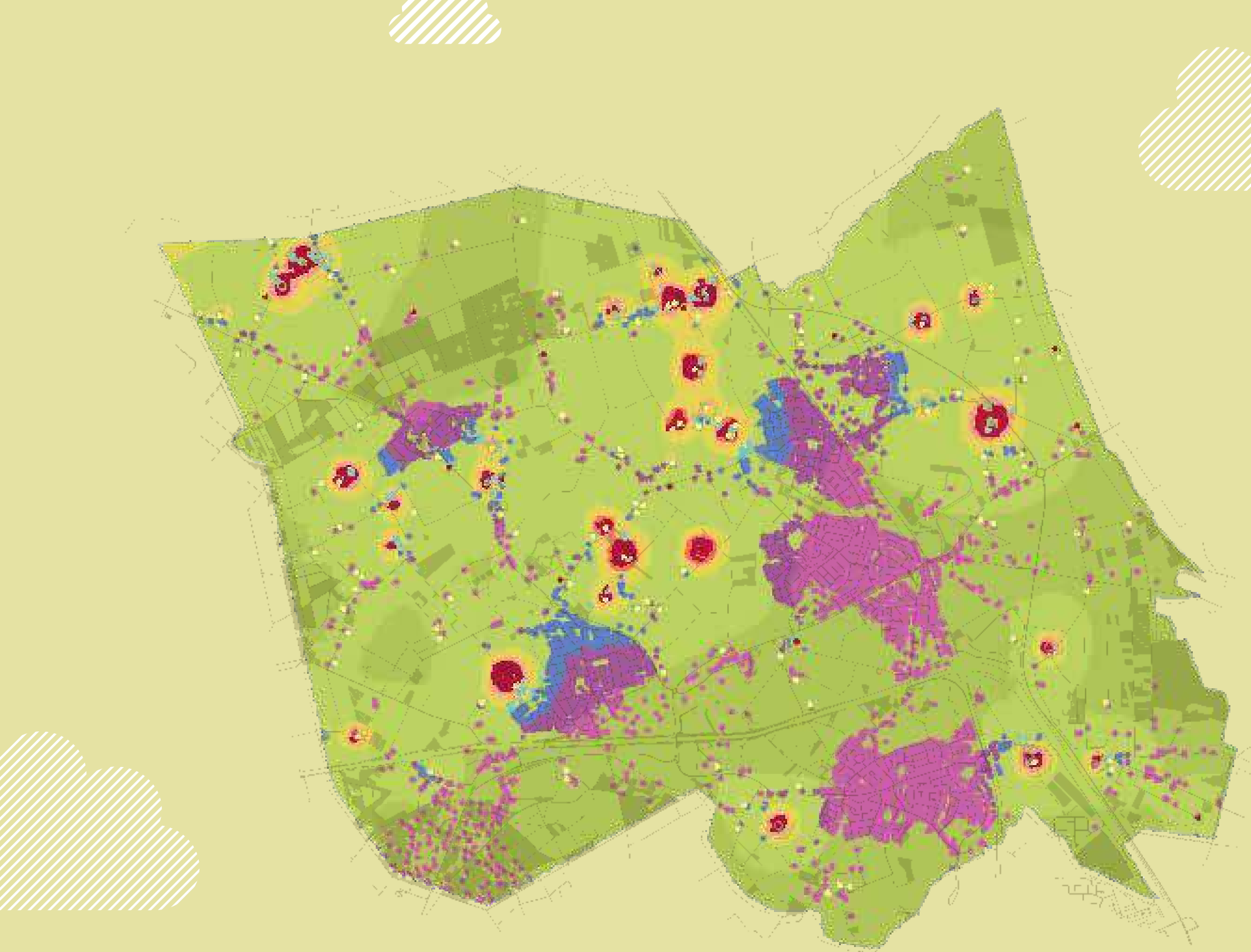
bij de sanering van overbelaste geursituaties op de woonkern, opportuun gebruik te maken van combinatiemogelijkheden met landelijke en/of provinciale saneringsregelingen, daar waar de situatie zich kansrijk voordoet.

Om financiële redenen mengt de gemeente zich dus niet in het saneren van overbelaste situaties. Bewoners kiezen zelf voor wonen in het buitengebied. Zij zoeken feitelijk zelf de mogelijke geurhinder op om ruimtelijk en vrij te kunnen wonen.

Uiteraard wordt bij individuele aanvragen voor de uitbreiding van het agrarisch bedrijf of de toevoeging van een woning, de bestaande regelgeving in acht genomen (Wet geurhinder en veehouderij en het Activiteitenbesluit),

waarbij zowel de rechten van de agrarisch ondernemer als die van de bewoner een rol spelen. Gebiedsgericht is een tweetal gebieden aangewezen als ‘toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden’ waar agrarische activiteiten meer speelruimte krijgen (Pionierslandschap en Aa-landschap).

Er zijn in Laarbeek geen geitenhouderijen meer gevestigd. Er is dus ook geen sprake van een 2 km-risicocontour. Melkgeiten en melkschapen zijn de bron van de infectieziekte Q-koorts.

Leidingen en buizen

- Water (Brabant Water, Bavaria, Gemeente Laarbeek)
- Gevaarlijke inhoud (Gasunie)
- Data (KPN, Ziggo, RWS, etc.)
- Elektra laagspanning (Enexis netbeheer, RWS, etc.)
- Elektra middelspanning (Enexis netbeheer, Bavaria, etc.)

- Gas (Enexis netbeheer)
- Riolering (Gemeente Laarbeek, Helmond, Gemert-Bakel, Meijerland, Son & Breugel, Nuenen, Bavaria)
- Landelijk hoogspanningnet
- Rotterdam Rijn pijpleiding

9.2 Verkeer en techniek

Bereikbaarheid kernen (vanuit het buitengebied)

Kleine kernen als de vier kernen in Laarbeek kunnen niet beschikken over een compleet voorzieningenniveau. Een compleet, autonoom dorp is anno 2021 een illusie. De kernen moeten om die reden in elk geval goed bereikbaar zijn, met name voor minder mobiele inwoners. Het systeem van buurtbussen is daarom van onschatbare waarde. Buurtbus Laarbeek rijdt met twee buslijnen: lijn 259 met als eindpunt busstation Nuenen en lijn 261 met als eindpunt het Havenplein in Helmond. Maar ook de elektrische fiets vergroot de actieradius van inwoners aanzienlijk. Voor het gebruik van een elektrische fiets is een bepaalde mate van vitaliteit echter een onvermijdelijke voorwaarde.

Sluiproutes

De gesprekken van de beide transitieverkeners met de inwoners van het buitengebied (zie bijlage 1: procesverantwoording) hebben blootgelegd dat sluiproutes een aanzienlijke bron van ergernis vormen. De wegen die worden gebruikt als sluiproute zijn meestal niet ingericht voor die verkeersintensiteit en -snelheid. Met name de volgende sluiproutes zijn tijdens de keukentafelgesprekken genoemd:

- Broekweg (Beek en Donk)
- Broek - Broeksteeg - Knapersven (Lieshout/ Mariahout)

De gemeente blijft zich inspannen om de overlast op deze sluiproutes te voorkomen of te beperken.

Verbreding landbouwwegen

ZLTO Laarbeek heeft aandacht gevraagd voor de noodzakelijke verbreding van landbouwwegen in het buitengebied, ten gevolge van het breder

worden van de landbouwvoertuigen. Beperkende factor voor de verbreding van wegen is de aanwezigheid van sloten en bomen, bepalend voor de uitstraling van het buitengebied.

Mocht de verbreding van landbouwwegen in de toekomst onontkoombaar worden, dan wil de gemeente dit alleen overwegen in de zogenaamde ‘toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden’ Pionierslandschap en Aa-landschap. De gemeente wil ook de mogelijkheden en effectiviteit van landbouwpasseerstroken onderzoeken.

Kabels en leidingen

Het grondgebied van een gemeente bestaat ondergronds uit een spaghetti van kabels en leidingen. Zo ook in Laarbeek getuige de nevenstaande afbeelding. Het is niet alleen voor de gemeente, maar ook voor particuliere initiatiefnemers zaak om bij graafwerkzaamheden hierover tijdig informatie in te winnen door middel van een wettelijk verplichte KLIC-melding.

Aanwezigheid glasvezel

De aanwezigheid van glasvezel is cruciaal voor de zogenaamde ‘cottage industries’. Dit zijn de creatieve en nichebedrijfjes die veelal vanuit hun eigen huis werken en die zich steeds vaker in het buitengebied vestigen. Denk aan architecten, consultants en internetspecialisten. Het buitengebied van Laarbeek is sinds 2018 volledig voorzien van glasvezel. De aanwezigheid is eveneens van groot belang om de Brede Plattelandsbestemming te kunnen ondersteunen (zie paragraaf 6.2).

Verkeersveiligheid

In de verkeersveiligheidsrapportage van BLIQ (2020) valt op te maken dat het aantal ongevallen waarbij fietsers betrokken zijn toeneemt. Alhoewel

in het buitengebied van Laarbeek geen sprake is van een verkeersongevallenconcentratie of ‘black spot’, verdient de oversteek Hoefakker - Deense Hoek extra aandacht. Jonge kinderen (naar of komende van de kern Lieshout) zijn genooddaakt om deze drukke weg over te steken.

In de Verkeersrisico-analyse van november 2020 - in opdracht van Metropoolregio Eindhoven - is een aantal risicolocaties in Laarbeek aangeduid. Het gaat in het buitengebied met name om 60 km/uur wegen die qua inrichting niet of beperkt voldoen aan de Duurzaam Veilig richtlijnen. Mede hierdoor ligt de gemiddelde snelheid op deze wegen te hoog. Het gaat concreet om de Herendijk, Laarweg, Peeleindseweg, Veghelsedijk en de Sonseweg. Met name op de wegen zonder vrijliggend fietspad leidt dit tot gevaarlijke situaties. Op de Sonseweg rijdt vijftien procent van de automobilisten sneller dan 87,8 km/uur, daar waar 60 km/uur is toegestaan.

Het gebruik van smalle landbouwwegen door steeds bredere landbouwvoertuigen vergt aandacht. Hierbij is het een optie om op een aantal kritische plekken landbouwpasseerstroken aan te leggen. Een landbouwvoertuig moet deze strook gebruiken en kan daarna weer veilig invoegen op de hoofdrijbaan, zonder het overige verkeer daarbij te hinderen. Een landbouwpasseerstrook zorgt ook voor een betere doorstroming van het verkeer. De lengte van een landbouwpasseerstrook is afhankelijk van de hoeveelheid verkeer op het traject.

9.3 Grootschalige opwek van duurzame energie

Het Klimaatakkoord 2019 stelt dat er in 2030 49% minder CO2 uitgestoten mag worden dan nu, en geeft gemeenten de opdracht om in regionaal verband plannen op te stellen om die doelstelling te behalen. De gemeenteraad van Laarbeek heeft besloten om - vooruitlopend op deze regionale energiestrategie - zelf een visie op te stellen. Op 3 oktober 2019 is door de raad de ‘Visie op grootschalige opwek van duurzame energie’ vastgesteld.

Het uitgangspunt van de visie is dat Laarbeek de grootschalige opwek van energie toestaat. Daarbij wordt aan een aantal voorwaarden getoetst die in onderlinge samenhang worden beoordeeld. De gemeenteraad toetst uiteindelijk of een specifiek project daadwerkelijk doorgang kan vinden. Er wordt met een klein aantal projecten begonnen (maximaal één windproject en maximaal vijf zonneparken), waarna de aanpak, voorwaarden en resultaten worden geëvalueerd.

In 2019 was het energieverbruik in Laarbeek op jaarbasis 3133 Terajoule (TJ). Dit betekent dat om en nabij 1566 TJ moet worden bespaard ofwel duurzaam opgewekt. Afgeleid van de landelijke doelstelling, richt Laarbeek zich op de grootschalige opwek van 818 TJ, op te wekken door middel van (met name) wind- en zonneenergie.

Naast een zorgvuldige afweging is ook het gefaseerd invoeren belangrijk. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Grootschalige opwek van duurzame energie kan in Laarbeek worden toegestaan, mits aan de voorwaarden wordt voldaan die in de gemeentelijke Visie op Grootschalige Opwek van duurzame Energie’ zijn beschreven;

- De gemeenteraad beoordeelt of er aan de voorwaarden wordt voldaan;
- In eerste instantie worden maximaal één windproject en maximaal vijf zonneparken toegestaan;
- Projectaanvragen worden niet op volgorde van binnenkomst behandeld, maar de doorlooptijd en beoordeling van elke aanvraag hangt af van de mate waarin de aanvraag is uitgewerkt en voldoet aan de gestelde voorwaarden en voorkeuren van de gemeente.

Er zijn vier typen voorwaarden opgesteld:

1. Voorwaarden voor landschappelijke inpassing

Welke typen landschappen in de gemeente zijn überhaupt geschikt voor het accommoderen van grootschalige opwek van duurzame energie, en welke nadere voorwaarden worden gesteld voor inpassing in elk landschapstype.

2. Voorwaarden voor maatschappelijke meerwaarde

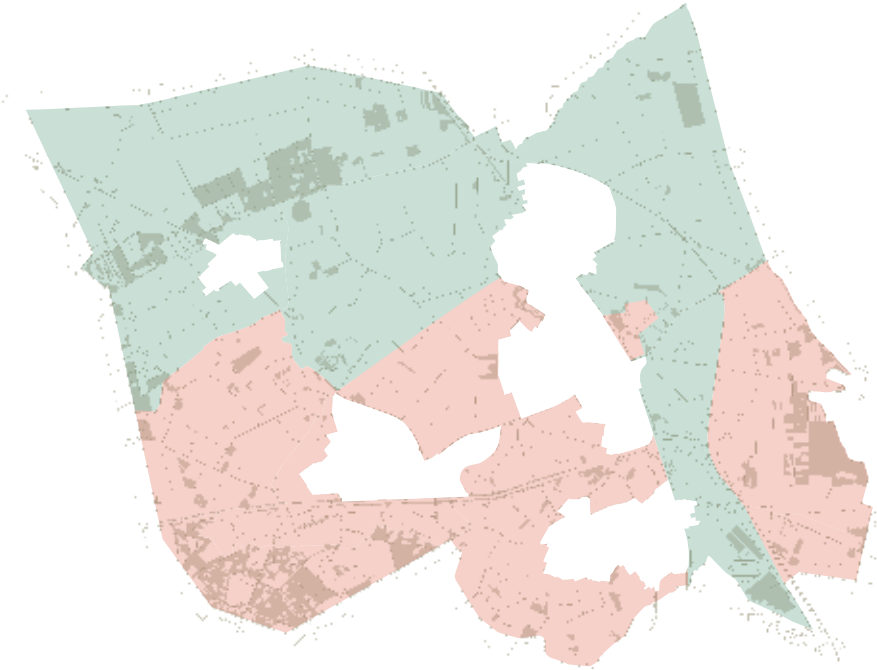
Projecten moeten zodanig worden vormgegeven dat de inwoners van Laarbeek ervan profiteren. Dat betekent dat er een bijdrage moet worden geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit en dat er (financieel) voordeel moet ontstaan voor omwonenden.

3. Participatievoorwaarden

Participatie gaat zowel over het betrekken van bewoners bij de voorbereiding, plan- en besluitvorming van het project, als over het bieden van de mogelijkheid om (financieel) in het project zelf te participeren.

4. Procedurele en technische voorwaarden

Deze voorwaarden hebben betrekking op de te doorlopen procedures in de voorbereiding, het verloop en de beëindiging van een project, en gaan in op technische (veiligheids-)eisen van het project.

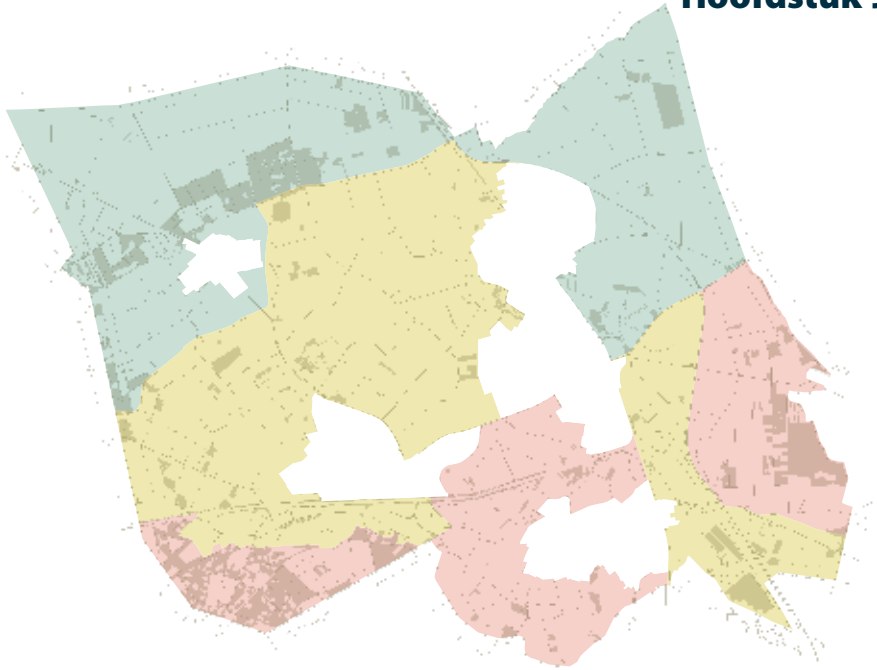

Overweegbare landschappen windmolens

- Windmolens overweegbaar onder voorwaarden
- Windmolens niet toegestaan

In de Visie op grootschalige opwek van duurzame energie is gebruik gemaakt van de acht verschillende landschapstypen zoals omschreven in hoofdstuk 7. De visie heeft het pionierslandschap, het Aa-landschap, het ontwikkellandschap en een deel van het lintenlandchap als ‘geschikt voor windmolens’ aangemerkt. Het gaat met name om de grootschalige landschappen aan de noordzijde van het gemeentelijk grondgebied. Ook het noord-zuid gesitueerde ontwikkellandschap - gelegen aan de N279 en de Zuid-Willemsvaart - is geschikt voor windmolens omdat dit gebied de komende jaren aan verandering onderhevig is, waarbij een ‘duurzaam landschap’ als optie overwogen zou kunnen worden. De overige landschappen zijn gezien de aard en schaal ongeschikt voor windmolens.

De Visie op grootschalige opwek van duurzame energie biedt vooralsnog ruimte voor het ontwikkelen van maximaal vijf zonneparken in Laarbeek. Het heeft de voorkeur om zowel

Overweegbare landschappen zonneparken

- Grootschalige zonneparken overweegbaar onder voorwaarden
- Kleinschalige zonneparken overweegbaar onder voorwaarden
- Zonneparken niet toegestaan

kleinschalige als grootschalige zonneparken te ontwikkelen. Een kleinschalig park is maximaal 6 hectare groot. Voor een grootschalig zonnepark wordt een maximumgrootte van 12 hectare gehanteerd. Niet alle landschapstypen zijn geschikt voor het plaatsen van een zonnepark. Zonneparken hebben ondanks hun geringe hoogte een grootschalige en industriële uitstraling. In landschappen met meer geslotenheid en reliëf kan het mogelijk zijn om de zonnepanelen aan het zicht te onttrekken, maar in een open landschap zou bijvoorbeeld de aanleg van een houtwal of –singel uit de toon vallen. Ook in gebieden die belangrijk zijn voor toerisme vanwege natuurbeleving of de authentieke uitstraling van een landschap, zijn zonneparken niet passend.

Drie landschappen en een klein gedeelte van een vierde landschap zijn uitgesloten voor zonneparken. Het gaat om landschappen met een duidelijke historische en/of recreatieve waarde:

het biezelandchap, historisch landschap, boslandschap en het gebied rondom kasteel Eyckenlust.

In gebieden die zich kenmerken door diversiteit in gebruik en kleinschaligheid, worden alleen kleinschalige zonneparken toegestaan (maximaal 6 hectare). Het gaat om het lintenlandschap, mozaïeklandschap en ontwikkellandschap. De noordelijk gelegen, grootschalige gebieden zijn wél geschikt voor de grootschalige zonneparken (maximaal 12 hectare).

Voor een verdere toelichting wordt nadrukkelijk verwezen naar de door de gemeenteraad vastgestelde Visie op grootschalige opwek van duurzame energie.

De bovenstaande kaartjes geven een beeld van de uitwerking van het verkeerslichtmodel, in dit geval voor wat betreft de gebiedsafhankelijke situering van windmolens en zonneparken.

9.4 Veiligheid en criminaliteit

Bereikbaarheid in relatie tot brandveiligheid

In het dekkingsplan voor Laarbeek van de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) is omschreven in hoeverre de brandweer kan voldoen aan de opkomstnormen zoals geformuleerd in het Besluit veiligheidsregio's (Bvr). Als er niet aan de norm kan worden voldaan, dan betreft het een zogenaamde 'overschrijding'. In Laarbeek wordt anno 2019 de wettelijk vastgelegde, maximale opkomsttijd (verwerkingstijd + uitruktijd + rijtijd) van 18 minuten nergens overschreden. Wel is geconstateerd dat bij een vijftiental markante objecten de opkomstnorm (gedifferentieerd naar gebouwtype) wordt overschreden, met name aan de noordzijde van Mariahout. Hiervan wordt de overschrijding van de normtijd bij drie logiesgebouwen als niet-aanvaardbaar beschouwd. In het dekkingsplan zijn de maatregelen omschreven.

Inmiddels zijn de meldkamers van Eindhoven en 's-Hertogenbosch samengevoegd. De nieuwe meldkamer bestrijkt 38 gemeenten en kan ook eenheden aansturen van aangrenzende gemeenten zoals Meijerijstad. Hierdoor wordt de opkomsttijd waarschijnlijk beter en zullen er minder overschrijdingen zijn dan het dekkingsplan van 2019 doet vermoeden. Een betere paraatheid is dus geborgd.

Ondermijning

Het buitengebied is menigmaal het trieste decor van onder andere hennepteelt/drugslabs, afvaldumpingen, wildcrossen en stroperij. De overlast van ondermijnende criminaliteit is onder andere te meten aan het aantal milieu overtredingen door drugsdumpingen in het buitengebied.

Jaar	Aantal dumpingen
2016	5
2017	6
2018	3
2019	2
2020	3
2021	3

De aanpak van ondermijning is een belangrijk speerpunt, ook in het buitengebied. Buiten de bewoonde wereld denken criminelen vrijelijk hun gang te kunnen gaan met het kweken van wiet of het fabriceren van synthetische drugs in drugslabs.

Door veiligheid en handhaving als speerpunt te benoemen en uitvoering te geven aan het geformuleerde beleid draagt de gemeente bij aan een veilige samenleving met minder criminaliteit, minder overlast, minder onveiligheidsgevoelens bij de burgers en het op acceptabel niveau houden van fysieke veiligheidsrisico's. Dit doet Laarbeek door uitvoering te geven aan het meerjaren handhavingsprogramma Integrale Veiligheid Peelland. De gemeente heeft daarnaast continu

Sluitingen in jaar	Totaal	Waarvan in buitenland	Percentage
2016	2	1	50%
2017	7	2	29%
2018	2	1	50%
2019	4	2	50%
2020	1	1	100%
2021 tot Q2	0	0	

aandacht voor de aanpak van ondermijning en zet alle daarvoor ter beschikking staande instrumenten in.

In de laatste vijf jaar zijn er door de integrale aanpak ondermijning vanuit het RIEC, het Peelland Interventie Team (PIT) en handhaving vanuit de gemeente Laarbeek, een viertal grote ondermijningscasussen gedraaid in het buitengebied. Dit zijn langlopende trajecten, waarvan er enkele nog steeds onder de rechterlijke hamer zijn. Het instrument BIBOB geeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om barrières op te werpen tegen criminele inmenging. Voor de aanvraag van het vestigen van arbeidsmigranten, dan wel voor het aanvragen van een omgevings- of bouwvergunning, is toetsing vooraf nodig. Dit wordt nog uitgebreid met grondtransacties, subsidies en aanbestedingen. Ook de wet Damocles helpt in de aanpak van ondermijning, na strafrechtelijke vervolging, door het sluiten van panden en percelen (na het aantreffen van hennepkwekerijen en xtc-labs).

Agrariërs en andere ondernemers worden benaderd door criminelen om tegen een ruime vergoeding een loods, schuur of stal over te nemen. De boer bij wie het water tot aan de lippen staat is extra gevoelig voor deze werkwijze. Locaties in het buitengebied worden gebruikt voor 1) drugsproductie, 2) opslag gestolen goeden en/of grondstoffen, 3) mestfraude, 4) witwassen van geld. Door ongebruikelijke activiteiten te melden bij Meld Misdaad Anoniem (MMA) of een handhavingsverzoek te doen bij de gemeente Laarbeek, kunnen inwoners samen met het bevoegd gezag een vuist maken tegen misstanden in het buitengebied. De gemeente roept inwoners ook op tot wederkerigheid. Alleen samen krijgen we de criminaliteit onder de duim. Maatschappelijke weerbaarheid is hierin georganiseerd via de buurtpreventie-groepen, hiervan zijn er op dit moment 63, waarvan 12 in het buitengebied.

Politie, BOA's en het handhavingsteam buitengebied 'Samen Sterk in Brabant' doen hun uiterste best om overtredingen, zoals stroperij en wildcrossen aan te pakken.

In paragraaf 6.2 wordt een lans gebroken voor De Brede Plattelandsbestemming waarbij de bewoner een directe titel verkrijgt in het omgevingsplan om - al of niet gedeeltelijk - over te stappen naar andere activiteiten. En dat zonder tijdrovende en dure planologische procedures. Dit perspectief zal hopelijk de dynamiek in het buitengebied versterken en de weerbaarheid van de bewoners tegen crimineel medegebruik vergroten

Grotere kans op natuurbranden

Ook het toenemend risico op onbeheersbare natuurbranden verdient onze aandacht en deze kans wordt in de toekomst alleen maar groter. Dat komt niet alleen door het toenemend gebruik

van het buitengebied voor recreatie en toerisme. Ook door langdurige droogteperiodes als gevolg van klimaatverandering kan een onschuldig kampvuurtje in een bos uitgroeien tot een grootschalige brand (zie ook paragraaf 9.7). Met name voor woonbos Molenheide is dit een reëel risico. Nog los van het gevaar voor mens, plant en dier, kan het in dit deelgebied ook gaan om een enorme economische calamiteit. Indien we risico omschrijven als kans maal effect, dan gaat het hier om een niet te onderschatten risico. Het mogelijk gezondheids- en economisch effect is namelijk zeer ernstig. De gemeente wil dan ook inzetten op het opstellen van een gebiedsgericht risicobeheersplan, speciaal voor woonbos Molenheide e.o., bij voorkeur in samenwerking met de gemeenten Helmond en Nuenen.

Beschikbare springlocatie

Laarbeek beschikt aan de Kampenweg in Beek en Donk over een plofveld, een locatie waar explosieven tot ontploffing gebracht kunnen worden. Dit kan noodzakelijk zijn in verband met het onschadelijk maken van zogenaamde niet-gesprongen explosieven (NGE's) door de Explosieven Opruimingsdienst Defensie. Door de toegenomen belangstelling voor magneetvissen, komen ook vanuit het oppervlaktewater steeds vaker explosieven tevoorschijn.

9.5 Algemene omgevingskwaliteit

Intrekking Gebiedsvisie voor bebouwingsconcentraties Laarbeek

In 2010 is bij de vaststelling van het bestemmingsplan buitengebied door de gemeente Laarbeek een gebiedsvisie opgesteld en vastgesteld. Hierin worden binnen de bestaande bebouwingsconcentraties in het buitengebied, nog tal van verdichtende mogelijkheden geboden tot toevoeging van bebouwing. Het toevoegen van

nieuwe bebouwing is volgens de visie toegestaan, daar waar de belangrijke zicht- en ruimtelijke relaties naar/met het omliggende landschap niet verstoord worden. De gemeente concludeert met de kennis van nu, dat de onderbouwing van de zicht- en ruimtelijke relaties onvoldoende steekhoudend is en daarmee kwetsbaar voor andere inzichten en interpretaties. Aangezien verdere verdichting van de bebouwingsconcentraties afbreuk doet aan de belevingswaarde en erfgoedwaarde van (o.a.) de voormalige gehuchten, wordt gekozen voor een conserverend en behoudend beleid. Als onderdeel van de omgevingsagenda wordt voorgesteld om de onderhavige gebiedsvisie in te trekken.

Beeldkwaliteit: koester de waarde van het agrarisch erfgoed!

Het buitengebied in de regio vertoont steeds vaker voorbeelden van een schrijnende architectonische modernisering en diversiteit (zie nevenstaande foto als voorbeeld). Bebouwing die geen raakvlak meer heeft met de oorspronkelijke uitstraling en functie van het buitengebied. Karakteristieke landschappen verschralen erdoor, terwijl het platteland als woon- en recreatiegebied juist steeds meer gebaat is bij ruimtelijke kwaliteit. Authentieke architectuur en erfgoed geven het landelijk gebied kleur, herkenbaarheid en identiteit. Authenticiteit is een belangrijke kwaliteit. In een wereld die steeds sneller om zijn as lijkt te draaien zijn mensen op zoek naar veilige thuishavens, naar plekken en dingen die ‘eigen’ zijn. Dat uit zich in toenemende belangstelling voor de streekcultuur en streekproducten.

Belangrijk is de vaststelling dat men aan het culturele erfgoed vooral gaat hechten in tijden van snelle maatschappelijke veranderingen, waarin veel definitief verdwijnt. Juist dan ervaart men dat het lokale erfgoed iets eigens heeft wat kostbaar is, wat enig houvast biedt, een gevoel van vertrouwdheid geeft in een tijd van grote veranderingen, waarin men zich steeds meer overrompeld voelt door een alles verslindende mondiale cultuur. (Citaat uit: 'Archeologie en lokale identiteit' van Nico Roymans).

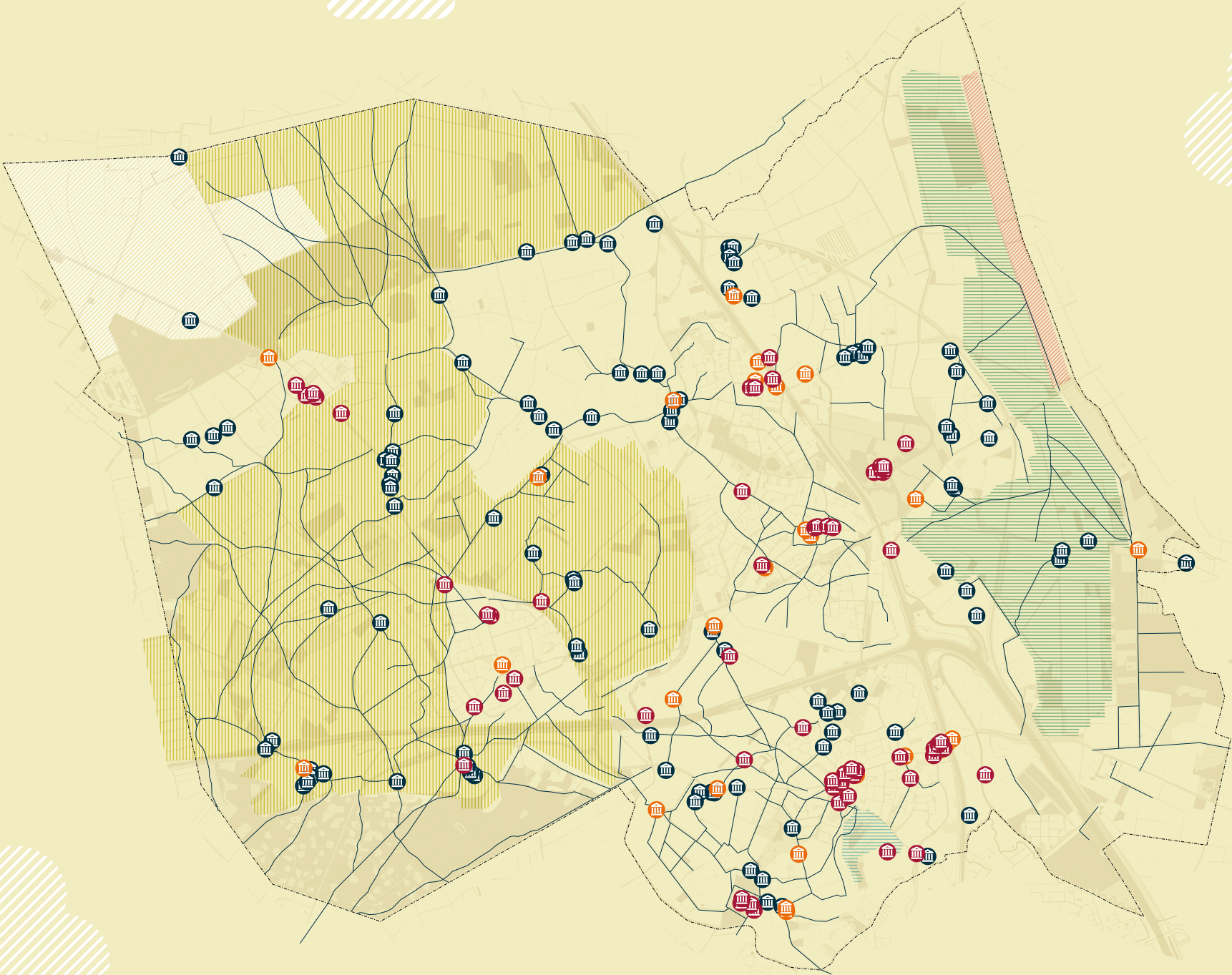
De gemeente wil de bestaande waarde van het agrarisch erfgoed beschermen. Laarbeek streeft geen openluchtmuseum na, maar wil door middel van een beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied, paal en perk stellen aan de

afglijdende architectonische uitstraling van het buitengebied.

Het grondgebied van Laarbeek is bezaaid met Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden (zie de afbeelding op de volgende pagina). Deze panden worden van rechtswege (Erfgoedwet, Erfgoedverordening Laarbeek en bestemmingsplan Buitengebied) in mindere of meerdere mate beschermd tegen ontsiering, beschadiging of sloop. De panden vormen immers een zeer belangrijke drager van de kwaliteit van onze leefomgeving. Toch neemt niet elke eigenaar van een monument deze historische verantwoordelijkheid even serieus. Te vaak moet de gemeente achteraf concluderen dat bij bouwwerkzaamheden onherstelbare schade is toegebracht. De gemeente wil daarom het bouwtoezicht op deze panden verstevigen. Ook dient duidelijke (en meer) communicatie over erfgoed plaats te vinden, over regels en inhoud. Opvallend is dat - in tegenstelling tot

de beeldbepalende panden - de gemeentelijke en Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten niet in het bestemmingsplan buitengebied worden benoemd en beschermd als monument. De gemeente wil dit zo spoedig mogelijk herstellen. Het bestemmingsplan c.q. omgevingsplan zouden een belangrijke signaal-functie moeten hebben bij de aanvraag van een omgevingsvergunning.

Historisch landschap en bouwkunst

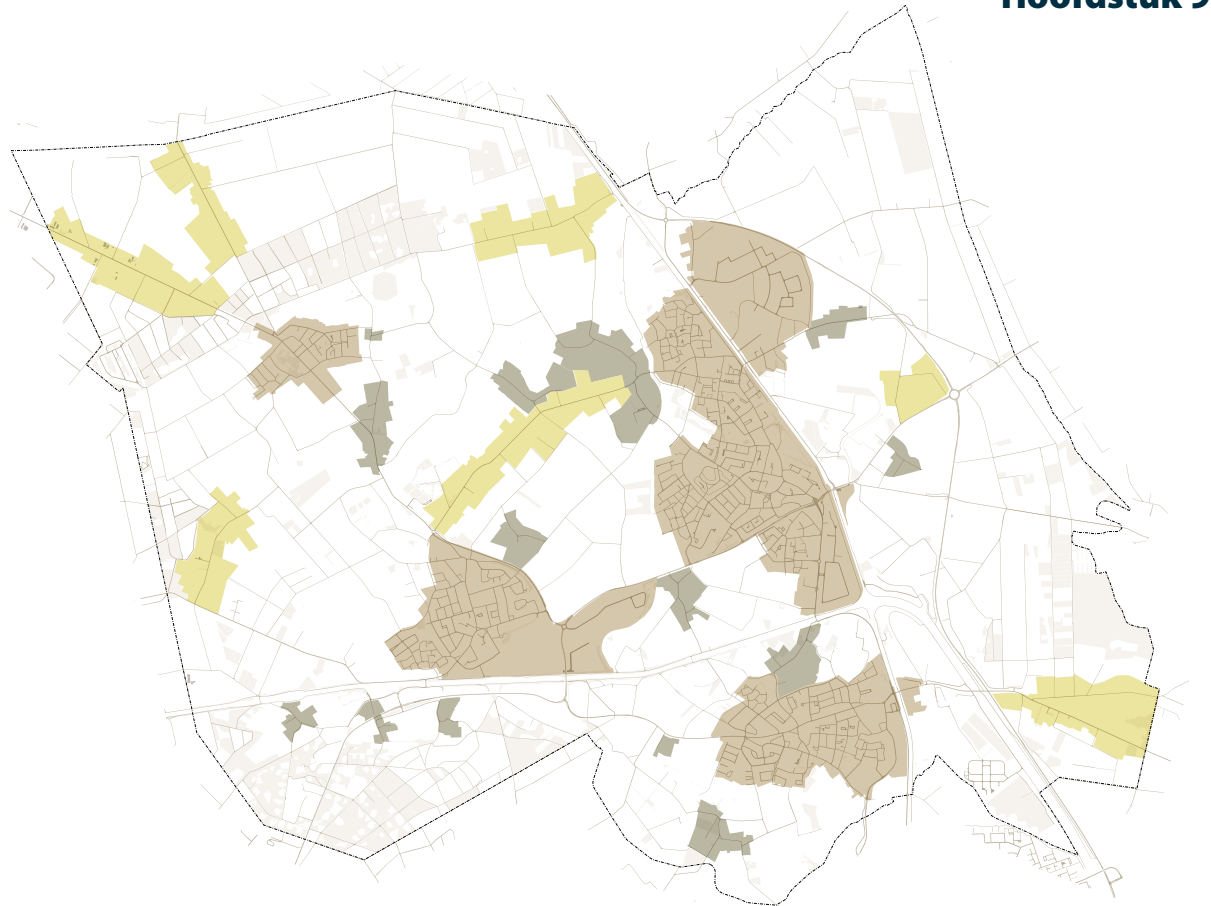
- Beekdalontginning
- Heideontginning
- Ruilverkaveling
- Streepjesverkaveling
- Rijksmonument
- Gemeentelijk monument
- Beeldbepalende panden
- Lokale historische wegen

Historische en niet-historische
bebouwingsconcentraties

In samenspraak met de Laarbeekse heemkundeverenigingen zijn de historische- en niet-historische bebouwingsconcentraties in het buitengebied van Laarbeek aangewezen en strikt afgebakend. De historische bebouwingsconcentraties vormen als buurtschap de zichtbare sporen van het verleden. Om het authentieke karakter van deze gehuchten te waarborgen ziet de gemeente af van de verdere verdichting van historische bebouwingsconcentraties die in de voornoemde gebiedsvisie nog mogelijk werd gemaakt. Zoals gezegd, deze visie wordt om die reden ingetrokken.

De gemeente is voornemens om de beeldkwaliteit van panden in het buitengebied op een historische en traditionele leest te schoeien. Om dit te bereiken wordt een beeldkwaliteitplan opgesteld, voor het buitengebied in het algemeen en de historische bebouwingsconcentraties in het bijzonder. Voor moderne architectuur of tweelaagse bebouwing (twee bebouwingslagen plus kap) is in het buitengebied geen plek meer.

In de onderstaande tabel is per deelgebied het beoogde bebouwingsregime benoemd. Dit regime dient in het omgevingsplan te worden verankerd om een bindende werking te kunnen verkrijgen.

Bebouwingsconcentraties - 2020

- Historische bebouwingsconcentraties
- Niet historisch bebouwingslint
- Kern

Deelgebied	Bebouwingsregime
Historische bebouwingsconcentratie	- Alleen bebouwing binnen bestaande bouwvlakken - Kwaliteitsimpuls architectuur, inrichting en landschap - Een substantiële sloopverplichting bij functiewijziging - Strengere welstandsbeoordeling op basis van nieuw beeldkwaliteitplan
Niet- historische bebouwingsconcentratie	- Verdere verdichting met woningbouw mogelijk, maar afhankelijk van deelgebied - Een sloopvoorwaarde - Kwaliteitsimpuls inrichting en landschap - Strengere welstandsbeoordeling op basis van nieuw beeldkwaliteitplan
Overig buitengebied	- Alleen bebouwing binnen bestaande bouwvlakken - Vormverandering bouwvlak mogelijk, maar maximaal toegestane bebouwing in m2 blijft gelijk - Strengere welstandsbeoordeling op basis van nieuw beeldkwaliteitplan

Cultuurhistorische ensembles en archeologie

Cultuurhistorisch ensemble

Cultuurhistorisch ensemble beschermd door provincie als cultuurhistorisch vlak in verordening ruimte

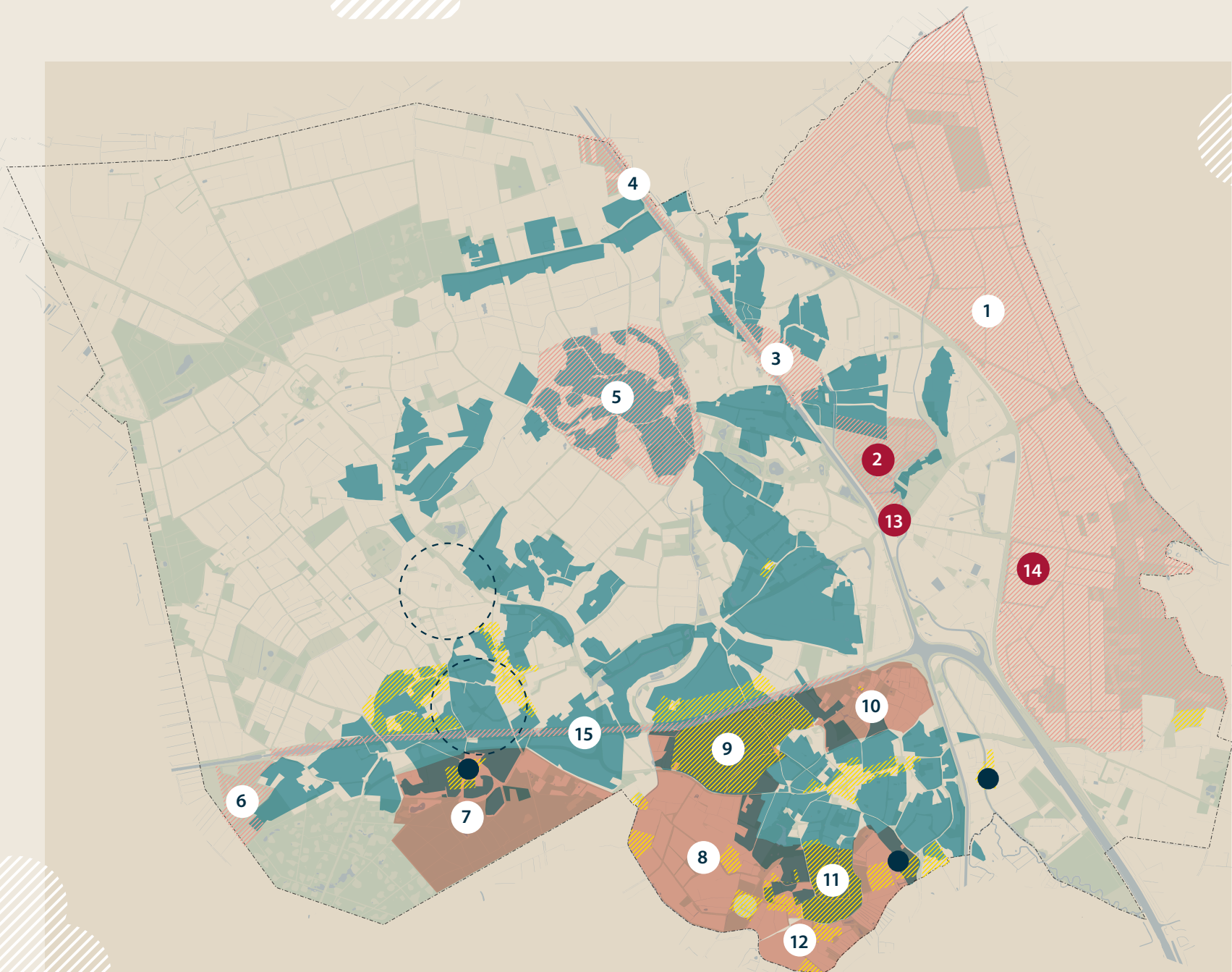
Cultuurhistorisch ensemble beschermd door provincie als complex van cultuurhistorisch belang in verordening ruimte

Bolle akkers

AMK-terrein (Archeologische Monumentkaart)

Archeologisch rijksmonument

Molenbiotop

Cultuurhistorische landschappen en objecten

Laarbeek beschikt over een groot aantal waardevolle landschappen. Deze zijn gedocumenteerd in de Erfgoedkaart van Laarbeek. Door het behoud hiervan - en van de objecten - juridisch te borgen, kan het specifieke karakter van het buitengebied behouden blijven en versterkt worden.

Op provinciaal niveau beschermt de Verordening Ruimte de 'cultuurhistorische vlakken' en 'complexen van cultuurhistorisch belang'. Daarnaast worden deze gebieden gepreserveerd in de provinciale 'cultuurhistorische waardenkaart' en - ten dele - het bestemmingsplan. De erfgoedkaart is niet verwerkt in het bestemmingsplan voor het buitengebied. Daardoor is een groot deel van de cultuurhistorische elementen die bescherming behoeven niet beschermd. Ook is er specifiek voor archeologie sprake van tegenstrijdig beleidsregels in het bestemmingsplan en de erfgoedkaart. Dit dient hersteld en aangevuld te worden in het bestemmingsplan c.q. omgevingsplan.

Kenmerkend voor de Brabantse zandgronden zijn de zogenaamde bolle akkers of open akkers. Op deze akkers hebben boeren eeuwen dierlijke mest verwerkt met plaggen aangebracht om de akkers vruchtbaarder te maken. Zo is er een dikke laag bovenop het oorspronkelijke looppniveau ontstaan. Veel van deze akkers zijn bol in het midden en lopen af naar de zijkanten, daarom worden ze bolle akkers genoemd. Deze akkers zijn niet alleen interessant als cultuurhistorisch element, maar hebben ook een conserverende werking op archeologische resten door het dikke pakket dat aanwezig is. Dit maakt de akkers archeologisch en cultuurhistorisch belangrijk. De grootste complexen van bolle akkers (of open akkers) zijn beschermd in de Verordening ruimte

en in het bestemmingsplan buitengebied als cultuurhistorisch waardevolle akker. Laarbeek kent echter meer bolle akkers. In het nieuwe omgevingsplan zal hier aandacht voor gevraagd worden.

De belangrijkste vlakken en complexen zijn onderstaand opgesomd:

- 1 Stroomdal Aa
- 2 Landgoed Eykenlust
- 3 Industrieel complex Van Thiel
- 4 Zuid-Willemsvaart
- 5 Akkercomplex Heereind
- 6 Ruweeuwsels
- 7 Akkercomplex 't Hof
- 8 Landgoed Croy
- 9 Akkercomplex De Hooge Akker
- 10 Beemdgronden De Beemd en Het Laar
- 11 Akkercomplex Strijp
- 12 Beekdal van de Goorloop
- 13 Industrieel complex Willemstraat
- 14 Klooster Het Heilig Bloed
- 15 Wilhelminakanaal

In de Interim-omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant zijn regels vastgelegd die de belangen van de provincie bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten beschermen. Met deze regels moet bij de opstelling van bestemmingsplannen door alle gemeenten rekening worden gehouden. In deze verordening wordt verplicht gesteld dat ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied bij moeten dragen aan de verbetering van de kwaliteit van het landschap. Deze zogenaamde landschapsinvesteringsregeling (LIR) is van toepassing op alle ontwikkelingen in het buitengebied die in strijd zijn met het geldende bestemmingsplan, maar waaraan vanuit ruimtelijke overwegingen toch medewerking kan worden verleend. De initiatiefnemer dient op

het eigen perceel zelf inpassingsmaatregelen te nemen en/of een afdracht te doen in het lokale LIR-fonds.

Deze LIR-gelden zullen lokaal - meer dan in het verleden - worden ingezet voor het behoud en versterken van het cultuurhistorisch landschap. Om de landschapsinvestering goed te benutten wordt een beeldend handboek kwaliteitsverbetering opgesteld. Dit dient als inspiratiebron voor de initiatiefnemers die zelf inpassingsmaatregelen willen nemen, vast te leggen in een anterieure overeenkomst of LIR-overeenkomst.

Teeltondersteunende voorzieningen

Teeltondersteunende voorzieningen (TOV) zijn in, op of boven de grond aangebrachte voorzieningen die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten worden gebruikt om de bedrijfsvoering te verbeteren en de productie te verhogen. Er is sprake van een toenemende vraag naar teeltondersteunende voorzieningen. De reden is dat er een scala aan voordelen zit aan het toepassen hiervan. Zo worden ze geplaatst om invloed te kunnen uitoefenen op het teeltseizoen, ze verbeteren de arbeidsomstandigheden en beschermen gewassen tegen weersinvloeden, ziekte en onkruid. Maar teeltondersteunende voorzieningen zijn vooral belangrijk om te kunnen voldoen aan de steeds hogere kwaliteits- en milieueisen. De consument accepteert steeds minder schade aan het product. Bovendien wordt verzekeren tegen schade (bijvoorbeeld door hagel) met het jaar duurder en het is niet altijd mogelijk. Een belangrijke bijkomstigheid is dat deze voorzieningen bijdragen aan een duurzame landbouw. Er hoeft dan immers minder gebruik te worden gemaakt van bestrijdingsmiddelen, hetgeen van groot belang is voor bodem, grondwater en oppervlaktewater.

Tegelijkertijd valt niet te ontkennen dat de voorzieningen een grote visuele invloed hebben op de uitstraling van het buitengebied. In sommige gevallen is zelfs ronduit sprake van verrommeling. De voorzieningen gaan ten koste van de recreatieve en belevingswaarde van het landschap. Bovendien kunnen ze leiden tot vermindering van de biodiversiteit doordat leefgebieden van soorten worden vernietigd of ongeschikt raken.

Laarbeek ziet de nadelen, maar onderkent ook de toenemende noodzaak van tunnelkassen, schaduwnetten, stellingen, wandelkappen en containervelden. Dit dilemma vereist een beleidsmatige benadering, die op dit moment in Laarbeek nog ontbreekt. Mogelijk kan het beleid ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen worden gecombineerd met het beeldkwaliteitplan voor het buitengebied (zie boven).

Beleidsmatig wordt door andere gemeenten soms gebruik gemaakt van het onderscheid tussen tijdelijke en permanente teeltondersteunende voorzieningen. Tijdelijke voorzieningen zijn aanwezig gedurende de periode dat de teelt dat vereist en die na (een deel van) het teeltseizoen weer in zijn geheel worden verwijderd (uiterlijk binnen zes maanden). Zodra de voorzieningen zijn weggehaald is het oorspronkelijke beeld weer terug. Het gebruik vindt echter wel plaats in hetzelfde seizoen (voorjaar/zomer) waarin ook

anderen (recreanten en inwoners) van het gebied gebruik maken en genieten. Voor wat betreft de beleving is het verschil tussen permanente en tijdelijke voorzieningen daarom beperkt en - naar de mening van de gemeente - beleidsmatig weinig relevant. Daarnaast worden de tijdelijke voorzieningen niet opgeruimd, waardoor ze een permanent karakter krijgen.

Beter is het om aansluiting te zoeken bij datgene wat bepalend is voor de visuele hinder, namelijk de verschijningsvorm en hoogte van de voorzieningen en de maximale oppervlakte. De gemeente zal op basis van dit onderscheid beleid ontwikkelen voor teeltondersteunende voorzieningen, ondanks het al jaren gestaag dalende aantal tuinbouwbedrijven (ook het aantal hectares tuinbouw daalt volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek). De tuinbouwsector is hoe dan ook immers een geschikte alternatieve economische drager voor het buitengebied, nu het aantal veehouderijen in het buitengebied afneemt.

En ook dit beleid zal - in lijn met deze omgevingsvisie - gebiedsgericht worden ingestoken. Met name de 'toekomstbestendige agrarische ontwikkelgebieden' Pionierslandschap en Aa-landschap dienen ruimte te krijgen voor de hogere teeltondersteunende voorzieningen (hoger dan 1,5 meter boven maaiveld). Maar ook in deze gebieden zal landschappelijke inpassing ('randen met kwaliteit') van TOV's een belangrijke randvoorwaarde worden, waarbij de daadwerkelijke realisatie wordt vastgelegd in afzonderlijke overeenkomsten tussen de aanvrager en de gemeente. Ontwikkelingsruimte is te verdienen met landschappelijke inpassing en/of kwaliteitsverbetering van het landschap. Hiermee kunnen de negatieve effecten van de plaatsing van teeltondersteunende voorzieningen worden

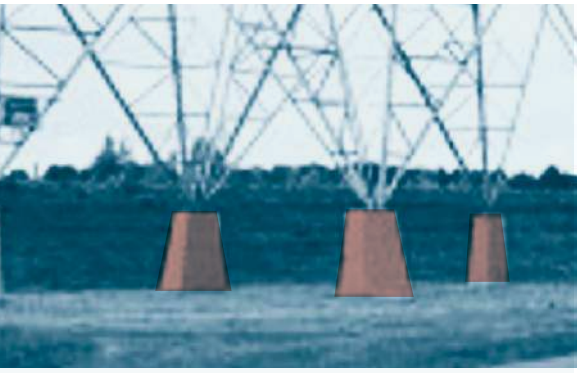
verzacht of voorkomen. Een aanvullend belangrijk aspect is de opruimplicht. Overbodig geworden TOV's worden verplicht opgeruimd teneinde onnodige verrommeling van het landschap actief te voorkomen.

Zoals gezegd dienen de teeltondersteunende voorzieningen een belangrijk doel. Het is daarom onverstandig om deze in bepaalde deelgebieden volledig te verbieden (behoudens in het Boslandschap). Buiten het Pionierslandschap, Aa-landschap en Boslandschap dient de tuinbouwondernemer wel genoeg te nemen met lage TOV's (lager dan 1,5 meter). Ook hier gelden de bovenstaande randvoorwaarden voor plaatsing en de opruimplicht.

Het buitengebied als kleurrijk canvas

In 2014 presenteerde Thomas Trum tijdens de 'graduation show' van de Dutch Design Academy zijn idee om kleur toe te voegen aan de publieke ruimte. En daarmee de omgeving op een nieuwe manier te ervaren. Door de oogharen bekeken presenteert het buitengebied zich in de kleuren groen, bruin en grijs. Door gedoseerd en met precisie kleur toe te voegen op onverwachte plekken ontstaat een nieuw canvas in het landschap, een moment van verwondering doordat de monotone kleuren van het buitengebied verrassend worden doorbroken. Het kan gaan om onderdelen van bruggen en viaducten, elektriciteitsmasten, oude PNEM-huisjes enz. Uiteraard te allen tijde

na toestemming van de rechtmatige eigenaar. Het is te overwegen om hierbij het herkenbare kleurenpalet van Vincent van Gogh te hanteren. Laarbeek is immers gesitueerd in een regio waar de meesterschilder diverse taferelen op het doek heeft vereeuwigd. Zo ook molen De Vogelenzang in de kern Lieshout. Bij de keuze van de locaties kan aansluiting gezocht worden bij het Van Gogh fietspad-Nuenen dat deels in Laarbeek is gesitueerd. Daarnaast past het ook bij de deelname van Laarbeek aan het Van Gogh Nationaal Park in oprichting Het benoemen van locaties voor een makeover is prima vorm te geven in een stageproject waarbij de inwoners van Laarbeek participatief worden betrokken.

9.6 Toerisme en recreatie

Laarbeek spant zich in voor een aantrekkelijk buitengebied voor zowel de inwoner als de (stedelijke) recreant die rust en ruimte ambieert. Om dit te bereiken focust Laarbeek zich op behoud en versterking van een gevarieerd, goed ontsloten en rustiek buitengebied voor de extensieve, routegebonden recreatie en behoud en versterking van de contrastrijkdom binnen de vier kernen.

Met de bovenstaande recreatieve missie als brandpunt en met oog op de benoemde kernkwaliteiten, dient de gemeente zich te richten op extensieve, laagdrempelige recreatie.

Rust, ruimte en goedschaligheid zijn daarbij de criteria. Laarbeek kan nu al terugvallen op een fijne dooradering van het buitengebied met landwegen, zandpaden, wandelpaden, fietspaden, kanalen en waterlopen. Maar deze basis moet vanuit een toeristisch-recreatieve invalshoek worden gestructureerd en gepromoot. Laarbeek hanteert voor de komende jaren de volgende speerpunten:

- Toestaan van vernieuwende recreatieve en toeristische initiatieven met behulp van De brede plattelandsbestemming. Recreatie en toerisme moeten bijdragen aan alternatieve perspectieven voor het buitengebied.
- Aanpassen van het Bed & breakfastbeleid voor het buitengebied.
- De gemeente Laarbeek wil op het gebied van toerisme en recreatie meer samenwerken met de omliggende gemeenten en de regio. Het geheel is meer dan de som der delen (zie paragraaf 6.5). Een concrete actie hieruit is het gezamenlijk oppakken van regiomarketing met de zes Brabantse Peelgemeenten. Ook het aansluiten op het Van Gogh Nationaal Park draagt bij aan dit speerpunt.
- Het realiseren van een goede verbinding met omliggende gemeentes (aansluiten recreatienetwerken en het combineren van aanbod), bijvoorbeeld in het gebied Molenheide.
- Het herzien van het netwerk aan wandel- en fietsroutes in het kader van de huidige ontwikkelingen, bijvoorbeeld De Blauwe poort.
- Schouwpaden langs watergangen of beken beter ontsluiten en interessante doorsteken aan het water maken. Hiermee zou een uitgebreid stelsel van 'laarzenpaden' gecreëerd kunnen worden. Ook moeten de beken beter zichtbaar worden gemaakt als insnjding in het landschap.

- Gebiedsontwikkeling van 't Gulden Land, waarbij ook aandacht nodig is voor verbinding met het centrum van Aarle-Rixtel (zie het vervolg van deze paragraaf).
- In de toeristische-recreatieve communicatie wordt meer de nadruk gelegd op de unieke selling points (zoals groen) in Laarbeek. Dit ook per kern oppakken. De verscheidenheid van de kernen is de basis voor een sterk aanbod.

Met de ontwikkeling van een recreatieve app worden toeristen (maar ook inwoners) geattendeerd op interessante plekken, activiteiten en locaties in hun nabijheid. In eerste instantie zijn kunst en cultuurhistorie opgenomen, maar uitbreiding behoort zeker tot de mogelijkheden. Fietzers en wandelaars die de app geactiveerd hebben, krijgen een signaal als ze in de buurt zijn van een kunstvoorwerp of cultuurhistorisch element in de openbare ruimte. Er is een toelichting beschikbaar met meer informatie. In de app zijn bestaande fiets- en wandelroutes opgenomen, maar bestaat ook de mogelijkheid om - naar eigen interesse - een fiets- of wandelroute samen te stellen langs plekken of activiteiten die men graag wil zien of bezoeken. Gebruikers van de app kunnen ook andere gebruikers uitdagen om in een soort wedstrijdvorm bronzen, zilveren en gouden kronen te verdienen. Met de app verwachten we inwoners en toeristen te laten zien dat Laarbeek nog meer te bieden heeft dan groen en water.

Toerisme en recreatie - 2020

- Recreatief landschap

Bed & breakfast

Camping

Hotel
- Wandelroute

Wandelrouteknooppuntnetwerk

Fietsroute

Fietsrouteknooppuntnetwerk

Evenemententerrein Laarbeek

Binnen de gemeente Laarbeek is één terrein aangewezen voor het organiseren van grotere evenementen. Het gaat om een locatie aan de zuidzijde van de Lekerstraat in Beek en Donk waar jaarlijks het festival Wish Outdoor wordt georganiseerd. In het bestemmingsplan is vastgelegd dat:

- er maximaal één evenement per jaar is toegestaan;
- het evenement niet langer mag duren dan 72 uren;
- voorafgaande aan het evenement maximaal 3 weken opgebouwd mag worden en aansluitend aan het evenement maximaal 2 weken afgebroken mag worden;
- het bezoekersaantal per dag niet meer mag bedragen dan 30.000 personen;
- de maximale geluidbelasting op de gevel niet meer mag bedragen dan is aangegeven in de ‘Beleidsregels evenemententerrein Lekerstraat 2014’;
- gedurende het evenement er tevens een camping is toegestaan voor de gasten van het evenement;
- ondergeschikte horeca is toegestaan;
- het evenement (inclusief opbouw en afbouw) plaatsvindt in de periode juni/juli/augustus/ september.

Onder deze condities is er een evenwicht ontstaan tussen flexibiliteit voor de initiatiefnemer en rechtszekerheid voor de omwonenden.

Kleinere evenementen op bijvoorbeeld gildeterreinen en sportcomplexen zijn toegestaan mits de overlast voor de omgeving tot een minimum kan worden beperkt. Deze afweging vindt plaats in het kader van de beoordeling van de aanvraag evenementenvergunning.

Gebiedsontwikkeling ‘t Gulden land

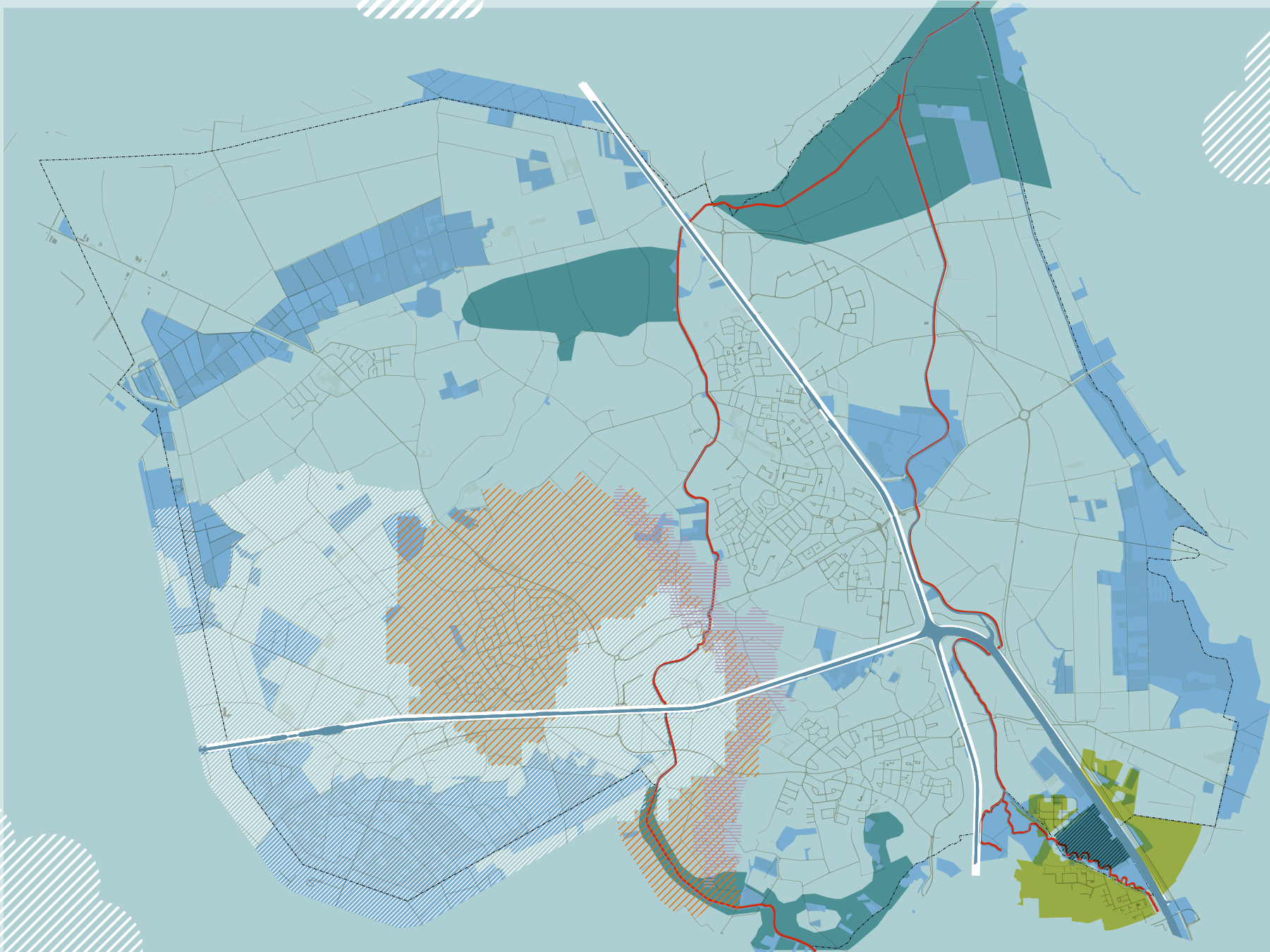
In 2018 is door drie samenwerkingspartners (gemeente Laarbeek, gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas) een visie geschreven voor het gebied ten noorden van Helmond, uitlopende in de zogenaamde ‘kop van Aarle-Rixtel’. Dit gebied - ingesloten tussen de oude en de nieuwe Zuid-Willemsvaart - heeft de naam ‘t Gulden Land’ gekregen, verwijzende naar De Gulden Aa. De Gulden Aa is de enige meandering in Brabant die nog de oorspronkelijke route volgt.

De visie is tot stand gekomen met input van bewoners en gebruikers in het gebied. In de werksessies werd duidelijk dat er kansen zijn voor water, natuur, cultuurhistorie en recreatie. Dit zijn de vier dragers van het gebied.

De verhalen en de vier dragers zijn gebruikt om te komen tot drie scenario’s:

- **De voortuin**
In dit scenario staan innovatie en de meest moderne waterzuivering van Nederland centraal. Het speelt in op actuele thema’s als energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit.
- **De achtertuin**
Hierbij wordt het gebied ingericht voor de bewoners in de directe omgeving, daarbij vasthoudende aan het bestaande waarin verbeteringen worden aangebracht, bijvoorbeeld als uitloopgebied voor wijk De Eeuwsels in Helmond.
- **Het park**
In de parkvisie worden meer verbindingen gelegd met de omgeving en wordt stevig ingezet op recreatie. Dit scenario vergt een verbetering van de toegankelijkheid.

Waterkaart

- Beken en kanalen
- Overig water
- Beekherstel en zoekgebied
- Vaarwegen (commercieel en recreatief)

- Reservering waterberging
- Natte natuurparel
- Beschermingszone natte natuurparel
- Beschermende gebieden waterhuishouding

- Boringsvrije zone mac. boordiepte 70m
- Boringsvrije zone mac. boordiepte 80m
- Boringsvrije zone mac. boordiepte 90m

Door de betrokkenen is in de werksessies een duidelijke voorkeur uitgesproken voor scenario De voortuin, in combinatie met elementen uit het ‘parksenario’, met gezoneerde plekken voor de natuur om zich in rust verder te ontwikkelen. Dit heeft geleid tot een schetsontwerp voor het gebied.

In programma ‘t Gulden Land zijn acht grote hoofdprojecten benoemd. Op de kop van Aarle-Rixtel - nabij de ontmoeting van het Wilhelminakanaal en de Zuid-Willemsvaart - wordt gezocht naar een recreatieve trekker (bijvoorbeeld een waterspeeltuin in combinatie met een horecagelegenheid). Laarbeek ziet de potentie van het gebied en onderschrijft de langetermijnvisie.

9.7 Water en klimaatverandering

Het klimaat verandert. De temperatuur gaat omhoog en hittegolven komen steeds vaker voor, het wordt droger en tegelijkertijd wordt de neerslag extremer. De gevolgen hiervan zijn nu al merkbaar via materiële, economische en volksgezondheidsschade. In 2014 is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vastgesteld waarin gemeenten en andere overheden het doel hebben meegekregen om Nederland in 2050

klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te hebben.

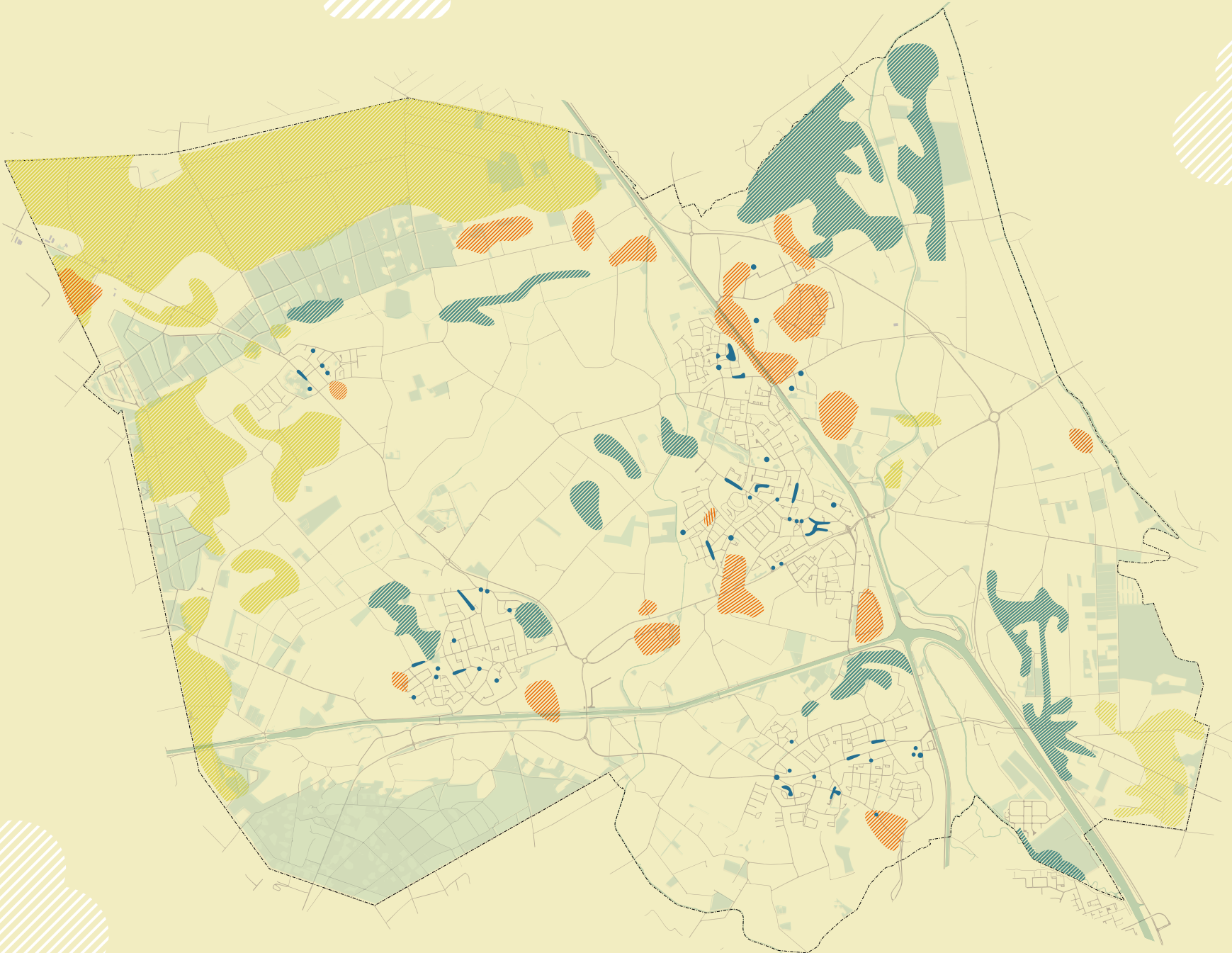
Kreten als ‘waterpoort van de Peel’ en ‘groenste gemeente van Europa’ laten zien dat Laarbeek zich profileert als groene gemeente waarin natuur een belangrijke omgevingskwaliteit is en waarbij water in die natuur een centrale rol speelt. Water is niet alleen een belangrijk onderdeel van onze natuurstructuur, maar kent ook een aantal andere belangrijke functies en kwaliteiten, net als een aantal kwetsbaarheden. De belangrijkste opgaven en doelen op het gebied van water zijn:

- veiligheid: bescherming tegen overstromingen door waterlopen die buiten de oevers treden.
- klimaatadaptatie: beter om kunnen gaan met wateroverlast door afwateringsproblemen bij (extreme) neerslag en beter om kunnen gaan met extreme droogte en voorkómen van droogteschade voor de functies landbouw, natuur en wonen.
- waterkwaliteit: garanderen van goede kwaliteit water voor drinkwatervoorzieningen en natuur
- natuurwaarde: behoud, herstellen ontwikkeling van beekdalenlandschap en waterlopen.

- gebruik vaarwegen: water-infrastructuur bieden die recreatief en commercieel gebruik van de waterwegen mogelijk maakt.
- nevenstaande kaart geeft het ruimtelijke beslag van de verschillende waterfuncties weer.

Onder waterveiligheid wordt verstaan het beschermen van onze inwoners en landschappen tegen overstromingen. Het risico dat de kanalen en beken in Laarbeek overstromen is geclassificeerd als ‘geen overstromingskans’ en dat is ook de verwachting voor 2050 (Klimaat-effectatlas 2019). Als eigenaar en beheerder van de kanalen is Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor bescherming tegen eventuele toekomstige overstromingsrisico's van het Wilhelminakanaal en de Zuid-Willemsvaart.

Wateroverlast ontstaat wanneer gebieden overstromen vanwege onvoldoende capaciteit van afwatering bij (extreme) neerslag. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de functie wonen, wanneer water onvoldoende wordt afgevoerd uit de woonkernen. Voor het buitengebied kan het echter ook effecten hebben: het risico op ondergrondverdichting in het buitengebied van Laarbeek varieert van matig tot zeer groot, wat kan leiden tot plasvorming op akkers en naastgelegen wegen. Er is niet direct sprake van grote veiligheidsrisico's, wel van overlast en schade.

Klimaatstresstest gemeente Laarbeek
Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout & Mariahout

- Klimaataspecten**
- Verdrogingsrisico
 - Gebieden kwetsbaar voor hittestress (>35°C)
 - Onbegaanbare wegen als gevolg van extreme neerslag (bui 44mm)
 - Overstromingsrisico (>0,5m, bron Waterschap Aa en Maas)

De resultaten van de verschillende thema's van de stresstest zijn samengevoegd in een overzichtskaart. Op deze kaart zijn duidelijk de locaties met een verdrogingsrisico, over-stromingsrisico en gevoeligheid voor hittestress weergegeven.

De lokale aanpak om wateroverlast tegen te gaan bestaat uit:

- Het uitvoeren van een Klimaatstresstest waarin kwetsbare gebieden en knelpunten voor wateroverlast worden geïdentificeerd (2019).
- Het voeren van risicodialogen, waarbij met lokale belanghebbenden wordt gesproken over de aanvaardbaarheid van de risico's op wateroverlast en de gevolgen daarvan (2020/2021).
- Bij onaanvaardbare risico's ingrijpen. Het rioolstelsel biedt hiervoor onvoldoende capaciteit en is in het buitengebied geen optie omdat het een gesloten systeem betreft, waardoor oplossingen gezocht moeten worden in de aanleg van afwaterings- en bergingsfaciliteiten zoals sloten en retentievijvers. Voor waterretentie zijn zoekgebieden aangewezen (zie nevenstaande kaart).
- Het stimuleren / handhaven van afkoppelen van

hemelwater van de riolering en het stimuleren van tuinvergroening.

In 2019 is - in opdracht van de gemeente Laarbeek - door Arcadis een klimaatstresstest uitgevoerd voor het grondgebied van Laarbeek, voor de kernen en het buitengebied. De resultaten zijn weergegeven in een uitgebreide rapportage. Deze test is gericht op de eerste ambitie die in het Deltaplan is aangegeven en geeft een eerste indicatie van de kwetsbaarheid voor de vier klimaatrisico's: wateroverlast, droogte, hitte en overstroming en de impact hiervan op negen sectoren, waaronder: water en ruimte, natuur, landbouw, tuinbouw en visserij, gezondheid, recreatie en toerisme, infrastructuur, energie, IT en telecom en veiligheid.

De belangrijkste uitkomsten van de stresstest zijn per thema samengevat:

De resultaten van de verschillende thema's van de stresstest zijn samengevoegd in een overzichtskaart. Op deze kaart zijn duidelijk de locaties met een verdrogingsrisico, overstromingsrisico en

gevoeligheid voor hittestress weergegeven.

In de rapportage wordt geconcludeerd dat de gevolgen van klimaatverandering in de gemeente Laarbeek voor een aantal sectoren al duidelijk wordt ervaren, bijvoorbeeld:

- Droogte in bebouwd- en buitengebied
 - Verdroging van natuurgebieden met verlies van biodiversiteit tot gevolg
 - Afsterven van vegetatie binnen de bebouwde kom met grote schadekosten
 - Toename van bermbranden als gevolg van verdroging
 - Verminderde gewasopbrengst in de landbouw
- Toename voorkomen eikenprocessierups
- Verdere afname van waterkwaliteit in warmere perioden als gevolg van blauwalg
- Wateroverlast op kwetsbare locaties

Wateroverlast

- Intensiteit buien neemt tot 2050 toe met 12-25%
- De jaarlijkse neerslag neemt in klimaatscenario WH2050 met circa 6% toe
- Straten in Beek en Donk ('t Hof , Kapelstraat, Kerkstraat / Pater vogelstraat) zijn kwetsbaar voor hemelwateroverlast. in Aarle-Rixtel zijn de Broekeling straat en Kerkstraat kwetsbaar. Dorpstraat/ Lankelaar/Vogelenzag en Floreffestraat in Lieshout zijn ook kwetsbaar.
- De kans op grondwateroverlast neemt rond de kern Mariahout het meest toe.

Hitte

- Van 6-9 tropische (>30° C) dagen naar 15-18 tropische dagen in 2050.
- Hittestress door warme nachten neemt toe van dagen tot weken per jaar in 2050
- Het oppervlaktewater warmt op, mogelijk met waterkwaliteitsproblemen als gevolg
- De bedrijventerreinen Bemmer 1 t/m 3 en Bosscheweg in Beek en Donk en de omgeving rond Brouwerij Bavaria in Lieshout zijn hittegevoelig.

Droogte

- Met name de zandgronden ten noorden en westen van Mariahout zijn gevoelig voor (een toename) aan gewasschade als gevolg van droogte.
- Het 10-jarig neerslagtekort stijgt van 240-270 mm naar 270-330 mm in 2050
- Binnen de Laarbeekse kernen zal in de zomers regelmatig blauwalg voorkomen.
- Het risico op funderingsschade door paalrot als gevolg van droogte is klein.
- In een groot deel van de gemeente daalt het grondwater.

Overstromingen

- Uit de nalayse van waterschap Aa en Maas blijkt dat na een bui van 70mm in één uur er relatief weinig locaties inunderen en dat ook de waterdiepte beperkt blijft. Met name vanuit de Aa bij Heikant en in het noorden bij de Boerdonkse Aa treden lokale overstromingen op.

In onderstaande tabel zijn de voor Laarbeek belangrijkste indirecte effecten als gevolg van de klimaatrends hitte, wateroverlast, droogte en overstroming samengevat weergegeven. Binnen de gemeente zijn meerdere initiatieven genomen om de klimaatbestendigheid van de gemeente te vergroten. Een aantal voorbeelden zijn:

- De actie ‘Tegel eruit, plant erin’ (2016)
- De actie Boer Bier Water waarbij gezuiverd proceswater door middel van omgekeerde drainage van de Bavariabrouwerij ten

goede komt aan landbouwbedrijven en het grondwater in de directe omgeving (gestart 2016)

- De Groenstrijd 2.0, een wedstrijd tussen 17 buurten met als doel vergroening (2018)
- Aanleg van De Blauwe Poort (2018): met de aanleg van een innovatieve waterhouderij in de noordoosthoek van Laarbeek wordt ingespeeld op het veranderende klimaat (zie de onderstaande foto)
- Een regentonactie waarbij 300 - 400 regentonnen zijn verkocht (2019)

Water en ruimte

- Risico op waterschade door extreme neerslag in onder andere de Dorpstraat (Lieshout), de Groes (Hoge Regt)/Muzenlaan, Kerkstraat (beek en Donk).
- Waterknelpunt in De Beemd, mogelijk opgelost met aanleg Gulden land.
- Toename in het droogvallen van watergangen in droge periodes
- Ziekteverwekkers in water op straat en afname waterkwaliteit bij extreme neerslag bij water op straat locaties.
- Toename van blauwalg

Natuur

- Onderstaande effecten van toepassing op bos- en natuurterreinen, Ecologische verbindingzones en andere landschapselementen:
- Toename kans natuur of bermbrand(en).
- Toename kans overleven exoten, waaronder de processierups.
- Toename van droogtebestrijding (o.a. besproeien openbaar groen) in de zomer
- Verandering ecosystemen en hydrologie natuurgebieden

Landbouw, tuinbouw en visserij

- Hittestress vee en werknemers bij veehouderijen.
- Waterschaarste en beregeningsverbod met gewasderving tot gevolg, onder andere ten zuiden van Mariahout en de Mariahoutse bossen.
- Gewasderving door inundaties en vervuiling.

Gezondheid

- Fysieke klachten en toename overlijdensrisico bij extreme hitte in gebieden met waar het stedelijke hitte-eiland effect merkbaar is, zoals bedrijventerreinen.
- Afname bereikbaarheid hulpdiensten bij water op straat.
- Weinig contact met GGD en/of veiligheidsregio BZO omtrent hittestress
- Verdere toename van stankoverlast door vuilnis door stijging warme periodes

Recreatie en toerisme

- Toename recreatie en toerisme in natuurgebieden, maar ook in het Wilhelminakanaal en de Zuid-Willemsvaart waar zwemmen gedoogd wordt.
- Vaker organiseren van grote evenementen gedurende een hittegolf, zoals het Wish-festival.

Infrastructuur

- Waterschade en afname beschikbaarheid kritische infrastructuur
- Vaker uitzetten van materialen en constructies, waaronder de Beekse Brug.

Energie/ IT & Telecom/ Veiligheid

- De koppeling van de energietransitie (ook in regionaal verband) aan klimaatadaptie.
- Toename van zonnepanelen op gebouwen en in zonnepark(en)

9.8 Natuur- en Landschappelijke ontwikkeling

Landschapskwaliteit is een zachte waarde, die moeilijk in geld is uit te drukken, maar wel van (economische) betekenis is, zo stelt de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Laarbeek onderschrijft deze uitspraak van harte. Het Laarbeeks Landschaps Ontwikkelings Plan (LOP) fungeert al jaren als belangrijk kader voor de ontwikkeling van het buitengebied.

Natuurmonitoring

De gemeente Laarbeek heeft als wens het gevoerde natuurbeleid te kunnen toetsen op effectiviteit. Voor dat doel is in 2010 een monitoringplan opgezet. Deze monitoring is o.a. gebaseerd op de inventarisaties door bijna 60 vrijwilligers van IVN Laarbeek. Ook worden gegevens aangeleverd door de beide waterschappen (Aa en Maas en De Dommel), de provincie Noord-Brabant en Staatsbosbeheer. Elke vier jaar verschijnt er een rapportage over de stand der natuur waarnaar voor de details wordt verwezen.

De natuurmonitoring laat een wisselend beeld zien:

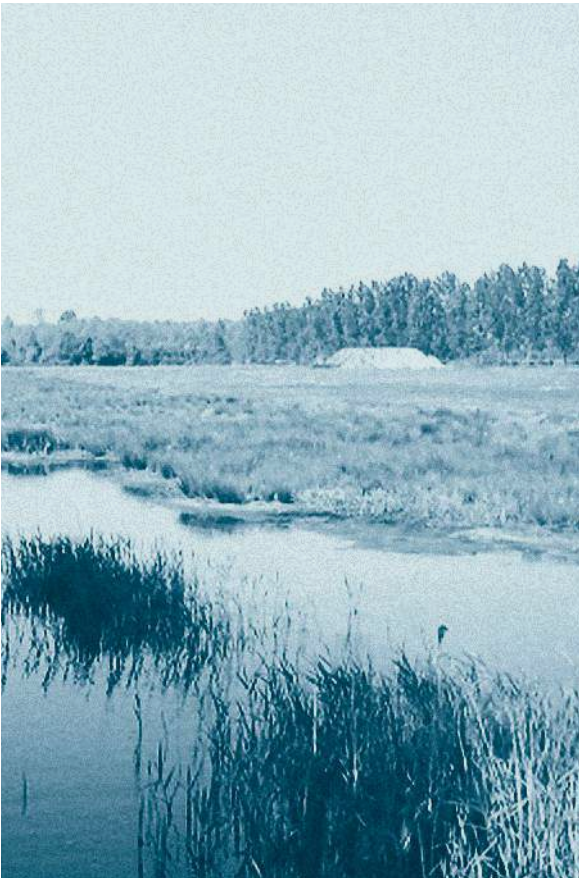
- de natuurwaarde van de afgelopen 10 jaar nieuw aangelegde natuurgebieden neemt toe;
- extensief beheer van zandpaden werkt positief uit;
- de natuurwaarde van bestaande bos- en natuurgebieden en poelen is redelijk stabiel;
- met natuurwaarden in het agrarisch gebied blijft het slecht gaan. Sommige ontwikkelingen zijn positief, maar nog te kleinschalig en te beperkt;
- de natuurwaarde in bermen is wisselend.

Eén van de aanbevelingen is om meer ruimte te geven aan natuur in het agrarisch gebied

door bredere bermen, akkerranden en sloot- en beekkanten, het creëren van overhoekjes, kleine landschapselementen enz.

Beken en waterlopen als ruggengraat van een divers landschap

Het landschap van Laarbeek kenmerkt zich door een grote mate van diversiteit. Kampontginningen, broekontginningen en jonge heideontginningen komen naast elkaar voor en gaan geleidelijk in elkaar over. Dit geheel wordt doorsneden door een structuur van beken en beekdalen. De beken monden in de noordoosthoek van de gemeente uit in de Aa. Ze vormen landschappelijk en hydrologisch gezien de ruggengraat van Laarbeek. Ze zijn als zodanig echter onvoldoende herkenbaar. Bovendien zijn het met name deze natte structuren waar natuurwaarden verder ontwikkeld kunnen worden. En nog belangrijker; de diverse waterlopen vormen verbindingzones tussen verschillende gebieden. In Laarbeek gaat het dan (in west-oost richting) om de Heieindse Loop, de Donkersvoortsche Loop, de Goorloop (inclusief Schevelingse Loop), de Boerdonsche Aa, de Aa en de Snelle Loop. Voor deze waterlopen geldt dat ze in het landschap weer beter herkenbaar moeten worden. Dit kan door het oorspronkelijk kleinschalige landschap rond deze waterlopen te herstellen. De aanleg van verspreid liggende houtsingels, (knot)bomen, poelen en bosjes met daartussen bloemrijke graslanden is het streefbeeld. Voor de Aa geldt bovendien dat volledig beekherstel, inclusief hermeandering aan de orde is. Langs de beken en waterlopen kan op de laagste plekken ook ruimte gereserveerd worden voor waterberging. Hiervoor liggen met name ten westen en ten noorden van Beek en Donk mogelijkheden. Met de realisatie van De Blauwe Poort aan de noordoostzijde van deze kern is ingespeeld op deze kansen.

De Zuid-Willemsvaart, de Boerdonkse Aa, het Wilhelminakanaal, de Heieindse Loop, de Goorloop, de Aa en de Snelle Loop zijn aangewezen als ecologische verbindingzones (EVZ). Voor het Natuurnetwerk Brabant (NNB) - waarvan de EVZ's deel uitmaken - staat behoud, herstel en bescherming centraal. Nieuwe plannen, projecten of handelingen binnen het NNB zijn niet toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Zolang een dergelijke aantasting niet plaatsheeft, is er in relatie tot het NNB geen grond om de activiteit geen doorgang te laten vinden. Het streven is om de ecologische verbindingzones met een gemiddelde breedte van 25 meter uit te voeren (aan één zijde, vanaf de insteek). De NNB's zijn flexibel begrensbaar.

Groene dwarsverbindingen ter verfijning van het landschappelijk casco

Ter verfijning van de hoofdstructuur van beken en waterlopen en bos- en natuurgebieden uit het NNB is er een viertal groene dwarsverbindingen beoogd. Deze hebben vooral een functie als verbinding tussen diverse bos- en natuurgebieden uit het NNB en als uitloopgebied. Het gaat om de volgende dwarsverbindingen:

1. Van het Mariahouts Bos/Heieindse Loop via een nog te realiseren groenzone - waarin ook een voedselbos ontwikkeld wordt - naar de in de gemeente Meierijstad gelegen natuurgebieden Het Geregt en Het Hurkske;
2. Vanaf het Torrenven en Vossenbergrven aan de westkant van het Mariahouts bos, via de zuidelijke bosrand richting de Heieindse Loop. Hier is een bosrandzone met natte elementen beoogd waardoor meer variatie en ecologische

meerwaarde ontstaat,;

3. Tussen de Aa en de Goorloop ter hoogte van de kern Beek en Donk. Deze zone bestaat uit de zogenaamde Groene Long en - aan de oostzijde van de Zuid-Willemsvaart - het kasteellandgoed Eyckenlust dat deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Brabant. De Groene Long is een belangrijk uitloopgebied voor Beek en Donk;
4. Tussen de nieuwe Zuid-Willemsvaart / het Gulden Land en het natuurgebied 'De Biezen' is een ecologische verbindingszone voorzien. Deze loopt ten noorden van het sportpark De Hut;

Landschappelijke kwaliteitsverbeteringen

De zandpaden, inclusief de naastgelegen bermen zijn karakteristiek in het Laarbeekse buitengebied. Ze doorbreken de grootschaligheid en bij een

juist beheer en onderhoud zijn het eilanden van biodiversiteit in een vrij monotoon agrarisch gebied. De zandpaden zijn dan ook erg waardevol, maar er kan hier en daar nog een verbeterslag gemaakt worden door in de bermen wat meer struweel tot ontwikkeling te laten komen of zelfs aan te planten. Ook erfbeplantingen dragen bij aan een prettige landschappelijke beleving. Ze zorgen voor een groener beeld en verzachten de aanwezigheid van bebouwing in het buitengebied. Bij een juiste toepassing wordt de authenticiteit van het landschap zelfs versterkt. Aanleg van erfbeplantingen wordt gestimuleerd en bij ruimtelijke ontwikkelingen zelfs verplicht om een goede landschappelijke inpassing te waarborgen. Bij (natuur)ontwikkelingen door de gemeente wordt ingezet op behoud van landschapskarakteristieken en op het terugbrengen van oude landschapselementen zoals steilranden, akkerwallen, beplanting langs erven, etc. Bij ontwikkelingen van een zekere grote of ruimtelijke impact in het buitengebied moet een gedegen landschappelijk inpassingsplan voorgelegd en uitgevoerd worden. Dat geldt bijvoorbeeld ook bij zonnevelden.

Natuurbegraafplaatsen

De gemeente is bereid om mee te werken aan de realisatie van een natuurbegraafplaats in Laarbeek. Natuurbegraven kan zich in een toenemende belangstelling verheugen, een trend die is overgewaaid vanuit Groot-Brittannië. Een voorwaarde voor medewerking is dat het dient te gaan om relatief droge gronden met weinig voedingsstoffen en een lage grondwaterstand. Natuurbegraafplaatsen kunnen een belangrijk verdienmodel vormen voor de ontwikkeling van natuur. De gemeente ziet mogelijkheden in bossen, heiden en op landgoederen. Qua deelgebied komen het boslandschap, historisch landschap, pionierslandschap en Biezenlandschap het meest voor natuurbegraven in aanmerking.

Gebeurtenissenbos

De gemeente heeft medewerking verleend aan de

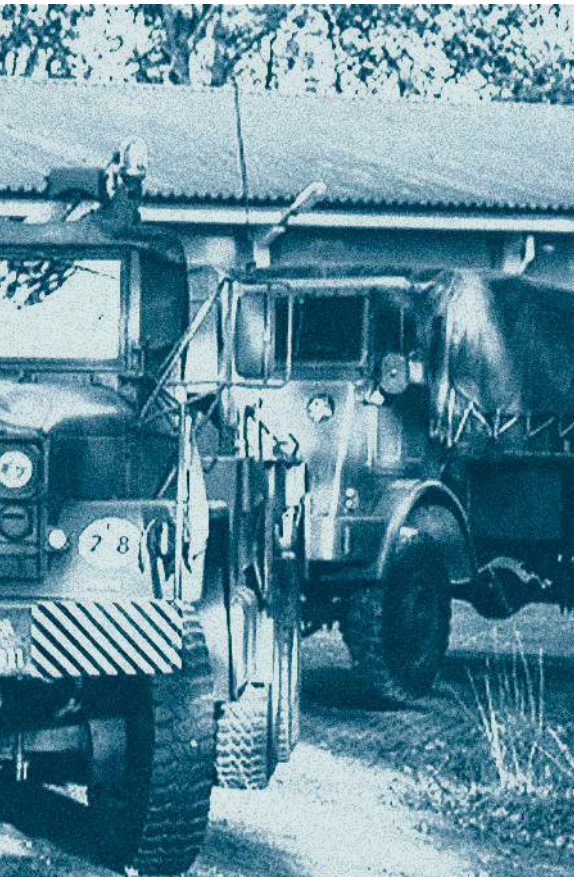
komst van een gebeurtenissenbos in de Aarlese Bimd, een locatie nabij het terrein van IVN Laarbeek. In een gebeurtenissenbos kunnen inwoners van Laarbeek tegen betaling en onder begeleiding, een boom planten voor hun kind.

MOB-complex

Aan de westzijde van de Mariahoutse Bossen is een mobilisatiecomplex (MOB-complex) gesitueerd van Defensie. Dit magazijncomplex doet vooral dienst als werkplaats en stalling van militair rollend materieel. In 2017 werd er vanuit dit complex nog een militaire oefening georganiseerd.

Het gebruik van het MOB-complex zal volgens de huidige verwachtingen de komende jaren onveranderd blijven. Mocht defensie in de toekomst voor een nieuwe functie kiezen, dan dient deze te passen binnen de algemeen aanvaardbare ontwikkelingen van het Pioniers-

landschap. Aangezien het MOB-complex onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Brabant (NNB), is het logisch dat bij een eventuele ontwikkeling de relatie met natuur behouden blijft. Er zijn diverse voorbeelden en mogelijkheden om hieraan tegemoet te komen, bijvoorbeeld in de hoedanigheid van een recreatieve of educatieve hotspot.

Voedselbossen

Voedselbossen zijn productiebossen die bestaan uit zeven tot negen productieve lagen. Deze lagen vormen samen een zelfstandig ecosysteem dat gebruikt maakt van natuurlijke processen en kringlopen. Het principe uit de permacultuur speelt hierin een grote rol: werk de natuur niet tegen, maar werk ermee samen. Er wordt dan ook geen gebruik gemaakt van pesticiden en er wordt niet bemest. Om niet te hoeven bemesten, wordt gebruik gemaakt van natuurlijke processen en kringlopen die een rijke en voedzame bovenlaag creëren uit afgevallen bladeren: de humuslaag. Er kunnen het hele jaar door groenten, fruit, noten, thee, paddenstoelen en honing worden geoogst.

In het verkeerslichtmodel (zie paragraaf 7.10) zijn verschillende deelgebieden aangewezen waarbinnen een voedselbos ‘opgezet’ zou kunnen worden. In het ene deelgebied is aan een eventueel initiatief voor een voedselbos de kleur oranje toegewezen, in het andere gebied de kleur groen. Voor de verklaring van deze verkeerslichtkleuren wordt verwezen naar paragraaf 7.10. Bij de keuze voor groen of oranje zijn de volgende aspecten meegewogen:

- Op de eerste plaats de maat en schaal van het landschap. In de wat grootschaligere landschappen (pionierslandschap, mozaïeklandschap en biesenlandschap) zijn voedselbossen passend. Voedselbossen omvatten al snel enkele hectares die als grotere groenblokken beter passen in de grootschaligere landschappen. In de overige landschappen zijn voedselbossen ook mogelijk, maar dan vraagt realisatie meer aandacht voor het ontwerp en de vormgeving om het bos te laten aansluiten op de betreffende landschapskarakteristiek;

- Op de tweede plaats kunnen voedselbossen als ‘steppingstone’ een schakel zijn in ecologische verbindingen tussen bestaande bosjes en grotere bosgebieden. Daarmee kunnen ze ook een ecologische functie vervullen. De bosjes en grotere bosgebieden liggen met name in de drie genoemde grootschaligere landschappen.
- Het Aa-landschap is ook grootschalig, maar in dit gebied staat het verkeerslicht voor voedselbossen toch op oranje, omdat het accent binnen dit deelgebied op water en beekontwikkeling ligt. Water en beekontwikkeling zijn niet altijd goed verenigbaar met het beheer van een voedselbos. Beoordeling vraagt dan een meer integrale afweging.

9.9 Wonen in het buitengebied

Het thema ‘Wonen in het buitengebied’ omvat een veelheid aan onderwerpen waarvan er onderstaand een aantal wordt aangestipt.

Herijking locaties voor Ruimte-voor-Ruimte woningen

In het verleden zijn in het Laarbeekse buitengebied op diverse locaties separaat of geclusterd ruimte-voor-ruimte woningen toegestaan en gerealiseerd. Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte-voor-Ruimte is van oudsher een aan de provincie Noord-Brabant gelieerde organisatie die woningbouwpercelen in het buitengebied organiseert en mogelijk maakt. Met de opbrengst van de verkochte bouw kavels zijn door de maatschappij sloopvergoedingen verstrekt voor de sloop van agrarische opstallen. Hiermee is een belangrijke bijdrage geleverd aan de verdere ‘ontstening’ en kwaliteitsverbetering van het buitengebied.

De gerealiseerde ruimte-voor-ruimte-woningen werden gebouwd waar dit volgens de gangbare planologische regels niet tot de mogelijkheden behoorde. Hierdoor is een vorm van ‘betaalplanologie’ ontstaan die niet langer valt te verdedigen. Te meer omdat de gerealiseerde en separate woningen op zichzelf nauwelijks samenhang vertonen met het omliggende landschap, hieraan ook geen bijdrage leveren en ook geen maatschappelijke meerwaarde vertegenwoordigen.

De gemeente wenst een andere koers te varen met betrekking tot de beschikbare locaties voor de bouw van ruimte-voor-ruimte woningen. In Laarbeek worden enkel nog ruimte-voor-ruimte woningen toegevoegd als onderdeel van een grotere, samenhangende ontwikkeling, direct grenzend aan de randen van de vier kernen (daar waar dit op grond van de provinciale regels afweegbaar is).

Voor individuele of kleinschalige locaties in het buitengebied wordt voor wat betreft de bouw van ruimte-voor-ruimte woningen alleen een uitzondering gemaakt, indien hiermee - en uitsluitend hiermee - ter plekke aantoonbaar een planologisch (geur, leefomgeving) of landschappelijk vraagstuk kan worden opgelost. De bouw van ruimte-voor-ruimte woningen is een instrument dat niet in combinatie met overheidssubsidies of saneringsregelingen kan en mag worden toegepast. Ruimte-voor-ruimte is derhalve niet bedoeld als middel om de bankrekening te spekken.

Voorwaardelijke ruimte in het buitengebied voor nieuwe woonvormen

De woningbouwontwikkeling voor ouderen blijft achter bij de toenemende vraag. Geïnspireerd door het provinciale Actieprogramma ‘Nieuwe woonvormen en zelfbouw’ wil de gemeente in de kernrand van de vier kernen op experimentele basis medewerking verlenen aan geclusterde woonvormen voor ouderen en zorgcomplexen. Nieuwe woonvormen zijn in het buitengebied derhalve - behoudens in de kernrand - niet toegestaan. Met name de (te grote) afstand tot aan de dagelijkse voorzieningen speelt hierbij een rol.

Juist door te bouwen voor ouderen ontstaat in de kern doorstroming op de woningmarkt, uiteindelijk ten behoeve van starters en wordt onderbewoning (één- en twee persoonshuishoudens in te grote gezinswoningen) tegengegaan.

Aan medewerking voor het experiment worden de volgende voorwaarden gesteld:

- alleen in kernranden van bepaalde deelgebieden wordt medewerking verleend (zie Verkeerslichtmodel paragraaf 7.10);

- er dient contractueel en middels een kettingbeding te worden geborgd dat de woonvorm grotendeels voor ouderen (ouder dan 60 jaar) beschikbaar is en blijft;
- voor wat betreft het maximaal aantal toegestane wooneenheden, conformeert de gemeente zich aan de richtlijn of de aanwijzing van de provincie Noord-Brabant;
- voormalige agrarische bedrijfsgebouwen dienen te worden gesloopt en asbest wordt verwijderd;
- het dient te gaan om hergebruik van een bestaande locatie (geen nieuwe locatie);
- het plan komt tot stand via de diep-rond-breed methode (zie paragraaf 11.1);
- het plan levert een kwaliteitsverbetering van de locatie en/of de omgeving op, bijvoorbeeld door sloop van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, vergroting van de landschappelijke kwaliteit, recreatieve kwaliteit, behoud of verbetering van cultuurhistorische waarden;
- het plan voorziet in sociale innovatie, bijvoorbeeld door bij te dragen aan de sociale cohesie, zelfredzaamheid en verbondenheid binnen de woongroep;
- de extra kosten voor het - eventueel noodzakelijk - leveren van nutsvoorzieningen (riolering, gas, water, stroom, internet) zijn voor rekening van de initiatiefnemer.

Huisvesting van arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten vervullen een belangrijke rol binnen de Nederlandse economie en zijn essentieel voor de continuïteit in specifieke sectoren, zoals de land- en tuinbouw, zakelijke dienstverlening, logistiek, groothandel en de voedings- en metaalindustrie. Werkgevers bieden blijkbaar werk aan onder condities die voor mensen op de Brabantse arbeidsmarkt vaak onaantrekkelijk zijn. In 2016 waren er in totaal

371.000 arbeidsmigranten uit Midden- en Oost Europa als werknemer actief in Nederland. En dit aantal is in de loop der jaren sterk gegroeid. In de periode 2009-2015 is het aantal arbeidsmigranten in Noord-Brabant met een factor 2,5 toegenomen. Voor het overgrote deel bestaat deze groep uit werknemers met een Poolse nationaliteit.

De lokale economie is blijven groeien, de behoefte aan tijdelijke arbeidskrachten is meegegroeid. Door de vergrijzing en een lagere aanwas van jongeren is de beroepsbevolking echter niet meegegroeid. In meerdere branches is daardoor een groeiend tekort aan personeel ontstaan en dit zal gezien de toenemende vergrijzing niet uit zichzelf verbeteren. Dit tekort zal zelfs bij een lage economische groei alleen maar toenemen (tenzij robotisering een hoge vlucht gaat nemen). De branches met een tekort aan personeel zijn naast de agrarische sector en de logistiek steeds meer de maakindustrie, de bouw en de zorg. Er is dus een steeds sterkere behoefte aan ‘extra handjes’. Bovendien is een trend waarneembaar waarbij arbeidsmigranten voor een langdurige periode of zelfs permanent in Nederland verblijven.

Door de toenemende tekorten aan personeel in de zorg is niet alleen sprake van een economisch vraagstuk, maar ten gevolge van de bevolkingskrimp ook meer en meer van een demografische en maatschappelijke uitdaging. Long stay-arbeidsmigranten kunnen een cruciale factor gaan vormen bij het op peil houden van ons maatschappelijk voorzieningsniveau. Uit onderzoek in 2013 is op basis van een vragenlijstonderzoek onder 329 Poolse arbeidsmigranten gebleken dat 2/3e deel van de respondenten mbo, hbo of universitair was opgeleid. Alhoewel men vaak werk doet onder het gediplomeerde niveau, is het potentieel dus groot.

Hierbij moet voorkomen worden dat een gebrek aan huisvestingsmogelijkheden, een remmende factor is bij het aantrekken van buitenlands personeel en daarmee voor economische (en maatschappelijke) groei en ontwikkeling. Huisvesting van arbeidsmigranten verdient zowel kwalitatief als kwantitatief aandacht. Deze aandacht begint bij het opstellen van beleid en regels. Voor wat betreft de huisvesting van arbeidsmigranten (short-stay, mid-stay en long-stay) zou een geharmoniseerd, regionaal beleidskader de voorkeur genieten. Hiervan is echter nog geen sprake.

In Laarbeek is in 2018 het Beleidskader arbeidsmigranten 2018 vastgesteld. Het beleid is behoedzaam ingezet. Zo mag huisvesting in Laarbeek niet plaatsvinden in vrijkomende agrarische bebouwing, woningen en/of gebouwen in de vier kernen, caravans en op een

recreatiepark of camping. Dit betekent in de praktijk dat huisvesting van arbeidsmigranten in Laarbeek, enkel mogelijk is in het buitengebied (in bestaande bedrijfsgebouwen en te plaatsen woonunits). Ten gevolge daarvan komen agrarische bestemmingen en het buitengebied te zeer onder druk te staan. De kernactiviteit van het buitengebied is immers ruimte bieden aan agrarisch ondernemen (afhankelijk van het gebied), natuur en recreatie. Wonen en verblijven van grote groepen mensen past daar, uitgezonderd recreatief verblijf op bijvoorbeeld een camping, niet in. Het bovengenoemde beleidskader dient derhalve te worden gemoderniseerd, waarbij geografisch meer mogelijkheden worden vrijgegeven voor huisvesting van arbeidsmigranten. Het huidige kader is te rigide.

Het creëren van tijdelijke verblijven buiten woongebieden is weliswaar een oplossing voor de ervaren weerstand tegen groepswijze huisvesting van arbeidsmigranten. Echter, dergelijke huisvesting versterkt een parallelle samenleving (segregatie) en bevordert de mogelijkheden tot sociaal contact niet. Degemeente heeft dan ook de verantwoordelijkheid om voldoende ruimte te geven voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Niet alleen als economische randvoorwaarde zodat er voldoende ‘handjes’ beschikbaar zijn en blijven, maar ook om de arbeidsmigrant humaan te behandelen, te zien als medemens in plaats van als ‘outcast’. De gemeentelijke verantwoordelijkheid laat onverlet dat werkgever, uitzendbureau en/of huisvester de maatschappelijke en morele verantwoordelijkheid moeten dragen.

Voorwaardelijke ruimte voor de Plattelandswoning

Op 1 januari 2013 is de Wet Plattelandswoningen in werking getreden. Deze wet voorziet in de legalisering van bewoning van een (voormalige) agrarische bedrijfswoning door bewoners die geen binding meer hebben met het agrarisch bedrijf. Indien een voormalige agrarische bedrijfswoning als plattelandswoning is aangemerkt, hoeft geen beoordeling meer plaats te vinden van geur en andere milieu-aspecten zoals geluid en externe veiligheid (met uitzondering van een fijn stofbeoordeling).

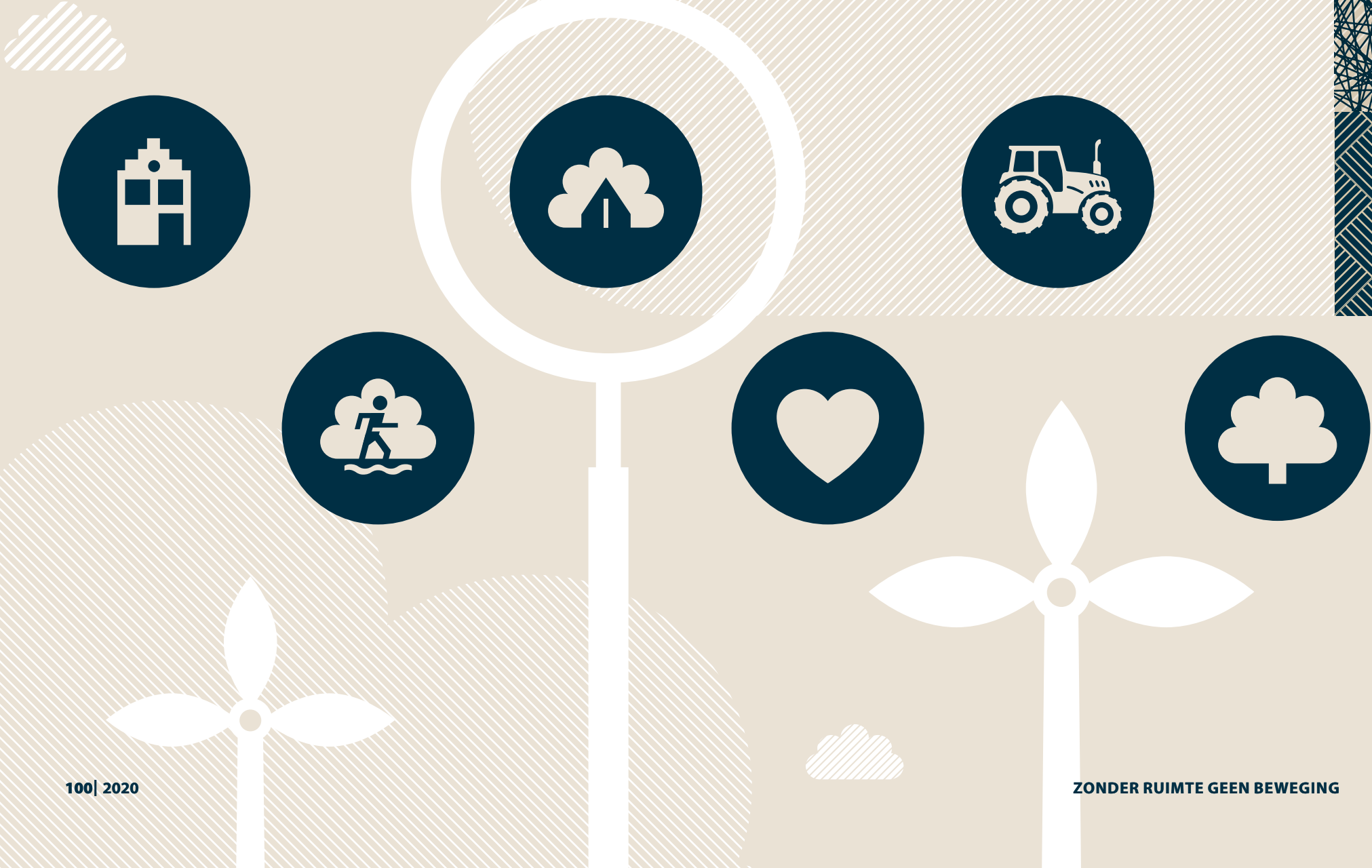
De gemeente Laarbeek verbindt enkele voorwaarden aan de toekenning van de status ‘plattelandswoning’:

- de status van ‘plattelandswoning’ dient in het bestemmingsplan c.q. omgevingsplan te worden vastgelegd;
- er dient inzicht te bestaan in de luchtkwaliteit in de directe omgeving van de woning (w.o. fijn stof). Deze hoeveelheid mag de toegestane norm niet overschrijden;

- er moet worden aangetoond dat omringende bedrijven (behalve het moederbedrijf) milieu-technisch niet worden gehinderd in hun bedrijfsvoering;
- de Landschapsinvesteringsregeling van de gemeente Laarbeek is van toepassing. Dit betekent dat een landschappelijk inpassingsplan dient te worden opgesteld en dat in dit verband een overeenkomst wordt aangegaan;
- de kosten voor de herziening van het omgevingsplan Buitengebied zijn voor de aanvrager;
- in gevallen waarbij in het verleden afspraken zijn gemaakt over een beplantingsplan en deze nog niet zijn uitgevoerd, dient de initiatiefnemer deze afspraken eerst na te komen alvorens de gemeente verdere medewerking verleent aan een plattelandswoning;
- gedeeltelijke sloop van de bestaande bebouwing.

Omgevingsagenda buitengebied

Het doel van de omgevingsagenda is bereiken dat de visie meer is dan een papieren document. Dit hoofdstuk is uitvoeringsgericht met daarin een opsomming van alle acties die nodig zijn om de doelstellingen zoals geformuleerd in de vorige hoofdstukken, op korte, middellange of lange termijn te behalen. De acties zijn gecategoriseerd naar thema. Het SMART formuleren van de acties is doorgeschoven naar de fase van uitwerking.

A Doelstelling en visie (hoofdstuk 6)

- A1 Uitwerking van De Brede Plattelandsbestemming teneinde functieomzetting eenvoudiger te maken.
- A2 Het opstellen van een omgevingsplan voor het buitengebied en de vertaling van De Brede Plattelandsbestemming daarin.
- A3 Ondersteuning initiatieven kringlooplandbouw, multifunctionele landbouw, natuurinclusieve landbouw en de Stal van de Toekomst.
- A4 Deregulering aanpassing agrarische bouw-blokken (vormverandering) ten behoeve van bebouwingsflexibiliteit in ruil voor landschappelijke inpassing.
- A5 Onderzoek doen naar de behoefte aan een gemeentelijk plattelandscoördinator die o.a. toeziet op afspraken LIR en die functioneert als spil.
- A6 Introductie van diep, rond en breed denken en kijken (zowel bij ambtelijke adviezen als aanvragen) bij gecompliceerde vraagstukken.
- A7 Beleidsregel indieningsvereisten omgevings-vergunning aanpassen: aanwijzen door raad wanneer de omgevingsdialoog verplicht moet worden aangegaan, op straffe van het niet in behandeling nemen van de vergunningsaanvraag.
- A8 Uitwerking 't Gulden Land: grootschalige gebiedsontwikkeling met recreatieve, landschappelijke en waterhuishoudkundige potentie.
- A9 Om het visueel-ruimtelijk imago van de gemeente Laarbeek verder te versterken, is het zaak de kwaliteit van knooppunten, entrees, randen en belangrijke infrastructurele lijnen permanent te verbeteren.
- A10 Om ontstening van het buitengebied te bereiken wordt een sloop prikkel geïntroduceerd en uitgewerkt. De bekostiging van de sloop vindt plaats via de inkomsten uit een aantal regelingen: de Landschapsinvesteringsregeling, de ruimte-voorruimte regeling en de Bioregeling (Buitengebied in Ontwikkeling).

B Gezondheid (paragraaf 9.1)

- B1 Faciliteren start zorgboerderijen (o.a. door

introductie van De Brede Plattelandsbe-stemming) om de toename van het aantal dementiegevallen te kunnen opvangen.

- B2 Onderzoek doen naar de behoefte aan een combinatieplek tussen gezondheid (eten en bewegen) en ontmoeten, bijvoorbeeld een volkstuin in Lieshout en Mariahout.
- B3 Het bewegingstimulerend inrichten van natuur-gebieden.
- B4 Verdere optimalisatie van fietsroutes, wandel-routes en -voorzieningen.

C Verkeer en techniek (paragraaf 9.2)

- C1 Door bewoners van het buitengebied worden sluiproutes als één van de grootste ergernissen beschouwd. De drie benoemde sluiproutes worden nader bestudeerd en zo mogelijk onaantrekkelijk gemaakt.
- C2 Onderzoek naar de aanleg van landbouw-passeerstroken op - vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid voor fietsers - kritische landbouwwegen.
- C3 Onderzoek doen naar de verbetermogelijkheden van de 60 km/uur wegen zonder vrijliggend fietspad in het kader van Duurzaam Veilig.

D Grootschalige opwek van duurzame energie (paragraaf 9.3)

- D1 Het uitvoeren van het beleidskader dat de afzonderlijke realisatie van één windpark en vijf zonneparken mogelijk maakt.
- D2 De toepassing van de Regionale Energie Strategie (RES) in het lokale beleid, eventueel in combinatie met (sub) regionale samenwerking.
- D3 Het opstarten van een vooronderzoek naar de warmtetransitie in het buitengebied

E Veiligheid en criminaliteit (paragraaf 9.4)

- E1 Nu de kans op bosbranden door klimaat-verandering (verdroging) toeneemt, is het op basis van de gemeentelijke zorgplicht zaak een brandveiligheidsplan op te stellen voor het woonbos Molenheide.
- E2 Uitwerking van De Brede Plattelandsbestemming

(zie ook A1) teneinde meer gebruiksperspectief te creëren voor de bewoner. De kans op crimineel medegebruik wordt hopelijk verkleind.

F Algemene omgevingskwaliteit (paragraaf 9.5)

- F1 Intrekking van de Nota bebouwingsconcentraties om daarmee de beleidsbasis te ontnemen voor verdere verdichting en verstening van het buitengebied, met name de historische bebouwingsconcentraties.
- F2 Ruimte voor Ruimteontwikkeling wordt enkel nog toegestaan bij samenhangende, grootschalige ontwikkelingen in de kernrand.
- F3 Het gedoseerd toevoegen van onverwachte kleur aan het buitengebied.
- F4 Opstellen van beleid voor teeltondersteunende voorzieningen.
- F5 Bescherming van Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten via het bestem-mingsplan, niet alleen middels de erfgoedwet en de gemeentelijke erfgoedverordening.
- F6 Bescherming van alle AMK-terreinen en gebieden met een archeologische verwachtingswaarde in bestemmingsplannen.
- F7 Uitbreiding van handhaving en bouwtoezicht op Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden. Sturing die nu plaatsvindt via vergunningverlening verschuift immers deels naar sturing via algemene regels, gevolgd door toezicht.
- F8 Opstellen van een beeldkwaliteitplan voor Rijks-monumenten, gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden.
- F9 Bevorderen van duidelijke (en meer) communicatie over erfgoed, erfgoedregels en inhoud. En dit meer koppelen aan toeristische communicatie.
- F10 Opstellen van een beeldkwaliteitplan voor bouwen in het buitengebied
- F11 Opstellen van een beeldend handboek kwaliteitsverbetering om mensen te inspireren de landschapsinvestering (LIR) - indien op eigen terrein inpassingsmaatregelen worden genomen - passender te benutten.

Hoofdstuk 10

G Toerisme en Recreatie (paragraaf 9.6)

- G1 Versterken en verbeteren van extensieve routegebonden recreatie (bijvoorbeeld paar-denroutes).
- G2 Ontwikkelen van een wandelroute rondom de kern Aarle-Rixtel waar gezien de omsingeling door bijzondere landschappen een interessant ‘rondje Aarle-Rixtel’ kan worden georganiseerd.

H Water en klimaatverandering (paragraaf 9.7)

- H1 Het stimuleren / handhaven van afkoppelen van hemelwater van de riolering en het stimuleren van tuinvergroening

I Natuur- en landschappelijke ontwikkeling (paragraaf 9.8)

- I1 Het handhaven op LIR-afspraken uit het verleden.
- I2 Het creëren van meer ruimte voor natuur in het agrarisch gebied door bredere bermen, akkerranden, sloot- en beekkanten, invulling van overhoekjes en kleine land-schapselementen.
- I3 Ondersteuning van initiatieven ten behoeve van de realisatie van een natuurbegraafplaats.
- I4 Het creëren van een robuuste landschappelijke en ecologische structuur ten zuiden van het Mariahoutse bos en langs de Heieindseloop met droge en natte elementen.

J Wonen in het buitengebied paragraaf 9.9)

- J1 Modernisering van het Laarbeekse beleidskader huisvesting arbeidsmigranten.
- J2 Het op experimentele basis medewerking verlenen aan geclusterde woonvormen voor ouderen in de kernrand.

In de tabel hiernaast zijn de individuele acties voorzien van een prioritering, globale inschatting van de kosten en een proceseigenaar. Daar waar sprake is van een noodzakelijke samenwerking van diverse actoren, neemt de gemeente het initiatief. Het proces dient dan verder te worden opgepakt door derden, bijvoorbeeld een stichting, dorpsraad of belangengroepering.

Code	Prioriteit	Financiering	Proceseigenaar
A - Doelstelling en visie (hoofdstuk 6)			
A1	Hoog	Onderdeel budget Omgevingsvisie Buitengebied	gemeente
A2	Hoog	€ 200.000,-	gemeente
A3	Hoog	Reguliere uren	initiatiefnemer
A4	Middelhoog	Onderdeel A2	gemeente
A5	Hoog	Reguliere uren	gemeente
A6	Middelhoog	Reguliere uren	gemeente
A7	Hoog	Reguliere uren	gemeente
A8	Hoog	P.M.	samenwerking diversen
A9	Middelhoog	P.M.	gemeente
A10	Hoog	Bio/RvR/LIR-regeling	gemeente
B - Gezondheid (paragraaf 9.1)			
B1	Middelhoog	Reguliere uren	initiatiefnemer
B2	Hoog	Reguliere uren	samenwerking diversen
B3	Laag	P.M.	gemeente
B4	Laag	P.M.	gemeente
C - Verkeer en techniek (paragraaf 9.2)			
C1	Middelhoog	P.M.	gemeente
C2	Middelhoog	€ 20.000,-	gemeente
C3	Hoog	€ 20.000,-	gemeente
D - Grootschalige opwek van duurzame energie (paragraaf 9.3)			
D1	Hoog	Reguliere uren	gemeente
D2	Hoog	Budget duurzaamheids-agenda	gemeente
D3	Hoog	Budget duurzaamheids-agenda	gemeente
E - Veiligheid en criminaliteit (paragraaf 9.4)			
E1	Hoog	€ 30.000,-	gemeente

Hoofdstuk 10

Nevenstaande acties vormen na vaststelling van de omgevingsvisie de input voor de toekomstige planning & control-cyclus. Acties die zijn voorzien van een hoge prioriteit worden binnen een periode van drie jaar na vaststelling van deze omgevingsvisie buitengebied, opgestart.

E2	Hoog	Zie A1	gemeente
F - Algemene omgevingskwaliteit (paragraaf 9.5)			
F1	Hoog	Nihil	gemeente
F2	Hoog	Nihil	gemeente
F3	Laag	€ 15.000,-	gemeente
F4	Middelhoog	Reguliere uren	gemeente
F5	Hoog	€ 20.000,-	gemeente
F6	Hoog	Onderdeel F7	gemeente
F7	Hoog	€ 50.000,- / jaar	gemeente
F8	Hoog	€ 40.000,-	gemeente
F9	Middelhoog	Regulier budget Monumentenzorg	gemeente
F10	Middelhoog	€ 30.000,-	gemeente
F11	Middelhoog	€ 20.000,-	gemeente
G - Toerisme en recreatie (paragraaf 9.6)			
G1	Laag	€ 30.000,-	gemeente
G2	Laag	€ 5.000,-	samenwerking diversen
H - Water en klimaatverandering (paragraaf 9.7)			
H1	Middelhoog	Bestaande budget Stimuleringsregeling afkoppelen	gemeente
I – Natuur- en landschappelijke ontwikkeling (paragraaf 9.8)			
I1	Middelhoog	Zie A5	gemeente
I2	Middelhoog	Bestaande budget uitvoerings-agenda en Stimuleringsregeling Landschap	gemeente
I3	Laag	Reguliere uren	samenwerking diversen
I4	Middelhoog	Bestaande budget uitvoerings-agenda en Stimuleringsregeling Landschap	gemeente
J Wonen in het buitengebied (paragraaf 9.9)			
J1	Middelhoog	Reguliere uren	gemeente
J2	Middelhoog	Reguliere uren	initiatiefnemer

Procesmatige uitgangspunten

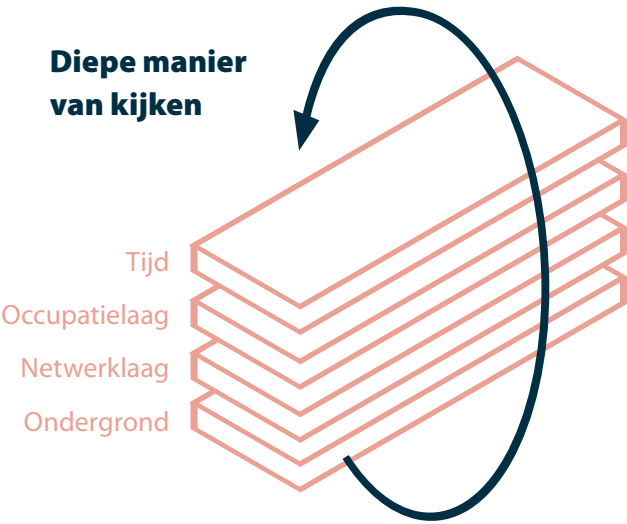
11.1 Diepe, ronde en brede toetsing

In de Brabantse omgevingsvisie (zie hoofdstuk 2) is een lans gebroken om bij beleidsvraagstukken diep, rond en breed te kijken. ‘Diep, rond en breed’ is een geheugensteuntje en hulpmiddel om ingewikkelde vraagstukken in synergie en met samenspel te benaderen. De gemeente Laarbeek neemt deze werkwijze over en implementeert die in de beleidsadvisering en besluitvorming bij initiatieven die effect hebben op meerdere aspecten en niveaus. Dit om een te sectorale of eendimensionale blik op het vraagstuk te voorkomen. Daarom kijken en denken we diep, rond en breed. Onderstaand zijn deze begrippen uitgewerkt.

Diep

Een gelaagde manier van kijken: we kijken niet alleen naar zichtbare effecten, maar ook naar minder zichtbare lagen, zoals wat onder de grond zit en de wisselwerking tussen de lagen. Het is een samenhangend systeem waarin het maken van slimme combinaties de oplossing biedt. De sociale en technologische innovaties gaan zo snel dat de tijd een belangrijke factor is om een strategie te bepalen. Iets wat nu niet slim is om te doen, kan dat in de toekomst wel zijn. Deze manier van kijken is ook gehanteerd in de Lagenbenadering (zie hoofdstuk 4)

Diepe manier van kijken

Rond

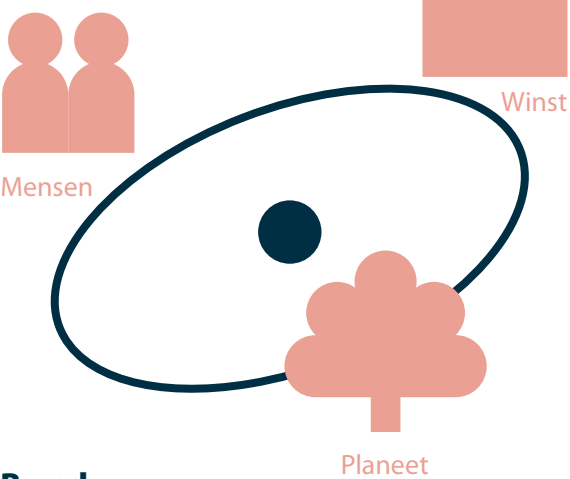
People planet en profit in balans. We kijken niet sectoraal en stellen ons de vraag hoe de ontwikkeling zó kan worden vormgegeven dat deze bijdraagt aan de balans tussen People, Planet en Profit in Laarbeek.

People: wat betekent het initiatief voor de gemeenschap in termen van veiligheid en gezondheid, sociale samenhang (sociale inclusiviteit) en kwaliteit van de leefomgeving?

Planet: hoe draagt het initiatief bij aan meer circulariteit en daarmee volhoudbaarheid van onze leefomgeving (minder energie- grondstofverspilling, minder klimaatbelasting, meer biodiversiteit)?

Profit: wat levert het op voor het ondernemersklimaat en een economisch sterke positie van Laarbeek?

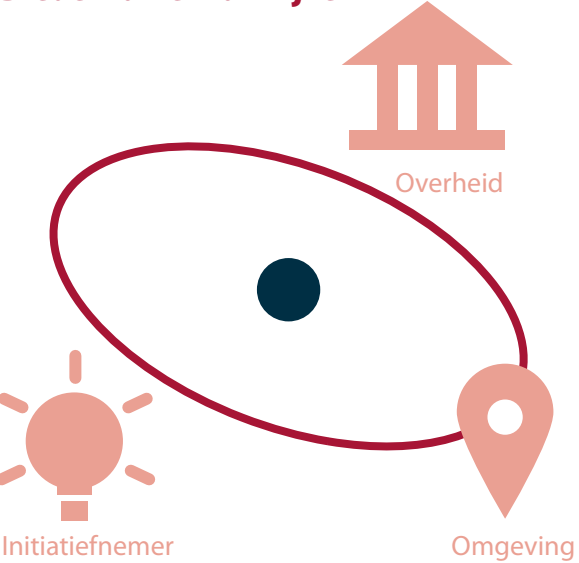
Ronde manier van kijken

Breed

Een ‘brede’ manier van kijken: de inwoner van Laarbeek en de betrokkenen bij Laarbeek staan centraal. We gaan voor betrokkenheid en participatie van belanghebbende partijen zoals organisaties, inwoners en bedrijven met visies, meningen, wensen, ideeën en belangen. In de volgende paragraaf (11.2) zijn de spelregels voor de omgevingsdialoog uiteengezet.

Brede manier van kijken

Ook de in de NOVI benoemde afwegingsprincipes worden door Laarbeek omarmd en in de mate van het mogelijke toegepast:

- **Combinaties van functies gaan voor eenvoudige functies.**
Dit vraagt om meer inventiviteit en creativiteit. Het gaat om combineren, intensiveren en transformeren. In het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd.
- **Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.**
Wat de optimale balans is tussen bescherming en ontwikkeling, tussen concurrentiekracht en leefbaarheid, verschilt van gebied tot gebied
- **Afwentelen wordt voorkomen.**
Het is van belang dat onze leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van die van toekomstige generaties. Afwentelen naar een andere tijd en plaats moet worden voorkomen.

11.2 Richtlijnen voor de omgevingsdialoog

In de Omgevingswet zijn regels opgenomen om initiatiefnemers te stimuleren om omwonenden en andere belanghebbenden vroegtijdig te betrekken bij zijn plannen.

Een initiatiefnemer moet in de aanvraag voor een omgevingsvergunning die afwijkt van het bestemmingsplan (of het omgevingsplan), aangeven of, en hoe, er overleg is geweest met belanghebbenden. Dit is vastgelegd in artikel 16.55, zesde lid van de Omgevingswet. Heeft de initiatiefnemer geen aandacht besteed aan de omgevingsdialoog, dan wordt de aanvraag niet in behandeling genomen. Het belang van een goede afweging van belangen wordt hiermee gediend. Voor de overheid is het dan bij de aanvraag meteen duidelijk of belanghebbenden echt vroegtijdig betrokken zijn bij een initiatief. De overheid moet de informatie die bij de participatie is gekregen, betrekken bij de belangenafweging. Dit laat onverlet dat weerstand vanuit de omgeving tegen een plan, de gemeente niet automatisch dwingt om het plan af te wijzen. De gemeentelijke belangenafweging is immers dieper, breder en ronder (zie paragraaf 11.1) dan enkel de perceptie van omwonenden.

Veranderende rol

Dat een initiatiefnemer zelf op pad gaat om zijn plannen met buurtbewoners en andere belanghebbenden te bespreken, past in de veranderende rol van de overheid. Steeds meer taken (moeten) worden opgepakt door bewoners en organisaties. De overheid wordt meer faciliterend dan initierend. Dat is geen terugtrekkende overheid, maar een nieuwe taakverdeling tussen inwoners, bedrijven,

organisaties en overheid. Deze gedachte is ook omschreven in de toekomstvisie van Laarbeek: ‘Samen daadkrachtig en energiek naar 2030’. Hierin wordt beschreven dat de gemeente Laarbeek invulling geeft aan een ‘geregisiseerd verantwoordelijkheidsmodel’.

Belang

Het lijkt niet meer dan goed fatsoen dat een initiatiefnemer zijn plannen bespreekt met de omgeving. Dat past in de transitie die onze samenleving doormaakt van een ‘maakbare’ verzorgingsstaat naar een participerende samenleving waarin burger, ondernemer of initiatiefnemer zelf verantwoordelijkheid neemt voor de inpasbaarheid van en het draagvlak voor zijn initiatief. Hierbij valt regelmatig de uitspraak ‘ontwikkelingsruimte moet je verdienen’. Er mag verwacht worden dat het initiatief ook bijdraagt aan een maatschappelijke meerwaarde.

‘Ontwikkelingsruimte moet je verdienen’

Maar waarom zou je als initiatiefnemer die dialoog aangaan?

Een initiatiefnemer / vergunningaanvrager is niet verplicht rekening te houden met de uitkomsten van deze dialoog. De gemeente mag een vergunning niet weigeren (wel meewegen in het besluit) als de dialoog niet of onvoldoende is aangegaan. Tenzij het gaat om activiteiten die door de raad zijn aangewezen.

De belangrijkste reden om als initiatiefnemer toch de dialoog aan te gaan is dat het consulteren van omwonenden ook verrassende en nieuwe inzichten kan geven. Omwonenden zijn immers ervaringsdeskundigen van hun directe omgeving

en kennen het verkeersgedrag, de natuur, de sloten, de uitdagingen, de kansen, enz. Het kan de uitwerking van het idee nieuwe invalshoeken bieden die de bureaudeskundige zijn ontgaan. Bovenal wordt er ingegrepen op de omgeving van de omwonenden. Dan is het ook de morele plicht van een initiatiefnemer om de dialoog aan te gaan. Zoals gezegd, ‘ontwikkelingsruimte moet je verdienen’.

Wanneer de dialoog uitblijft, kan dit tot weerstand leiden, die weer uitvloeit in een zienswijze, bezwaar of beroep. Het ontbreken van een omgevingsdialoog kan door de Rechtbank of de Raad van State wel als strijdig met een noodzakelijke ‘brede belangenafweging’ worden gezien. En dit resulteert in een serieus procesrisico.

Overigens is het wel verstandig dat de initiatiefnemer voorafgaande aan de omgevingsdialoog eerst even met de gemeente afstemt wat de kaders zijn van de ontwikkeling. De uitkomst van de dialoog moet immers ook planologisch en juridisch uitvoerbaar zijn.

Stappenplan voor initiatiefnemers

Hoe een initiatiefnemer de omgevingsdialoog moet voeren is niet bepaald (vormvrij). Activiteiten en daarmee omgevingsvergunningen verschillen van elkaar. Er is geen afvinklijstje te geven dat op elke activiteit van toepassing is.

Om op een gedegen wijze de belangen van omwonenden en andere belanghebbenden inzichtelijk te maken, is onderstaand stappenplan opgesteld.

1. Bepalen van de omgeving en belanghebbenden.
In elk geval bestaat de omgeving uit de aangrenzende percelen. Verder is de omgeving afhankelijk van de invloed op de verdere omgeving. Denkaan milieu- en verkeerseffecten, die vaak een grotere invloedssfeer kennen. Afhankelijk van het onderwerp, kunnen ook andere belanghebbenden betrokken zijn, zoals bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties. Voor een goede afspiegeling van de belangen, denkt de initiatiefnemer ook aan kwetsbare groepen. Kwetsbare groepen zoals ouderen of mensen die minder goed kunnen lezen en schrijven. Het is wenselijk dat initiatiefnemers zich inspannen om ook deze groepen bij de omgevingsdialoog te betrekken.
2. De omgeving en andere belanghebbenden informeren
De initiatiefnemer informeert in een vroeg stadium (in de fase van het eerste idee of initiatief) zelf de omgeving of andere belanghebbenden over zijn voornemen en nodigt hen uit voor een dialoog (zie 3). Het is niet noodzakelijk dat iedereen in de omgeving daadwerkelijk verschijnt.
3. De dialoog voeren
Een dialoog is een open gesprek tussen meerdere partijen. De gemeente adviseert de volgende stappen aan te houden:

- a) De aanvrager legt uit wat zijn plannen zijn;
 - b) Dit vindt bij voorkeur plaats bij de initiatiefnemer of bij de omwonende thuis;
 - c) Omwonenden (de omgeving) wordt de gelegenheid geboden om hierop te reageren;
 - d) De aanvrager gaat in op de reacties;
 - e) Hij geeft aan of hij wel of niet iets met de opmerkingen doet of kan doen;
 - f) Hij geeft aan waarom hij dit wel of niet doet of kan doen;
 - g) De omwonenden wordt de gelegenheid geboden aan te geven of zij hier wel of niet tevreden mee zijn;
 - h) De aanvrager geeft aan wat de vervolgpprocedure is.
4. Van de gesprekken wordt een bewoners-effectrapportage (BER) gemaakt. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het maken van dit verslag. Daarin staat in ieder geval vermeld:
 - a) De datum waarop de dialoog heeft plaatsgevonden;
 - b) Met wie de dialoog is gevoerd (eigenaar of gebruiker van welk object);
 - c) Een samenvatting van wat door de initiatiefnemer en de omwonenden is gezegd en wat de uiteindelijke uitkomst was van het gesprek. Wat heeft de initiatiefnemer met de reacties gedaan (motivering);
 - d) Op welke wijze het verslag is teruggekoppeld.

Het verslag van de initiatiefnemer kan tezamen met de eventuele reacties vanuit de omgeving worden aangeleverd bij het aanvragen van de omgevingsvergunning. Een resultaat (in de vorm van een alternatief of van instemming met het project) is niet vereist.

Wanneer een omgevingsdialoog?

Het is tamelijk overdreven om een omgevingsdialoog te eisen bij elke ingreep in de ruimte. De schaal en de omvang van het plan zijn in deze afweging van groot belang. De plaatsing van een dakkapel of een schutting bijvoorbeeld kan voor de direct aanwonenden serieuze impact hebben. Maar dit rechtvaardigt geen plicht om een uitgebreide dialoog te voeren met de omgeving. Dit neemt niet weg dat het verstandig is en fatsoenlijk om het gesprek aan te gaan met de burens bij vergunningsvrije plannen. Bij vergunningplichtige plannen die passen binnen het omgevingsplan stimuleert en adviseert de gemeente om de richtlijnen van de omgevingsdialoog toe te passen.

Vergunningplichtige plannen die niet voldoen aan het omgevingsplan - en die door de gemeenteraad als zodanig zijn aangewezen - vereisen een omgevingsdialoog.

11.3 Monitoring van beleid en ontwikkelingen

Drie-jaarlijkse actualisering

In hoofdstuk 1 is al betoogd dat de omgevingsvisie niet meer moet worden beschouwd als een statisch product, maar meer als iets dynamisch om in te kunnen spelen op de zich snel voltrekkende maatschappelijke veranderingen. Wijzigingen zullen het minst snel nodig zijn in het ruimtelijk raamwerk en de beschrijving van de kernkwaliteiten. Maar zodra er aanpassingen noodzakelijk zijn in de benoemde trends en de uitwerking van de visie - zoals in de omgevingsagenda - dient de rapportage opnieuw ter vaststelling aan de raad te worden voorgelegd. Projecten kunnen immers afgerond zijn, in prioriteit stijgen of dalen of onuitvoerbaar blijken. Om te voorkomen dat ook niet-ingrijpende

wijzigingen dit vaststellingstraject moeten doorlopen, is het zaak om reeds nu met de gemeenteraad die speelruimte in te regelen.

De omgevingsvisie zal elke drie jaar uitgebreid tegen het licht worden gehouden, waarbij niet alleen de omgeving (trends en ontwikkelingen), maar ook het beleid en de acties worden geëvalueerd.

Regionale Monitor Brede Welvaart

Gezien het dynamisch en cyclisch karakter van de Omgevingsvisie (zie hoofdstuk 1), is het zaak om de diverse maatschappelijke, economische en gezondheidsontwikkelingen in de gemeente te monitoren. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft voor deze ‘vinger aan de pols’ een regionale Monitor Brede Welvaart (MBW) ontwikkeld. De verschijningsvorm en bruikbaarheid van de MBW zijn op het moment van schrijven nog niet bekend. Laarbeek houdt de vorderingen nauwlettend in het oog. Ook de Brabantse Omgevingsscan (BrOS) van de gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) is een belangrijk monitoringinstrument.

Regionaal meetnetwerk AiREAS

In 2020 en 2021 wordt in de regio Zuidoost-Brabant het meetnetwerk AiREAS geïmplementeerd dat ‘realtime’ stikstofdioxide, fijnstof en ozon meet. Het doel is om inzicht te krijgen in de concentratie en bronnen van de luchtvervuiling. Deze meetresultaten van 15 meetkasten zijn openbaar. De locaties voor de meetkasten zijn gebaseerd op fijn stof-voorspellingen. Binnen de gemeente Laarbeek is geen sprake van overschrijding van de fijnstofnorm PM10 (zie paragraaf 9.1.2). Vandaar dat binnen de gemeentegrenzen van Laarbeek geen meetkast is voorzien. Wel bestaat de mogelijkheid om mobiele meetkasten te plaatsen.

11.4 Financiële aspecten

Kostenverhaal gebiedsontwikkeling

Kostenverhaal is in beginsel een wettelijke plicht om te voorkomen dat particuliere grond-eigenaren of ontwikkelaars wél profiteren van de (door de overheid aangelegde) openbare ruimte en voorzieningen, maar daarvoor niet hun proportionele aandeel in de aanlegkosten bijdragen. Dit wordt free ridergedrag genoemd.

In de Omgevingswet en in de Aanvullingswet Grondeigendom (AWG) is voor kostenverhaal een aantal mogelijkheden opgenomen, die deels ook al onder de Wet ruimtelijke ordening beschikbaar waren:

1. Privaatrechtelijk kostenverhaal na afsluiten van een anterieure overeenkomst;
2. Publiekrechtelijk kostenverhaal bij organische gebiedsontwikkeling zonder tijdvak en eindbeeld (de faciliterende aanpak);
3. Publiekrechtelijk kostenverhaal bij integrale gebiedsontwikkeling met tijdvak en eindbeeld (de actieve aanpak).

De gemeente Laarbeek spreekt haar voorkeur uit voor privaatrechtelijk kostenverhaal vanwege de mate van contractsvrijheid. In de overeenkomst kunnen meer afspraken op maat worden gemaakt. Zo kan er bijvoorbeeld een hogere kwaliteit in de uitvoering worden bedongen. Deze contractsvrijheid wordt enkel begrensd door de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Daarnaast gelden de regels uit het Burgerlijk Wetboek (BW).

In deze variant dient de initiatiefnemer de kosten te betalen voordat hij de werkzaamheden mag starten (art. 13.12 Omgevingswet). In een overeenkomst kan hiervan worden afgeweken. De overeenkomst bepaalt dan dat geheel of gedeeltelijk wordt betaald na start van de activiteiten.

Indien het niet tot een anterieure overeenkomst komt, komen de beide publiekrechtelijke kostenverhaalmogelijkheden in beeld. De te verhalen kosten moeten voldoen aan de criteria profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid (PPT).

Toepassing van kostenverhaal zonder tijdvak kan enkel plaatsvinden via een omgevingsplan. Kostenverhaal met tijdvak kan bij de gemeente plaatsvinden via het omgevingsplan (vaststelling door de gemeenteraad) of de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (door het college van burgemeester en wethouders). Het omgevingsplan bepaalt tevens het moment van afrekening.

Het innen van kosten gebeurt via de ‘beschikking bestuursrechtelijke geldschuld’, dus niet meer via de omgevingsvergunning. Initiatiefnemers kunnen vanaf vijf jaar na betaling een individuele eindafrekening vragen.

De gemeente kan onder de volgende drie gevallen afzien van kostenverhaal:

1. Als er minder dan € 10.000,- verhaalbare kosten zijn;
2. Als er geen verhaalbare kosten zijn voor openbare werken;
3. Als er alleen kosten zijn voor de aansluiting op de openbare ruimte of nutsvoorzieningen.

Gemeentelijk grondbeleid

Het grondbeleid is een middel om gemeentelijke doelen te realiseren. De gemeente Laarbeek voert een situationeel grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente per gebiedsontwikkeling bepaalt welke vorm van grondbeleid wordt toegepast, actief of faciliterend of een mengvorm. Per gebiedsontwikkeling bepaalt de gemeente dus haar rol.

Hiermee biedt situationeel grondbeleid ruimte voor maatwerk, om uiteindelijk zoveel mogelijk beleidsdoelen te realiseren. Indien de markt voorziet in de realisatie van gemeentelijke doelen, kan de gemeente volstaan met faciliterend grondbeleid. Wanneer de markt onvoldoende of niet voorziet in de realisatie van bepaalde doelen, kan de gemeente met actief grondbeleid daar toch in voorzien. De gemeente kan er ook voor kiezen om een samenwerking met een marktpartij aan te gaan om gezamenlijk een ruimtelijke ontwikkeling te realiseren.

De gemeente Laarbeek ontvangt vanuit verschillende regelingen een financiële vergoeding die kan worden ingezet in het buitengebied. Het gaat om de BIO-regeling (Buitengebied in Ontwikkeling), de Ruimte-voor-Ruimte regeling en de Landschapsinvesteringsregeling. Deze vergoedingen worden ingezet voor de ontstening (sloopregeling), kwaliteitsverbetering en versterking van het buitengebied. Ook recreatie en toerisme komen voor financiering in aanmerking, mits sprake is van projecten in het buitengebied. De ruimte-voor-ruimte gelden kunnen sinds enkele jaren ook binnen de bebouwde kom worden ingezet mits er sprake is van een bijzondere maatschappelijke opgave, die aantoonbaar zonder een extra financiële impuls, niet levensvatbaar blijkt te zijn. Dit wordt Ruimte-voor-Ruimte 2.0 genoemd. De provincie Noord-Brabant dient met deze inzet akkoord te gaan.

Gebiedsoverstijgende kosten

In artikel 13.23 van de Omgevingswet is een door de gemeente afdwingbare publiekrechtelijke bijdrage geregeld. Deze regeling maakt het mogelijk op een initiatiefnemer kosten te verhalen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het betreft de categorieën landschap, infrastructuur, natuur, stedelijke

herstructurering, recreatie en sociale woningbouw. In artikel 8.21 van het Omgevingsbesluit zijn deze categorieën nader omschreven.

De in de omgevingsagenda (hoofdstuk 10 van deze visie) opgenomen acties worden gezien als functionele onderbouwing en grondslag voor het verhalen van deze gebiedsoverstijgende kosten.

Bijlage 1 Procesverantwoording

Bij de totstandkoming van deze omgevingsvisie buitengebied is door projectteam en stuurgroep dankbaar gebruik gemaakt van de expertise, gebiedskennis, inzichten en ervaringen van onze inwoners, dorpsraden, belangengroepen, instanties, commissieleden en raadsleden. Gepoogd is om met deze informatie een samenhangende visie te redigeren die zoveel mogelijk recht doet aan ieders standpunt. Dit laat onverlet dat niet elk standpunt kan worden gehonoreerd. De gemeente dient als eindverantwoordelijke voor deze visie immers een brede afweging van belangen te maken. Daar komt bij dat een omgevingsvisie een overzicht geeft van de hoofdlijnen van beleid, waardoor wensen van een te gedetailleerd niveau, het eindrapport niet bereiken.

In het proces is een bijzondere rol weggelegd voor twee transitieverkenners. De gemeente heeft Marijke Koenen en Ad Verhoeven verzocht om gesprekken aan te gaan met buurtverenigingen en buurtschappen in het buitengebied. Beide verkenneren zijn niet in dienst bij de gemeente, maar zijn als externen gekozen op basis van hun agrarische achtergrond en bekendheid met het grondgebied van Laarbeek. In totaal zijn in 2019 vijftien bijeenkomsten op locatie georganiseerd met 146 aanwezigen. De totstandkoming van deze bijeenkomsten bleek geen sinecure omdat de organisatiegraad en de bereikbaarheid van de verenigingen minder ontwikkeld bleek dan vooraf verondersteld.

Doel van de bijeenkomsten was een beeld te krijgen van wat er zoal in het buitengebied leeft, waar men tevreden en waar men ontevreden over is. Het bleek tijdens de bijeenkomsten lastig om de focus op de hoofdlijnen te houden.

De voornaamste conclusie is dat het aspect verkeer de gemoederen vaak bezighoudt. Van de bijeenkomsten is een evaluatieverslag gemaakt.

Tijdens het totstandkomingsproces zijn verder de volgende gesprekken en bijeenkomsten georganiseerd. Voor een deel is de snelheid van dit proces verstoord geraakt door de diverse Coronamaatregelen die vanaf maart 2020 werden afgekondigd.

Erfgoedavond

Op 12 februari 2019 is door de gemeente in kasteel Croy (Aarle-Rixtel) een erf-goedavond georganiseerd die in het teken stond van de actualisatie van het erfgoedbeleid. Als basis hiervoor is de aanwezigen gevraagd om de erfgoedwaarde binnen de vier kernen en het buitengebied te benoemen. Deze informatie is meegenomen in de onderhavige omgevingsvisie. Op voorgaande pagina is een afbeelding van de

passende uitnodiging in de vorm van een oude postkaart opgenomen.

Dialogo met de vier dorpsraden

Op basis van een aantal presentaties is op 3 september 2020 het gesprek aangegaan met de vier Laarbeekse dorpsraden. Hierbij zijn de hoofdlijnen van de conceptvisie over het voetlicht gebracht en zijn gedachten uitgewisseld.

Watersessies met twee waterschappen

Om de visie op grond- en oppervlaktewater binnen Laarbeek met elkaar te delen zijn twee watersessies georganiseerd (op 13 november 2019 en 8 januari 2020), in aanwezigheid van vertegenwoordigers van waterschap Aa en Maas, waterschap De Dommel en de gemeente.

Gesprek met Stichting Geloof, Hoop en Liefde

De stichting Geloof Hoop en Liefde is de grootste grondbezitter van Laarbeek, met grondeigendom met name in de directe omgeving van kasteel Croy. Stichting en gemeente zijn twee maal met elkaar in gesprek gegaan over de toekomst van het grote areaal aan pachtgronden (17 februari 2020 en 27 oktober 2020).

Gesprek met vertegenwoordiger(s) van woonbos Molenheide

Woonbos Molenheide neemt een bijzondere positie in binnen Laarbeek: een villawijk in het feitelijk buitengebied van Laarbeek. De bewoners van het woonbos willen zich meer extern profileren en grijpen o.a. de omgevingsvisie aan om dit te bereiken. Op 25 februari 2019 en 1 september 2020 heeft een gesprek plaatsgehad met één of meerdere vertegenwoordigers.

Thematische raadsbijeenkomsten

Met de commissie- en raadsleden zijn op 26 februari 2019, 13 februari 2020 en 21 januari 2021 drie thematische bijeenkomsten gearrangeerd die in het teken stonden van de Omgevingswet en de hieraan gerelateerde omgevingsvisie. Tijdens de eerste avond werd een werksessie gehouden waarbij in vier groepen op kaartmateriaal met vlaggetjes de historische, landschappelijke en culturele highlights van Laarbeek moesten worden aangeduid. Vervolgens kreeg men de opdracht om in het kader van duurzame en grootschalige energie-opwek, de locaties voor zonneparken en windparken aan te wijzen. Doel was om de commissie en raadsleden een beeld te geven van de energie-opgave en de dilemma's die hierbij een rol spelen.

Werksessie heemkundeverenigingen

Een belangrijk onderdeel van deze omgevingsvisie is de vernieuwde belangstelling voor de authentieke uitstraling van de historische en niet-historische bebouwingsconcentraties in het buitengebied. Om deze verantwoord af te bakenen is 19 februari 2020 een werksessie georganiseerd met de drie Laarbeekse heemkundeverenigingen: 't Hof van Liessent, Barthold van Heessel en De Lange Vonder.

Dialogo met ZLTO - IVN Laarbeek - Laarbeeks Landschap

Op basis van een aantal presentaties is op 11 juni 2020 het gesprek aangegaan met deze drie belangenbehartigers. Hierbij zijn de hoofdlijnen van de conceptvisie over het voetlicht gebracht. In Laarbeek doet zich de bijzonder prettige situatie voor dat agrariers, landschappers en natuurmensen op een constructieve wijze met elkaar in gesprek gaan.

In de periode(nog in te vullen)..... heeft het concept van de omgevingsvisie buitengebied - op grond van Afdeling 3.4 van de Algemene Wet bestuursrecht - voor een periode van zes weken ter inzage gelegen. Hierbij is een ieder uitgenodigd om een zienswijze kenbaar te maken. Deze zienswijzen en de gemeentelijke reacties daarop zijn gebundeld in een responsnota.

MER-beoordeling

De Visie grootschalige opwek is als ‘programma’ gekoppeld aan deze omgevingsvisie. De vraag is gerechtvaardigd of de Laarbeekse Omgevingsvisie daarmee ook MER-plichtig of MER-beoordelingsplichtig wordt. MER-plicht of MER-beoordelingsplicht is geregeld in bijlage C van de Wet Milieubeheer en - per 1 januari 2022 - in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Bestudering hiervan leert dat plaatsing van minimaal 20 windturbines MER-plichtig is. De plaatsing van minimaal 10 windturbines is MER-beoordelingsplichtig (per 1 januari 2022 geldt dit bij de plaatsing van minimaal drie windturbines). In de Visie grootschalige opwek wordt weliswaar als uitgangspunt gehanteerd dat in Laarbeek

24 windmolens noodzakelijk zijn om 818 TJ te kunnen opwekken. Maar vooralsnog gaat de visie uit van maximaal één windmolenpark bestaande uit 3-5 windmolens. Daarmee zou de visie enkel onder vigore van het nieuwe Omgevingsbesluit MER-beoordelingsplichtig worden. Dit Omgevingsbesluit treedt echter niet eerder dan 1 januari 2022 in werking.

De gemeente kiest er daarom voor om de omgevingsvisie niet te onderwerpen aan een MER-proces. De Visie Grootschalige Opwek is niet (of nog niet) MER-plichtig of MER-beoordelingsplichtig. Dit betekent wel dat bij een daadwerkelijk verzoek om medewerking te verlenen aan een project met 3-5 windmolens, de aanvrager per 1 januari 2022 een MER-beoordelingstraject zal moeten doorlopen.

De overige aspecten in de Omgevingsvisie buitengebied – zo is onze inschatting – hebben een beduidend kleinere impact op de fysieke leefomgeving. En zullen dus sowieso niet MER-(beoordelings)plichtig zijn.

Geraadpleegde literatuur

- Arbeidsmigratie in Noord-Brabant - Het PON - 2018
- Archeologie en lokale identiteit - In: Archeologie en Ruimtelijke Ordening in Zuid-oost-Brabant - Nico Roymans (Instituut voor pre- en proto-historische archeologie te Amsterdam) - 1996
- Beleid huisvesting short stay arbeidsmigranten - gemeente Peel en Maas - 2019
- Beleidskader huisvesting arbeidsmigranten 2018 - gemeente Laarbeek - 2018
- Beleidsnotitie huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten - gemeente Deurne - 2019
- Beleidsnotitie teeltondersteunende voorzieningen - gemeente Horst aan de Maas - 2019
- Beleid teeltondersteunende voorzieningen - gemeente Someren - 2018
- Bestemmingsplan buitengebied en eerste herziening - gemeente Laarbeek - 2010 en 2014
- Cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant - Provincie Noord-Brabant - 2016
- D'n Broekkant - T. Thelen (red) - 1998
- Dekkingsplan gemeente Laarbeek - Veiligheidsregio Brabant Zuidoost - 2019
- De biografie van Peelland. De cultuurhistorische hoofdstructuur (CHS) van Peelland. Toelichting bij de kaart. ZAR 13 - J. Koolen e.a. - 2004
- De kwaliteit van Brabant: visie op de Brabantse leefomgeving - provincie Noord-Brabant - 2018
- Diversiteit als kernkwaliteit van Laarbeek, Landschapsontwikkelingsplan Laarbeek - ACE ingenieurs en advies - 2003
- Erfgoed in beeld, een erfgoedkaart voor de gemeente Laarbeek - SRE Milieudienst - 2012
- Evaluatie Veehouderij, geur en gezondheid gemeente Laarbeek - Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (2019)
- Gebiedsvisie voor bebouwingsconcentraties Gemeente Laarbeek - Croonen adviseurs - 2010.

- Groene Kaart Laarbeek - Opgehaald van <https://laarbeek.cobra360.nl/index.php?groenekaart&x=0>
- Gebruik de boerderij! - Hooiveld e.a. - ROM jaargang 36 nummer - 2018
- Herziene welstandsnota - gemeente Laarbeek - 2021.
- Historische Bebouwingsconcentraties in Laarbeek - gemeente Laarbeek - 2020
- Interim omgevingsverordening - provincie Noord-Brabant - 2020
- Kasteel Croy - Beek, van H., Daniëls, W. - 2007
- Klimaatstresstest gemeente Laarbeek - Arcadis - 2020
- Kringlooplandbouw: een nieuw perspectief voor de Nederlandse landbouw - Wage-ningen university & research
- Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden (Nederland als koploper in kringlooplandbouw) - Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit – 2018
- Masterplan Van Gogh Nationaal Park Brabant - Stuurgroep Van Gogh Nationaal Park - 2020
- M.I.P. Cultuurhistorische inventarisaties Noord-Brabant gemeentes Lieshout, Beek en Donk en Aarle-Rixtel - Provincie Noord-Brabant - 1990
- Nationale Omgevingsvisie: duurzaam perspectief voor onze leefomgeving - Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - 2020
- Natuurmonitoring gemeente Laarbeek (Resultaten 2017) - Ecologica - 2017
- Natuurmonitoring gemeente Laarbeek (Resultaten 2013) - Ecologica - 2013
- Omgevingsdialoog: het waarom, de grondslag en het hoe van deze fatsoensnorm - M. Seelen - Omgevingsweb - 2018
- Over bevolkingskrimp op het Brabantse platteland - BrabantKennis - 2019
- Perspectief Vrijtijdseconomie De Peel 2030 - Ruis en Reuring - 2019

- Richtlijnen omgevingsdialoog bij ruimtelijke plannen - gemeente Leudal - 2019
- Ruimte voor de toekomst in het landelijk gebied (trendverkenning 2020 - 2030 voor gemeenten met veel landelijk gebied) - Alterra Wageningen UR - 2015
- Slimme streken - De kracht van het platteland - Gert Jan Hospers - 2018
- Steen, M van der., M. van Twist, N. Chin-A-Fat & T. Kwakkelstein - Pop-up publie-ke waarde. Nederlandse School voor Openbaar Bestuur - 2013
- Structuurvisie Laarbeek 2010 - 2020 (Groeï in Balans) - Gemeente Laarbeek - 2010
- Tijdreis over 200 jaar - Kadaster.
- Toekomstvisie Laarbeek - Samen daadkrachtig en energiek naar 2030 - gemeente Laarbeek - 2017
- Verkeersrisico-analyse Laarbeek - Royal HaskoningDHV - 2020
- Verkeersveiligheidsrapportage Laarbeek - BLIQ - 2020
- Verordening Ruimte - provincie Noord-Brabant - 2019
- Werken met de omgevingsvisie - G.B. Gabry - Berghauser Pont Publishing - 2015
- Wilhelminakanaal, Feiten en herinneringen - Bekx, J. - 2013
- Zoeken naar de juiste balans in het omgevingsplan - P. van de Laak - In: ROM jaargang 38 nummer 6

Bijlage 3

Colofon

Deze omgevingsvisie is geheel in eigen beheer tot stand gekomen met medewerkers en bestuurders van de gemeente Laarbeek.

Het projectteam bestond uit:

- Marieke Oteman
- Dafne van der Heijden
- Anton-Pieter Verheggen
- Saskia Hornikx
- Martien van Heugten
- Michel Brands
- Joan van Wetten

De stuurgroep werd bemenst door:

- Wethouder Tonny Meulenstein (projectwethouder)
- Wethouder Joan Briels
- Wethouder Monika Slaets - Sonneveldt
- Pieter Schouw - hoofd afdeling Omgevingsbeheer
- Thijs Douven / Kim van Meegdenburg - projectleider implementatie Omgevingswet
- Joan van Wetten - projectleider Omgevingsvisie Buitengebied

De opmaak van het rapport is verzorgd door

Deamer Media Design.

